

cinema rescat

21

investigació, recerca
i recuperació del
patrimoni cinematogràfic

any XI núm. 21 - 1r semestre 2007

- ➔ La música de la llanterna
- ➔ Recordant Joaquim Romaguera i Josep-Jordi Queraltó
- ➔ Cat Studios, una iniciativa a la Catalunya Nord
- ➔ DOSSIER ENRIC FITÉ
- ➔ ...i les seccions habituals

Vols fer coses **SORPRENENTS** amb el teu ordinador?

Jugar
sense limitacions

Gaudir
de l'àudio i vídeo

Navegar
de forma segura

Desenvolupar
tota la teva creativitat

Comunicar-te
amb els teus amics

Processar
les teves imatges
digitalment

BEEP

Consulta la teva botiga **BEEP** en el
902 100 501 o en www.beep.es

BEEP
Solucions per al teu món digital

cinema rescat

REVISTA SEMESTRAL
de: revista@cinemarescat.com
NÚM. 21 - 1r SEMESTRE 2007

→ **Editor:**
CINEMA-RESCAT
Associació Catalana per a la Recerca
i Recuperació del Patrimoni
Cinematogràfic

→ **Direcció:**
Miguel Fernando Ruiz
de Villalobos
revista@cinemarescat.com

→ **Consell de redacció:**
Fernando de Felipe,
M. Dolores Genovès i Morales,
Isona Passola,
Jordi Sánchez i Navarro,
M. Encarnació Soler i Alomà

→ **Col·laboradors
en aquest número:**
Toni Arís i Punsola, Jordi Artigas,
Núria Berenguer, Montserrat
Camprubí i Cabané, Joan Francesc
Escrhuella i Niubó, Benet Fité i
Novellas, Anton Giménez i Riba,
Josep M. López i Llaví, Fernando
Murga, Artur Peix i Garcia, Albert
Pons i Martínez, Jordi Tomàs i Freixa i
M. Encarnació Soler i Alomà.

→ **Correcció i assessorament
lingüístic:**
Margot Vila i Roca
CINEMA-RESCAT-Manresa

→ **Coordinació:**
Anton Giménez i Riba
Tel. 636 166 912

→ **Portada:**
Ana Tiana

→ **Maquetació i disseny:**
EPA serveis gràfics
info@epasg.com

→ **Administració, publicitat
i subscripcions:**
CINEMA-RESCAT
c. Isaac Albéniz, 28 - 08017 BCN
Tel./Fax: 932 052 918
de: cinemarescat@cinemarescat.com

Amb la col·laboració de:

L'OPINIÓ DELS TEXTOS SIGNATS NO ÉS
NECESSÀRIAMENT COMPARTIDA PER
L'EDITOR.

Dipòsit legal: B-33826-2005
ISSN: 1696 - 2915 · PVP: 6,00 €

índex

→ Editorial	5
→ Rescat - recuperat/restaurat: La música de la llenterna. <i>Jordi Artigas</i>	7
→ Perfil: Record de Josep-Jordi Queralto i Joaquim Romaguera. <i>M. Encarnació Soler, Artur Peix i Josep M. López i Llaví</i>	13
→ Diàleg: Cat-Studios. Estudi de cinema a la Catalunya Nord. <i>Joan-Francesc Escrhuella</i>	17
→ Col·leccionisme: L'altra cara dels programes de mà (5). <i>Jordi Tomàs i Freixa</i>	19
→ Libres: Ressenyes bibliogràfiques. <i>Albert Pons i Martínez</i>	21
Novetats editorials. <i>Núria Berenguer</i>	23
→ Miscel·lània de Cinema-Rescat:	28
→ DVDs: Novetats al mercat. <i>Fernando Murga</i>	31
→ Crònica: La Filmoteca de Catalunya fa 25 anys. Neix l'Associació Amics de Miquel Porter. Activitats del Cineclub 8 1/2 de Cassà de la Selva. Festivals i Mostres organitzades per Cineclubs al 2007	32
→ Apunts:	34
→ Trobades: Cinema-Rescat Trobada Debat 2007 a Andorra. <i>Josefina Lladós</i>	35
→ Festivals: Memorimage, films d'avui amb imatges d'ahir	37
→ Dossier Enric Fité:	39
Enric Fité i Cidass Films. <i>M. Encarnació Soler</i>	40
El meu oncle Enric. <i>Benet Fité Novellas</i>	47
El "tiet" Enric, el cineasta. <i>Montse Camprubí Cabané</i>	49
El més petit dels "artistes sense sou". <i>Toni Arís Punsola</i>	50
Filmografia d'Enric Fité. <i>M. Encarnació Soler</i>	51

portada

L'artista Ana Tiana inicià la seva trajectòria el 1994, amb una exposició individual a la galeria Trànsit, a Barcelona. Aquell mateix any, rep el Trofeu Princesa Sofia a l'Escola Lliure del Mediterrani a Palma de Mallorca. Ha exposat les seves col·leccions individuals a les galeries d'art Matisse (1996), Espai Blanc (1999), Atelier i Espai Cultural Pere Pruna (2002), a Barcelona i a Lleida a la galeria Armengol Menen (1997), Dean (1998) i a l'Acadèmia de Belles Arts (2001) a Sabadell. També ha portat la seva obra a exposicions col·lectives, destacant ARTEXPO, a la Matisse (1997), XXXI Premi de Pintura Tapiró, Museu d'Art Modern (1998), a Tarragona; Art on my bed. Patchwork col·lectiu. CYPRUS, (2000) a Sant Feliu de Boada, Girona; a la galeria Beaskoa, 'Homenatge a Dalí (2004), Barcelona. L'ILLA d'Art, a Galeria Sàfia (2006) Barcelona, entre d'altres.

Ha col·laborat en la il·lustració del llibre *La ruta del Cister vista pels artistes catalans*, editorial Pagès (1999) i participa a les Jornades de Tallers Oberts a Sarrià des de l'any 2002.

L'artista en ofereix a la portada un oli sobre tela a mig camí entre la figuració i l'abstracció. Està inspirada en el film *Les choristes (Els nens del cor)*, de Christophe Barratier, producció francesa del 2004. Sobre un confús color terrós que simbolitza la duresa de la terra erma de l'orfenat, voleien els blancs paperets dels nens acomiadant el mestre que per primera vegada els ha estimat com a persones.

Videòdic

la imatge al teu servei

SERVEIS DE VÍDEO:

- Canvis de formats: *Betacam, DVCAM, Mini DV, U-Matic, DVD, VHS, Betamax*
- Transcodificacions: *PAL-SECAM-NTSC* des de qualsevol format
- Telecinat directe a DVD des de: *8mm, Súper 8 i 9,5mm*
- Conversions de vídeo a DVD
- Compressió des de vídeo a arxius digitals (MPG, AVI, QT)
- Duplicat industrial i personalitzat de DVD's, CD's i VHS

PRODUCCIÓ AUDIOVISUAL:

- Equips de filmació broadcast
- Estacions d'edició digital broadcast
- Producció i realització de vídeos institucionals, promocionals, divulgatius, fires, actes d'empresa, convencions, ...
- Producció i programació multimèdia en CD-Rom per catàlegs, punts d'informació, presentacions de nous productes, ...

IMATGE I SO

- Instal·lació i muntatge d'equips audiovisuals i multimèdia per fires, congressos, convencions, ...
(pantalles de plasma, projectors i retroprojectors, equips de so i llum)

Aribau, 226, baixos interior. Tel 93 201 55 22

www.videodic.com e-mail: info@videodic.com

L'any 1992 ha de ser considerat el fundacional de CINEMA·RESCAT, quan un grup de persones, alumnes del Dr. Miquel Porter, es coneixen. Alguns dels seus alumnes havien iniciat per decisió pròpia la recuperació de films amb més o menys suport; altres, sense cap mena d'ajuda. El 1995, en el marc d'unes jornades organitzades per l'incansable company Joaquim Romaguera decideixen constituir-se en associació. Feia un any que la Filmoteca Valenciana havia posat en marxa la seva modèlica campanya NITRAT 2000, mostrant què calia fer si un país volia veritablement recuperar el seu patrimoni cinematogràfic abans que el descurament no el destruís. Les peticions a la Direcció General de Cinematografia semblaven no preocupar en excés al seus responsables. S'havia trucat la porta de totes les Direccions Generals: Patrimoni, Cultura, "Tradipops"... Res es movia. Ben al contrari. S'havien presentat propostes de campanyes de recuperació acuradament dissenyades, essent rebutjades. Era molta la gent, des de professors universitaris a ciutadans anònims als quals la llarga espera, les lacòniques evasives en forma de 'no hi ha pressupost' els exasperava.

Així fou com el 1996 un petit grup de persones va fundar CINEMA·RESCAT, associació catalana per a la recerca i recuperació del patrimoni cinematogràfic "amb l'objectiu de recuperar i difondre el patrimoni cinematogràfic, coordinant persones, professionals o no, relacionades amb la recuperació cinematogràfica, així com la seva divulgació mitjançant la publicació de butlletins, revistes...". Certament, uns objectius agosarats. Toca, doncs, fer balanç del grau d'assoliment d'aquests projectes.

Deu anys després, constatem que l'aportació al conjunt de la recuperació del patrimoni cinematogràfic del nostre país per part de CINEMA·RESCAT ha estat important i significativa, especialment en el sector de la recuperació de la filmografia de cineastes amateurs i del cinema familiar, però no sols en aquests, ja que hem tingut la sort de rescatar films perduts de la filmografia catalana, espanyola i mundial. Enguany hi ha un fet que no podem de cap manera obviar: actualment, la Filmoteca porta a terme una tasca de recuperació patrimonial consolidada, en la qual la nostra col·laboració continua essent apreciada.

De vegades podem qüestionar-nos si té sentit continuar l'associació o si pot trontollar l'esperit primigeni que ens va unir. Però si repassem bé els objectius fundacionals, que són amplis i diversos, n'hi ha amb escreix per a continuar prosseguint la tasca.

En camí cap al nostre onzè aniversari de vida, hem aconseguit passar de l'àmbit nacional a l'internacional amb dos projectes: un d'ells, la Trobada Debat que s'ha celebrat enguany a Andorra, amb el lema *El patrimoni filmic, eina de recuperació de la memòria històrica*. Per a nosaltres, també ha estat un moment històric que la inaugurés el Molt Il·lustre Senyor Juli Minoves, ministre d'Afers Exteriors, Cultura i Cooperació del Govern d'Andorra i que les seves paraules estiguessin en tan plena sintonia amb l'esperit de la nostra associació, a manera de bàlsam reconfortant del què a voltes estem tan mancats. També ho ha estat que la UNESCO, en la persona responsable del programa que es presentarà ben aviat, la senyora Joie Springer, en pronuncii el discurs inaugural i ens encoratgi a perseverar en una tasca que el 2008 haurà d'implicar tothom que estigui interessat en protegir i rescatar el cinema, entès com a *Memòria del Món*, ultrapassant cultures, països i fronteres. Serà hora, doncs, davant aquest repte, que els respectius governs disposin els recursos humans i materials suficients per a fer possible salvar aquesta memòria en forma d'imatges en moviment que ja ha deixat de ser d'un país per pertànyer a la Humanitat.

L'altre magne projecte, també d'àmbit internacional, ha estat el Primer Festival Internacional Memorimage, *films d'avui amb imatges d'ahir*. L'acceptació de la presidència del Comitè d'Honor per part del Molt Honorable Senyor Ernest Benach, president del Parlament de Catalunya ha deixat palesa la seva estima vers el valor del Festival. La participació de nombrosos països, la qualitat i varietat de totes les produccions que s'han mostrat i de les quals hom ha pogut gaudir, la coherència dels objectius finalitat de l'associació amb els del festival, la revalorització de la conservació dels films als arxius per a fer-ne un nou ús, ens anima a prosseguir en aquest camí, que al llarg de la seva existència va prenent viarany ben diversos. Ara ja tenim deu anys.... i mig! ■

cinema
rescat

Participa en la recerca i recuperació del patrimoni cinematogràfic

Una vegada més Cinesa es solidaritza
i contribueix en la tasca de recuperació
del patrimoni cinematogràfic.

Cinesa Diagonal

Cinesa Heron City

Cinesa La Farga

Cinesa Maremagnum

Cinesa Mataro Parc

Cinesa Montigalà

Cinesa Sant Cugat

La música de la llanterna

A propòsit del 250è aniversari del naixement de Mozart (1756-1791)

De la mateixa manera que per una convenció acceptada el "cinema mut" no sempre fou silent sinó que moltes vegades tingué "banda sonora" això sí, interpretada per músics en directe o amb gravacions de fonògraf. Igualment la seva avantpassada, la llanterna màgica, i en especial durant els segles XVIII i XIX, també es veié acompanyada i ambientada per músics i cantants que tocaven i interpretaven en directe. Està també documentat que si la categoria de l'espectacle ho permetia, comptava igualment amb efectes especials sons que feien més versemblants les tempestes, pluges o el trot dels cavalls; de vegades fins i tot s'emprava un ventríloc capaç d'imitar diferents veus o sons d'animals com fou el cas de Fitz-James que ho feu per al "fantasmagòric" Robertson.

La presència de la música mitjançant la veu humana o els instruments musicals al costat de la projecció o el visionat d'imatges està, doncs, documentada en nombrosos testimonis documentals tant en les "fantasmagories" o llanterna de saló per a les classes socials que es podien permetre la despesa, com pels "tutilimundis" i "múndies" dels passavolants que de fira en fira i de plaça en plaça oferien el seu espectacle per uns pocs cèntims a un públic popular.

L'harmònica i Robertson

És amb motiu del 250è. aniversari de Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791) que en el 2006 s'ha celebrat tan intensament, que m'ha semblat el moment idoni de tractar aquest tema de la música i la llanterna a través del coetani de Mozart:

Étienne-Gaspard Robert, dit Robertson (1763-1837), i el lligam que uneix aquesta història o sigui un instrument ara exhumat de l'oblit de segles, l'Harmònica de vidre o de Franklin, el seu inventor, per al qual Mozart creà varies composicions, com ho feren també Haydn, Beethoven, i altres compositors menys coneguts com Röllig i Hasse. Nombroses són les edicions discogràfiques, totes les que he trobat estrangeres, que en CD i amb instruments reconstruïts ens ofereixen l'oportunitat d'escoltar ara aquelles melodies que ben justament es podem anomenar "la música de la llanterna".

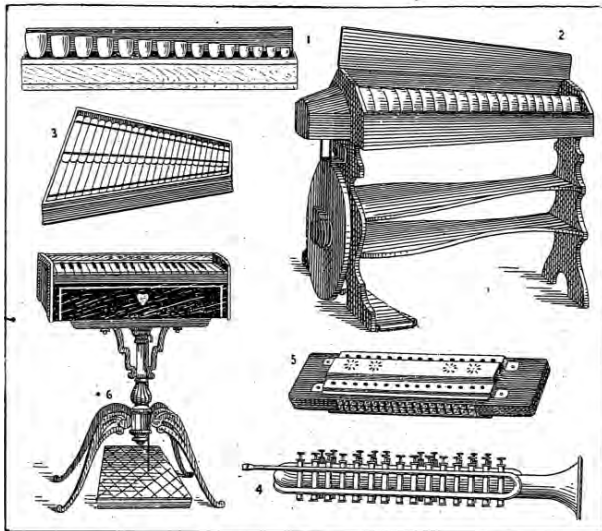
Si ara es pot parlar amb detall d'aquests temes és gràcies a que Robertson tingué la bona pensada d'escriure les seves *Mémoires* que publicà el 1831 i el 1833, que en 1985 s'han reeditat, així com la completa biografia que l'especialista belga Françoise Levie publicà el 1990, ambdues obres recomanables a qui vulgui conèixer amb més detall aquest tema apassionant.⁽¹⁾

L'harmònica de vidre de Franklin

Les enciclopèdies actuals no solen portar la definició d'aquest instrument que inventat el 1761 pel científic i polític nord-americà Benjamin Franklin es popularitzà durant el segle XVIII, caient en la decadència i l'oblit durant el XIX. La "Glass Armonica" en anglès escrita indistintament "Glass Harmonica", rebé qualificatiu com l'"instrument dels àngels" o "la veu dels àngels"; també es va dir que el seu so s'assemblava al de la veu humana.

Representació d'una sessió de Fantasmagoria de Robertson, a l'esquerra es veu el projeccionista i un fantascop fix.

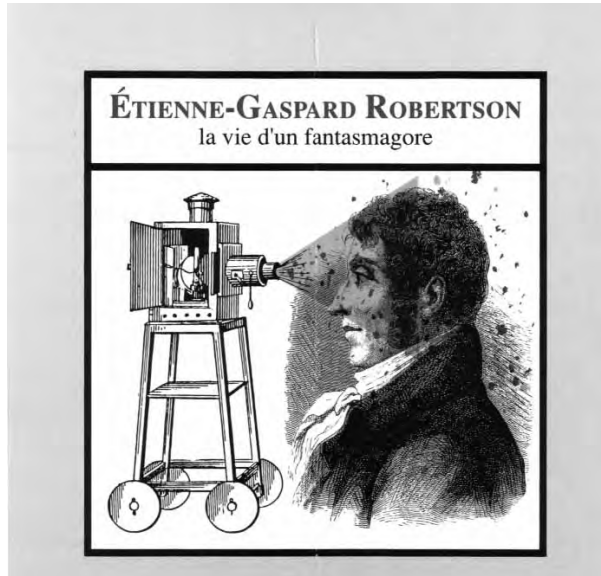
ARMÓNICAS: 1. De vasos de vidrio. — 2. De Franklin. — 3. De láminas de vidrio. — 4. De pistones. — 5. De boca ó de Jaulin. — 6. De teclado.

Làmina on es representa l'harmonica de vidre de Franklin (n.2), "Enciclopedia Ilustrada Seguí", vol. I-2 (c.1909)

El Dr. Mesmer, un famós hipnotitzador, l'utilitzà a la cort de Maria Antonieta per a què els seus pacients entressin en estat de trànsit.⁽²⁾ La fama que anà adquirint durant la Revolució francesa al ser adoptada per als espectacles de "Fantasmagoria", on les aparicions, dimonis, esquelets i bruixes eren freqüents, li donà una certa fama de música "maleïda", opinió que potser corresponia més aviat als gustos i exageracions d'aquella època.

Consultem doncs el què diuen sobre l'Harmònica de vidre en diccionaris històrics (en anglès escrita indistintament "Glass Armonica o Harmonica", "Glasharmonika" en Alemany, "Armónica de cristal" en castellà). En el "Diccionario" de Bastús de 1833 es deia: "Armónica". Instrumento musical inventado por Franklin en 1760 (sic). Consiste en una caja cuadrada, en la que están asegurados muchos vasos redondos de vidrio de diferentes diámetros, y en los que se pone una cantidad varia de agua. Pasando el dedo mojado se producen unos sonidos melodiosos y parecidos a los que hacen los persas sobre 7 copas de porcelana llenas de agua. (...) Los sonidos de la armónica se asemejan mucho a la voz humana, (...)

L'"Enciclopedia" Seguí (c. 1909) ens detalla que "La (armónica) de Franklin (1763) (sic) tenía una extensión de más de tres octavas, con todos los intervalos cromáticos; compuesta de 46 vasos hemisféricos, fijos en un eje horizontal, se movía por medio de una rueda, una polea y un pedal; los vasos giraban verticalmente y para ponerlos en vibración bastaba tocar sus bordes con el extremo de los dedos mojados. (...)". A més aportava un interessant gravat amb els 6 instruments denominats "armòniques".⁽³⁾

Portada de l'obra de Levie on apareix el retrat més conegut de Robertson i al seu costat el fantascop

"Effet de l'harmonica"

En el capítol IX de les seves *Mémoires* (vol. I) en el que Robertson evoca i descriu tot allò relacionat amb les seves cèlebres "Fantasmagories" contemporànies de la Revolució francesa, quan ja pràcticament eren un record, anotant a més els articles que la premsa publicava sobre aquell espectacle. En aquest capítol cita dues vegades els "efectes de l'Harmònica".

Comença dient com per organitzar els seus primers assaigs de la "Fantasmagoria" va consultar diverses obres com la tant citada *Magia lucis et ombrae*, del jesuïta Kircher, però reconeix que, (tradueixo) "(...) Després de llargues lectures, penoses i avorrides, em veia abandonat als meus únics coneixements, i obligat a continuats assaigs que no es podien fer més que durant la nit.(...)".

Les seves recerques estaven encaminades a poder obtenir una gran intensitat de llum, que projectada pogués abastar des d'una petita dimensió (cinc polzades) fins a una gran de vuit peus, i a més poder trobar un aparell de projecció (al que denominà "fantascop") per a poder representar o projectar amb llum artificial la imatge òptica dels cossos transparents i opacs.⁽⁴⁾

Col·legues i amics l'orientaren sobre aquest tema i aviat s'instal·là a l'antic convent dels Caputxins, a la plaça Vendôme de París. L'obra de Levie la data el 20 de gener de 1798, que en el nou calendari revolucionari era el 1r de plujós de l'any 6, i reproduïx un anunci que en canvi diu que la sessió se celebrà en el Pavillon de l'Echiquier: "Aparició d'espectres, Fantasmes i Apareguts, tal com van poder aparèixer en tots

Benjamin Franklin tocant l'harmonica

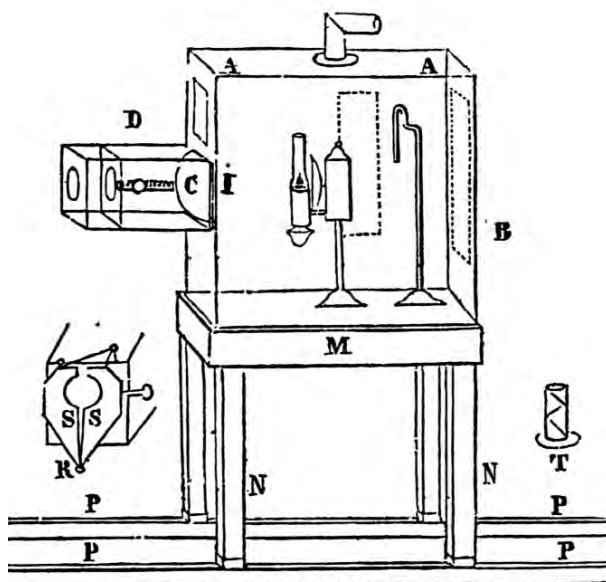
Programa de la Fantasmagoria on s'anuncia l'Harmonica

els temps, (...) Experiències amb el nou fluid conegut com a galvanisme, l'aplicació del qual dona moviment als cossos que han perdut la vida. Un distingit artista tocarà l'harmonica.(...)⁽⁵⁾

El fantascop

Com podem veure, des del principi de les seves "Fantasmagorias" Robertson comptà amb la música de l'Harmonica, però abans descriurà l'aparell que les feia possible i que batejà com a "Fantascop" – "Fantascope" en francès-, que patentà el 1799 amb la intenció de preservar la seva invenció de la pirateria dels seus imitadors. Per raons d'espai la descriurà superficialment. Es tractava d'una capsa rectangular

i vertical de fusta amb un objectiu de vidre per on es projectaven les imatges pintades en vidres, amb una xemeneia per on s'evacuava el fum de la bugia o quinqué que il·luminava la projecció, a més del punt de llum la capsa contenia el condensador d'aquesta. La particularitat era que l'aparell en la primera època es podia desplaçar sobre uns rails i posteriorment se li adaptaren quatre rodes que permetien desplaçar la llanterna d'una forma silenciosa endavant i endarrera per tal d'aconseguir la grandària o petitesa desitjada de cada imatge. El "Fantascop" disposava també d'un objectiu "ull de gat", així com dispositius que permetien els "cachés" (de "cacher" o ocultar); com veiem tot un seguit de perfeccionaments tècnics que després recolliria i perfeccionaria el cinematògraf. Encara el 1891 el "Diccionario...Hispano-Americano" incluïa la definició del "Fantascop" paraula que venia de "fantasma" i del grec "scopeo", veure.⁽⁶⁾

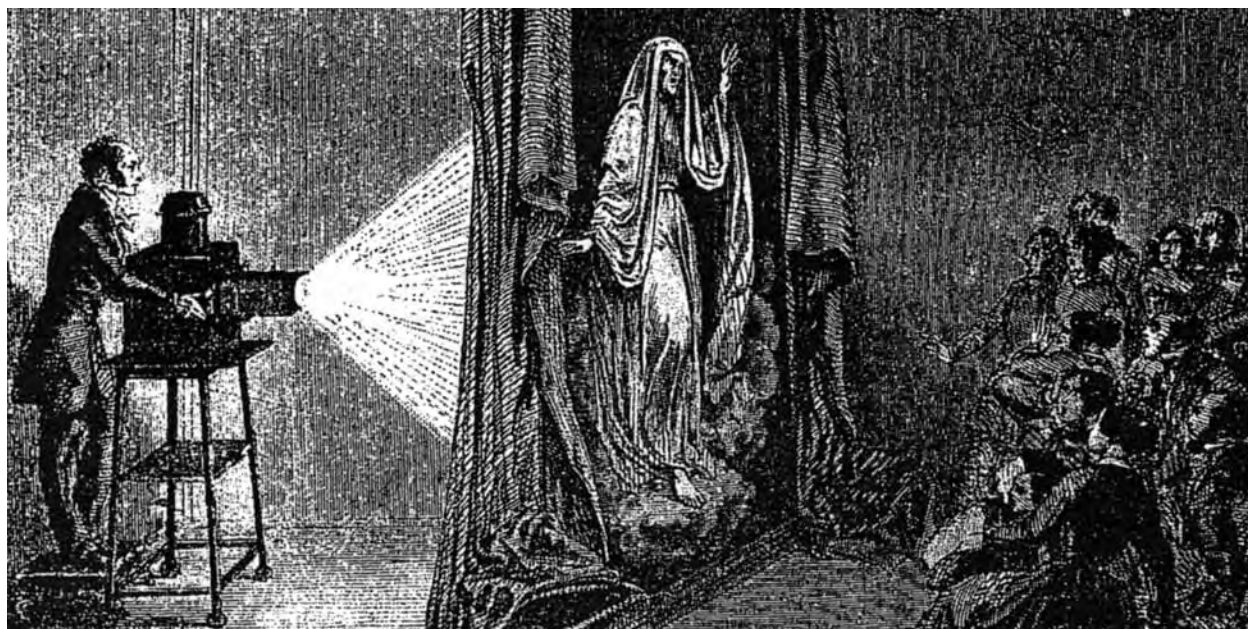

El fantascop sobre rails tal com venia il·lustrat a les "Memoires"

Els sons esglaiadors

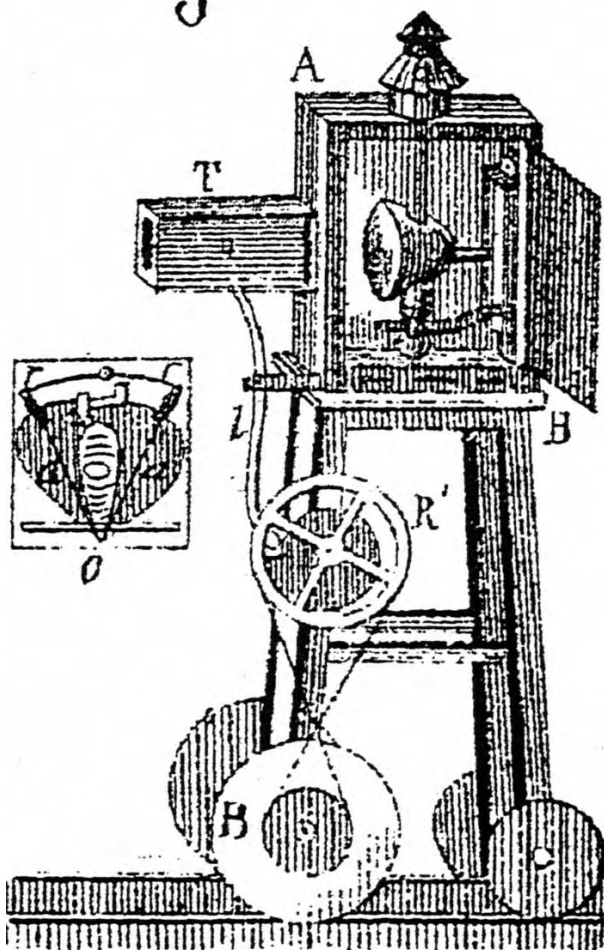
D'aquesta manera qualifica Levie – "les accords déchirants"- o sigui els acords o sons esquinçadors o esglaiadors de l'Harmonica de Franklin, i continua dient: "(...) Heus ací un instrument que no tenia gaire bona reputació en el segle XVIII... Se l'acusa de provocar atabalament, malestar, o sigui estats de trànsit ("trance") o d'hipnosi. Étienne-Gaspard sembla donar molta importància a aquest acompanyament musical, i cada un dels seus anuncis menciona que un artista distingit pel seu talent tocarà l'harmonica".⁽⁷⁾

Robertson descriu així els seus efectes: "(...) Quin seria el terror de l'espectador sol si, de cop conduït a

Gravat de la fantasmagoria aparegut a "Le magazin Pittoresque" el 1840

Fig. 223.

El fantascop tal com apareixia a "Física industrial", Barcelona 1889

la sala de les experiències fantasmagòriques, envoltat d'imatges de la mort, la imaginació colpejada per la por dels éssers invisibles, escoltava els sons planyívols i fúnebres de l'harmonica', i veia aparèixer l'amenaçador espectre! (...)"

Però a més Robertson atribueix en especial a l'Harmonica alguns dels incidents produïts en alguna de les seves funcions, i tal com alguns gravats de l'època ens han retratat: "(...) Si moltes dones havien hagut de recórrer a les sals (pels desmaís), tan sols una es trobà veritablement malament, i va patir una crisi nerviosa força violenta. La culpa no fou dels fantasmes: els sons massa dolços i excessivament penetrants de l' "harmonica" foren els únics causants. (...)"⁽⁸⁾

Però Robertson era un excel·lent "metteur en scène" i no s'oblidava ni d'un detall. Tant els textos escrits com els gravats contemporanis i posteriors dels fets ens ho descriuen. S'ha de tenir en compte que els espectadors no sabien que es tractava d'una simple projecció de llanterna màgica, doncs la sala estava del tot separada del sector del fantascop o projector per una gran pantalla translúcida (la projecció es feia des de darrera de la pantalla o sigui de cara al públic), doncs la llanterna havia estat desprestigiada i la guillotina reina Maria Antonieta l'havia menyspreat qualificant-la com "ridícula". Per tant Robertson va dignificar i donar un sentit nou a aquell espectacle.

La sala dels espectadors estava guarnida de gran cortinatges negres, decorada amb detalls fúnebres com ara calaveres i ossos; sense quasi llum o en les tenebres d'una vacil·lant làmpada d'oli, mentre la sala era

perfumada amb el fum relaxant de l'encens. Sense oblidar la important presència d'un "presentador" o del propi Robertson que a vegades preguntava al públic quin personatge cèlebre volia que fes aparèixer, si Marat, Rousseau, Voltaire,... o el rei Lluís XVI...

Precisament fou aquesta darrera "aparició" –que a vegades eren projectades sobre una cortina oscil·lant i espessa de fum de reïna de pi en lloc de sobre una tela- la que provocà importants problemes a Robertson, perquè tal com explica Levie, la policia secreta de la República l'acusà de fer "tornar" a Lluís XVI guillotinat cinc anys abans. En realitat aquesta "aparició" fou demanada per un provocador pagat per la policia que es volia venjar per un favor refusat...

Que poc que canvien els homes!, l'enveja i la maldat són intemporals i ataquen sobretot als que confien en la bona fe!. L'incident de la policia i després la denúncia a uns empleats infidels, l'anomenat Martin Aubée i el seu germà, fusters i que sabent tots els intrínquils de la "Fantasmagoria" la varen copiar sense cap vergonya i feren la competència al seu mestre. "Qui no corre, vola", deuria pensar Martin Aubée, i tal com vaig investigar en el meu text s'apressà a oferir les "Fantasmagories" a Barcelona el 1802 i 1803, i posteriorment a Madrid el 1806, prenent-li la davantera a Robertson que no faria una gira per la Península Ibèrica fins al 1821. Tot i que un altre francès François Bienvenu ja les havia introduït a la Ciutat Comtal el 1798. A l'època en què vaig comprar el llibre sobre Robertson em vaig cartejar amb Françoise Levie proporcionant-li la documentació que em va demanar relacionada amb Martin Aubée i Barcelona. ⁽⁹⁾

Efectes sonors

A tota aquesta acurada posta en escena, s'havien d'afegir els efectes especials sonors que Robertson cita a les seves *Mémoires*, ordenats després per Levie. Els efectes anaven d'acord amb les imatges i cita el denominat "tam-tam xinès" que aconsella usar només en moments culminants com en l'instant que l'impressionant cap de la Medusa esdevé enorme.

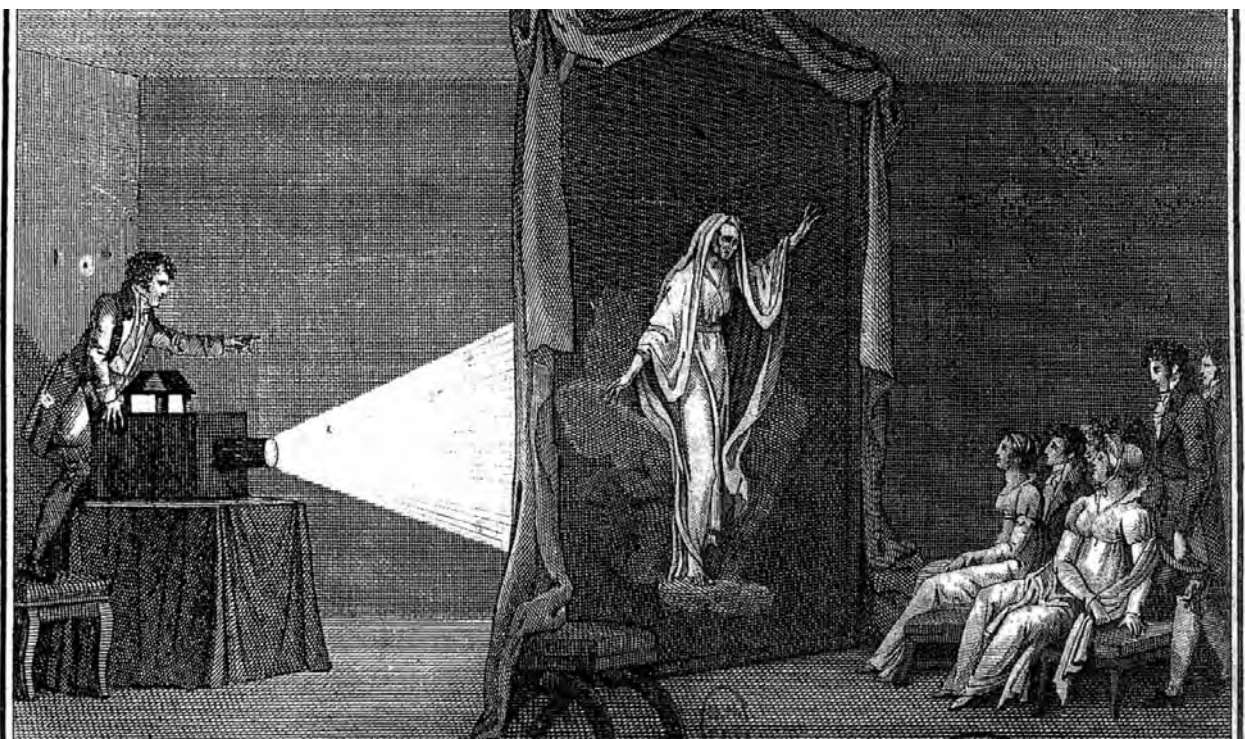
També la imitació de la pluja i la calamarsada i el seu soroll monòton i uniforme, indicant amb detall com es podia aconseguir. La imitació del vent o d'un huracà s'aconseguia també amb la utilització d'un senzill aparell, tots aquests elements ajudaven a posar ales a la fantasia, al misteri i a la imaginació dels nostres avantpassats al costat dels sons màgics de l'Harmònica. ■

NOTES

- (1) "Mémoires récréatifs, scientifiques et anecdotiques d'un physicien aéronaute", E.-G. Robertson, vol.I, Café, Clima Editeur, Langres, França, 1985.
- (2) "Étienne-Gaspard Robertson, la vie d'un fantasmagore", Françoise Levie, Collection Contrechamp / Le Préambule, Brusel·les, 1990.
- (3) "Diccionario Histórico Enciclopédico", D.V. Joaquín Bastús, vol. I, Barcelona, 1833
- (4) "Enciclopedia Ilustrada Seguí", vol. I,2, Barcelona (c. 1909)
- (5) "Mémoires", op. cit., capítol IX, pàgs. 128 i 130
- (6) "Étienne-Gaspard Robertson...", op. cit., cap.IX, p.79.
- (7) "Diccionario Enciclopédico Hispano-Americano", Edit. Montaner y Simón, vol. VIII, p.70, Barcelona, 1891
- (8) Op. cit., cap.IX, p.89
- (9) "Mémoires", op.cit., cap. IX, pàgs. 128 i 130
- (9) "La llanterna màgica a Barcelona, segles XVIII i XIX", a "Cinematògraf" núm. 1, SCC, 1993

DISCOGRAFIA

"L'Armonica", Musik mit Glasharmonika, Cavalli Records
www.cavalli-records.de
"Glass Harmonica", Naxos (Veure "Amazon.com")

La fantasmagoria amb un fantascop immòbil

Escuela de Cine ECAM

Escuela de Cinematografía y del Audiovisual de la Comunidad de Madrid

Centro de formación de profesionales del cine y del audiovisual, que depende de una fundación privada, cuyos patronos son la Comunidad de Madrid, la Academia de las Artes y las Ciencias Cinematográficas de España, SGAE, EGEDA y AISGE.

Requisitos de admisión

Para acceder a los cursos programados por la ECAM es necesario haber superado BUP, FP II o titulaciones legalmente equivalentes y tener 18 años cumplidos.

Además, es preciso superar las pruebas de admisión de la especialidad en la que se solicita matrícula, que se realiza entre los meses de febrero y junio.

En cada convocatoria ingresa un promedio de unos cien alumnos, de los de más de setecientos aspirantes que se presentan a la a pruebas de acceso.

Presidente de la Fundación de la ECAM:

Excma. Sra. Dña. Esperanza Aguirre

Presidente de la Junta Rectora:

D. Antonio Jiménez-Rico

Director de la ECAM:

D. Fernando Méndez-Leite

Año de Creación: 1994

Alumnos totales: 250 en tres cursos regulares

500 en cursillos especiales

Sexo: 60% hombres, 40% mujeres

Profesores totales: 400

Becas: Sí

Mediateca: 3000 títulos

ESPECIALIDADES

PRODUCCIÓN
DIRECCIÓN
GUIÓN
DIRECCIÓN ARTÍSTICA
FOTOGRAFÍA
INTERPRETACIÓN
CARACTERIZACIÓN
SONIDO
MONTAJE
CINE DE ANIMACIÓN Y DIBUJOS
ANIMADOS

Metodología docente

En el ECAM se cursan las especialidades de Producción, Guión, Dirección, Dirección Artística, Fotografía, Interpretación, Cine de Animación y Dibujos Animados, Caracterización, Sonido y Montaje, cuyos planes de estudios se completan en tres cursos (octubre – junio), en los que se combina la formación teórica y técnica con la realización de prácticas, en formatos Betacam y 35 mm.

Además, en la ECAM se imparten cursillos especiales, de unos dos meses de duración, sobre temas específicos.

Aspectos de interés

La Escuela de Cinematografía ECAM está dotada de las siguientes instalaciones: plató de 400 metros cuadrados, salas de montaje y de edición digital, salas de postproducción de imagen y sonido, sala de mezclas, sala de proyección, etc.

Inicio curso: Octubre Duración: 3 años

Novament hem de parlar de pèrdues doloroses. Sembla que la Parca ens assetja arrabassant-nos, any rera any, persones estimades i dotades d'un cabdal de saber incommensurable. En Joaquim Romaguera i en Josep-Jordi Queraltó han mort. Dues personalitats ben oposades, tant en la manera de fer i ser, però de presència imprescindible per a l'entitat.

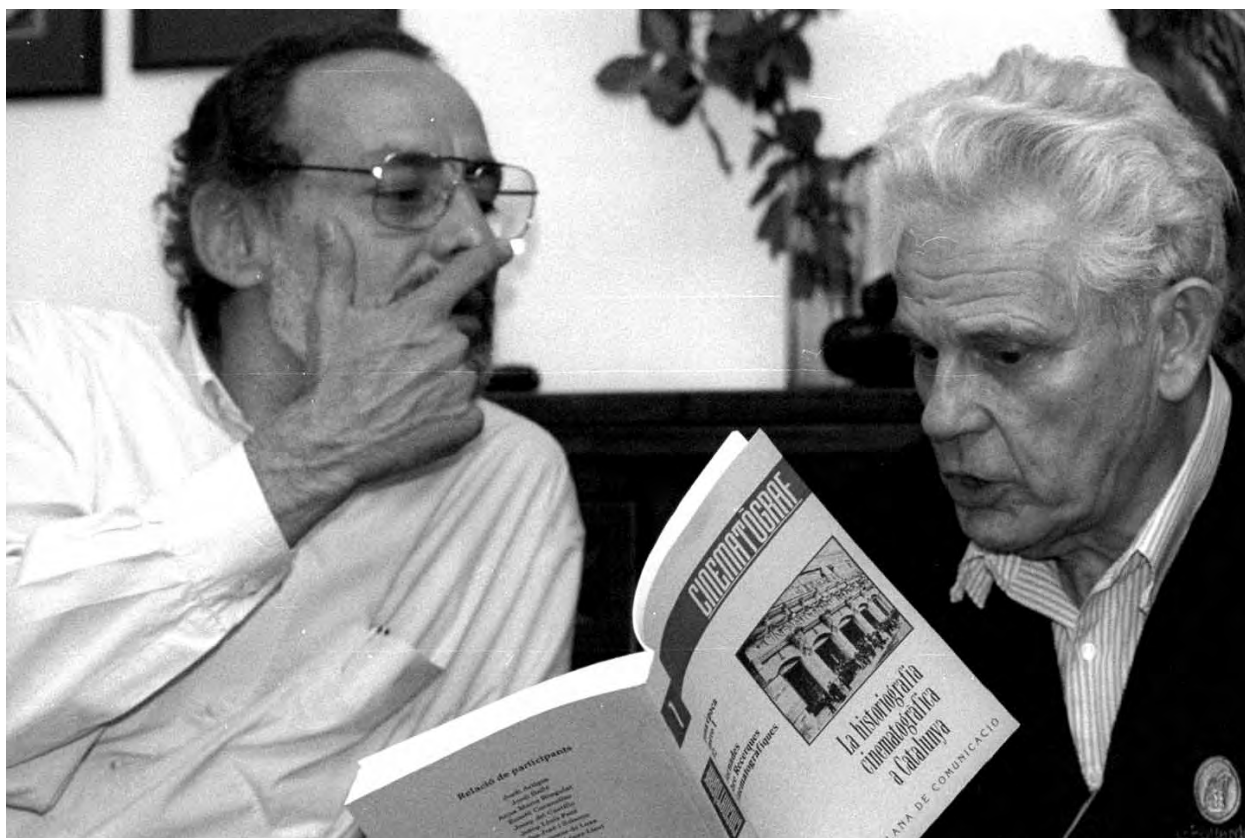
En Joaquim Romaguera tenia tots els matisos possibles aplegats en una sola persona: punxegut com l'aulaga però alhora vistent, impossible de deixar indiferent ningú. Tenia la dèria del salvament del patrimoni ficat entre cella i cella. Trobava injust que s'oblidés el nom de les persones que havien trobat obres filmiques puntals i que en canvi aquest reconeixement fos sempre factible en altres vessants de la recuperació patrimonial. Cercava la informació com una fura, amb insistència, que li portaren a assolir la recuperació de llegats com els 'Premis Ciutat de Barcelona'. Va escriure prolíficament i coordinar el treball de molts investigadors. El llegat que deixa és molt rellevant, fruit d'un home que con deia 'no ni tenia un minut per perdre'.

En Josep-Jordi Queraltó, en Joe, era un home totalment diferent: era tot un 'cavaller', d'aquells tipus d'homes tan educats i gentils dels quals pocs en queden, una espècie malauradament en vies d'extinció. La seva manera tranquil·la de parlar no feia parió amb la particular manera de viure la vida, gaudida fins al final. Parlar d'en Joe és gairebé parlar de bona part de la vida de la Secció de Cinema del CEC. Extraordinàriament ordenat, posseïa un magnífic arxiu de tot el què es relacionava amb la història del cinema amateur que tant s'estimà. Però a més, ell mateix era en persona un 'arxiu' de memòria de la gent del barri, als que coneixia i estimava, com hom l'estimava a ell. A la darrera conversa amb ell em va dir, quan ja estava a l'hospital: Tantes coses que tinc per fer i estic aquí, al llit, perdent el temps! En Joe tampoc no tenia un minut per perdre.

Caront es devia sorprendre quan, en el trasllat dels nous viatgers a l'altra riba del llac, aquests portaven, en lloc de l'habitual moneda, un rotlle de pel·lícula i uns apunts sota el braç. Des d'aquest costat de la riba, els tindrem en el record.

M. Encarnació Soler, presidenta de CINEMA·RESCAT

(foto CEC)

En Joaquim i en Joe, discutint sobre cinema

Record d'en Josep Jordi Queraltó i Torner

(foto CEC)

Joe Queraltó, delegat d'Espanya a la UNICA'2005

Fos en negre. En Josep Jordi Queraltó morí el passat 27 de gener d'una mort anunciada uns pocs mesos abans, el mes d'agost passat, quan, per aquesta raó, tornant d'un viatge a Líbia, ja no pogué desplaçar-se a Korea per assistir al Certamen i Congrés UNICA'06. Si de sempre el moment de la mort ens sembla incompreensible i injust, en el cas d'en Joe encara ho és molt més. Ja sabem que a tothom ens ha de tocar, però ell semblava ser-ne l'excepció personificada, per quan mai, però mai, preveïé la possibilitat de la malaltia, vital i atlètic com era (reminiscències de la seva època de gimnasta amb l'equip de Joaquim Blume), de manera que sempre ens quedarà el dubte, als seus molts amics, sobre si hagués acceptat la pràctica d'un control mèdic de tant en tant, cosa habitual i necessària en les persones d'una certa edat, encara potser seria entre nosaltres. Però ell va escollir viure així, i no cal donar-li més voltes, per molt que ens resulti difícil acceptar que ja no el tenim entre nosaltres. En positiu, també cal pensar que en Joe va arribar als 81 anys i morí sense haver estat mai vell, car sempre visqué, fins l'agost passat, amb la mateixa vitalitat i energia d'un home jove. I el procés de la seva última i única malaltia - que ell, intel·ligent com era, compregué aviat que era el final - resultà una lliçó corprendedora per a tots el que l'envoltarem, ja que amb gran serenitat, quan s'anava acomiadant de tots nosaltres, ens anava manifestant contínuament que no el veuríem deprimat, a pesar de l'agreu-

jament persistent del seu estat i, si de cas, tan sols l'amoïnava deixar pendents i sense resoldre tants assumptes com tenia entre mans. I tants com en deixà! . Perquè ell assumia compromisos a tort i a dret, de tota mena, els quals, viatger empedreït com era, havia d'atendre com podia entre viatge i viatge, car pocs racons d'aquest món no havia trepitjat, una o varies vegades.

Prou sé que un escrit de caire necrològic tendeix a l'hagiografia i que per força ha de contenir els elogis corresponents, i és per això que se'm fa difícil parlar ara d'en Queraltó i que sembli amb equitat. Però en el present cas, lluny del compromís social, cal precisar que estem parlant d'una persona irrepètible en la seva manera de ser, potser contradictòria a vegades, però culta i generosa com ningú (els seus donatius quan era requerit per a qualsevol causa eren sempre esplèndids). Si de cas només era avar en una cosa: el seu temps, car, donada la plenitud de vida que portava, sempre li'n faltava.

En Joe tenia quatre passions que omplien la seva vida, apart la seva feina de decorador. Els viatges que ja hem mencionat, que podia fer de totes maneres i sempre ben adaptat, sense queixes: igual a peu (sobre tot, clar, en la seva joventut) que en creuers de luxe (en portava setanta nou !), dormint a terra o en un hotel de cinc estrelles; però cal dir que es feia difi-

cil seguir-lo. Per això ell sempre s'estimava més anar pel seu compte, encara que formés, a vegades, part d'un grup, doncs, si calia, potser per fer una foto o veure una ruïna, no dinava o no dormia, si així li convenia. Ve a compte explicar una anècdota personal que el retrata plenament: l'any 1998, per encàrrec del Museu Olímpic de Lausana a la nostra Secció de Cinema i Vídeo del CEC per tal de realitzar un documental sobre el citat museu, ens desplaçarem a Suïssa, amb ell, en Josep M. Joaquín i jo amb les respectives mullers (era el mes de juliol, temps de vacances), per tant un grup de cinc persones molt ben avingudes. Estiguérem de dilluns a divendres enregistrant les imatges necessàries dins del Museu de dalt a baix, i el dissabte, acabada la feina, acordarem fer un dinar de celebració i comiat al mateix restaurant del Museu on cada dia havíem dinat de "menú". Però la nostra sorpresa fou gran quan en Joe no es presentà al dinar. I és que ell dedicà aquell dia lliure " a visitar el Museu "!, segons la seva explicació. Quan portàvem quasi una setmana tancats allí. Així era ell de perfeccionista. La cambrera que ens servia el dinar cada dia, en preguntar per "aquell senyor del cabell blanc", encara no s'ho creu ara.

L'altra passió era el poble de Sarrià i la seva gent, que ell estimava molt. A una revista que editen a Sarrià hi dedicava moltes hores i ell mateix, amb la conjunció dels records del seu pare, que tant cultivava, era una història viva de Sarrià. Com el trobaran a faltar!

El "Cinema Amateur", com li agradava nomenar-lo, era l'altre gran pol de les seves passions. Ja de molt abans hi anava cada any, però des de l'any 1971 ha representat a l'Estat Espanyol com a Delegat del Centre Excursionista de Catalunya als diferents Certàmens i Congressos UNICA, cada any a un país diferent, durant deu dies com mínim, amb despeses de desplaçaments i estada al seu càrrec. I això durant trenta cinc anys. Ja m'agradaria saber quants dels delegats assistents dels altres països als Congressos UNICA ho fan en aquestes condicions. De sempre, els jurats en els diferents concursos que la nostra Secció de Cinema celebra, com mínim dos cops l'any, es reunien a casa seva i amb tota comoditat feien la seva feina de visionar els films presentats, sent plenament atesos i convidats a dinar, i si feia falta, a sopar. En alguna ocasió li havia tingut d'insinuar que no fos tant generós a l'hora de treure la botella de conyac o de whisky, sempre de grans marques, després del dinar, car algun jurat, abusant-ne, acabava no veient les coses prou clares.

En el seu tracte era evidentment un home que podríem dir d'un altre temps. Una mica romàntic en els seus plantejaments, idealista i poc pràctic i menys, realista. Això sí, tot un cavaller: cap dona que l'hagi tractat dirà el contrari. Mai cap paraula malsonant sortí de la seva boca i li molestava profundament

sentir-les. Com prova de la seva falta de sentit pràctic la tinc en recordar una de les converses que mantinguérem pocs dies abans de morir, ja a l'hospital. Amb motiu de les Noces de Platí de la nostra Secció, els nostres companys Jordi Tomàs i Albert Beorlegui estan completant una HISTÒRIA DEL CINEMA AMATEUR A CATALUNYA, iniciada per en Joaquim Romaguera (un altre amic mort!) segons encàrrec de la Filмотека de Catalunya que es preveu editar en col·laboració amb el CEC, amb una previsió, segons l'encàrrec, de 450 pàgines. Doncs bé, en Joe estava obstinat i tossut que calia traduir-la al castellà, anglès i francès, i en argumentar-li que això era econòmicament impossible replicava que ell hi "ajudaria en el que fes falta, car si fem coses i no les expliquem arreu no serveix de res i que si no li fèiem cas, des d'allà on fos, ens enviaria llamps i trons". Així és que, si d'aquí uns mesos tenim inundacions, ja sabrem d'on venen.

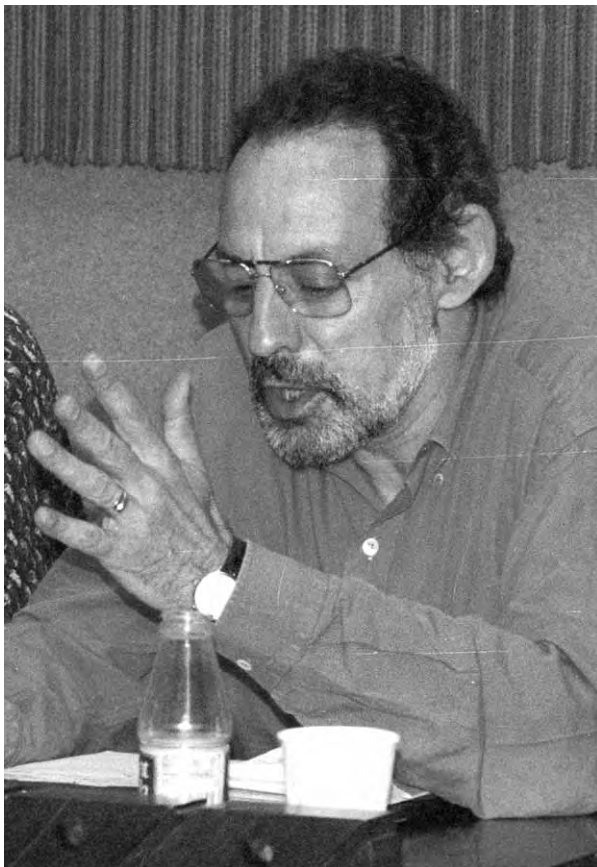
L'última de les passions de la seva vida fou la memòria del seu pare. No he conegut cap cas com ell que estigués continuament nomenant i fent coses honorant el record del seu pare, fins gairebé quaranta anys després de la seva mort que es produí l'any 1967. Com extrem de veneració cal tenir en compte que arribà fins després de la seva mort, car deixà encarregat que el seu recordatori fos idèntic al del seu pare - amb un dibuix realitzat pel seu pare, és clar, i un vers d'un amic, també a ell dedicat - canviant, evidentment, només el destinatari. I volgué que les seves cendres fossin escampades al jardí del claustre del Monestir de Pedralbes perquè era un lloc que agradava molt al seu pare i l'havia dibuixat moltes vegades. No he conegut ningú amb un amor filial tan profund i perllongat en el temps. En tot cas, un bon fill no pot ser mai una mala persona. Em consolaria molt ser capaç de creure que en Joe és ara Allà i s'ha trobat amb el seu pare.

He dit més amunt que en Queraltó potser era contradictori. Vegem: sent català de pedra picada (recordeu l'exemple del llibre), no volia dir-se catalanista, però votava sempre un partit catalanista. Era un home elegant, diria que presumit, doncs cuidava molt la seva presència, però d'una timidesa extrema quan es tractava de parlar en públic, cosa absurda, perquè sabia organitzar molt bé el seu discurs dialèctic. Ja he dit com era de generós en extrem, però avar del seu temps. Era, en resum, una persona que ens deixa un buit impossible d'omplir i tots els amics que l'envoltarem, que fórem molts, hem d'aprendre a viure sense ell, quin remei ens queda!, però, almenys a pel que fa a mi, em queda el consol d'haver gaudit durant anys de l'escalf de la seva amistat fraternal, de la que tant he après i que tant m'ha omplert i que segur m'ha fet una mica millor. Gràcies per haver existit, JOE !. ■

JOSEP M. LÓPEZ LLAVÍ

Encara en record d'en Joaquim Romaguera

foto CEC

Joaquim Romaguera membre de jurat UNICA 1993

Ho he dit i ho he escrit en altres mitjans, però vull repetir-ho. En Joaquim Romaguera Ramió, home de cinema, home de cultura, d'esquerres i radicalment catalanista, se n'ha anat ben abans d'hora. Pot semblar un tòpic, però en el seu cas és ben just. En Joaquim Romaguera va fer molta, molta feina, però quan ja fa mig any que ens ha deixat, enllà del buit i la ferida entre els seus éssers més estimats i entre els amics que vam estar a prop d'ell, el que dol més és la molta que li ha quedat per fer: molta feina i moltes feines, algunes d'embastades, com aquesta història del cinema amateur a Catalunya que només ell va ser capaç de preparar amb un munt de recerques, com una història del cinema als Països Catalans que li havia encarregat la revista *El Temps* per publicar en fascicles... I tantes altres que es podien i que tan de bo que es puguin coure amb els milers de fitxes, documents, retalls de premsa i testimonis que en Quim havia anat aplegant amb la constància d'una formiga i amb la fermesa d'un pes pesat i amb la tossuderia que el podia convertir del sensible espectador de cinema, oïdor de música i conversador que era, en l'ésser més exigent i intemperant i tot.

No és hora ara i aquí –penso– de fer inventari de la seva ingent obra escrita, que sortosament ens queda. Per recordar-la n'hi ha prou repassant l'entrada Romaguera Ramió, Joaquim (redactada per Xavier Ripoll) del propi *Diccionari del Cinema a Catalunya* que ell dirigí i que, sobretot per la divergència entre els interessos de l'editora i la radicalitat i l'ambició d'exhaustivitat seva, li comportà més maldecaps i discussions que satisfaccions. Però a més de l'obra escrita hi ha la tasca duta a terme en el camp del cineclubisme, en l'editorial, en el de les manifestacions cinematogràfiques i jazzístiques, en el de les entitats (de la Federació Catalana de Cineclubs a la Societat Catalana de Comunicació o a Cinema Rescat mateix), en la promoció de l'associacionisme dels crítics i historiadors del cinema, en la programació d'una BTV (Barcelona Televisió) de la qual en tot moment contribuï a incrementar el rigor cultural i a catalanitzar-la, o en el de la recuperació i difusió de materials, els darrers anys des de la mateixa BTV o força abans en contacte amb cineastes com Tomàs Mallol o Delmiro de Caralt, de qui, tot preparant i escrivint la biografia, va contribuir a rescatar i restaurar la pràctica totalitat dels seus films.

Tot això seria, a grans trets i ben segur que amb força obllits, pel que fa al treball d'en Romaguera en el camp de la cultura cinematogràfica i musical. I aquí cal afegir-hi la seva contribució activa al debat i a l'elaboració de les polítiques culturals del país: del Congrés de Cultura Catalana a les Converses del Cinema a Catalunya, a Nacionalistes d'Esquerra, o ben recentment les aportacions al projecte de Llei de Foment de la Cinematografia a Catalunya (que va quedar pendent a la passada legislatura i a la que cal tornar a posar fil a l'agulla sense dilació), i encara el treball continuat que vaig tenir el goig de compartir-hi al si de la Plataforma per la Llengua, amb un objectiu tan difícil com és la normalització del català al cinema i als mitjans audiovisuals.

Vet aquí algunes de les superfícies potser menys il·luminades de la polièdrica figura d'en Romaguera: la dimensió ciutadana de la seva vida i la seva obra. Perquè, des de la trinxera cinematogràfica, la cultural i la lingüística, ell es va mantenir sempre a primera línia de combat pel seu país, que és el nostre, i per un altre món, que alguns voldríem possible. I a l'hora de defensar-los, sempre apassionat, més emprenedor i abrandat que diplomàtic, no va tenir pels a la llengua. Apart del més rigorós historiador del cinema català i del cinema a Catalunya, és de justícia deixar constància que en Joaquim Romaguera va ser –ha estat– fins al darrer moment un lluitador incombustible. ■

Cat-Studios

Estudis de cinema a la Catalunya Nord

Cat-Studios

El gat de Cat-Studios sobre les quatre barres catalanes que presidirà l'entrada dels estudis

Fa temps, vaig visitar els multicinemes Mega Castillet als afores de Perpinyà per fer una entrevista a l'empresari de cinema nord-català Jaume Font. En entrar per la porta principal del vestíbul que mena vers a les diferents sales de projecció vaig tenir una sensació estranya, com un miratge: em va semblar que entrava dins uns estudis de producció cinematogràfica i que les sales de projecció eren els platós de rodatge. Potser les grans dimensions de l'entrada, els diferents nivells en què estan distribuïts els cinemes i la gran alçària del sostre m'hi va fer pensar. A més, la sobrietat del despatx d'en Jaume Font, gerent del complex d'oci Mega Castillet, ple de referents cinematogràfics, amb va fer pensar amb el despatx d'un director d'una "major" americana.

Fa poc, he tingut notícia de què a Perpinyà s'hi fan uns estudis de cinema amb el nom de Cat-Studios. Serà un complex de producció cinematogràfica sota l'aixopluc de Jaume Font i del seu vaixell insígnia, el Mega-Castillet. És evident que les parets d'aquest multicinemes, quan hi vaig anar per l'entrevista, ja traspuaven els efluvis d'aquest projecte.

Entrada al complex cinèfil Mega-Castillet en ple funcionament

Annex del complex cinèfil que acollirà els estudis

He volgut saber-ne més coses i per això he anat a veure els promotors. La idea va néixer entre: Joanna Bruzdowicz-Tittel, francesa d'origen polonès, compositora de música clàssica i de música per a cinema, d'entre les moltes de les seves partitures cal esmentar la de la pel·lícula, *Les Âmes Grises* de Yves Angelo, elogiada per la crítica i guardonada en diversos festivals. L'altra emprenedora és Nicole Baron-Seguín, una cine-

asta i productora que va començar a produir pel·lícules als Estats Units als estudis Universal, Tristar i Disney. Després ha seguit com a productora independent. Ara és guionista i realitzadora, fa poc que ha estrenat la seva darrera pel·lícula, *Buït* un film experimental que ha utilitzat com actors els pacients d'un psiquiàtric, segons ella, "ha estat una experiència extraordinària". També és francesa però ha passat una gran part

de la seva vida als Estats Units concretament a Los Angeles. I per acabar de completar el cercle dels promotors, Jaume Font i Jean-Philippe Julià, originaris de la Catalunya-Nord, empresaris de l'exploració cinematogràfica a més de ser promotors d'altres negocis al departament dels Pirineus Orientals. Fa temps que Junta-ment amb Nicole Baron van crear la distribuïdora de cinema, "Help distribution" per donar sortida a totes aquelles pel·lícules que difícilment arriben als circuits comercials francesos.

Cat-Studios el pensen desenvolupar en diverses fases: la primera agenciarà una sala del complex Mega-Castillet com a estudi d'enregistrament i mesclades per sonorització i doblatge de pel·lícules per cinema i televisió. El plató tindrà capacitat per ficar-hi, si cal, tota una orquestra simfònica a l'hora d'enregistrar la música original d'una pel·lícula. Més endavant pensen muntar platós per producció audiovisual i equipar-los amb controls de realització, càmeres i aparells d'il·luminació. També tenen previst agenciar una sala per fer-hi un estudi d'animació i d'efectes especials, "a la regió hi ha molts bons tècnics en animació digital i efectes 3D" m'explica en Jean-Philippe Julià.

Jaume Font (a la dreta), alma-mater del projecte, durant l'entrevista

"Volem que Cat-Studios sigui un pol d'atracció per a les productores de cinema perquè vinguin a rodar a la Catalunya-Nord" diuen entusiasmades la Nicole i la Joana. "La realitat és que aquesta terra disposa de bells paisatges de plana, mar i muntanya, i quasi tot l'any hi ha una llum magnífica. Cat-Studios oferirà a les productores l'avantatge de poder rodar els interiors i exteriors d'un film sense desplaçaments llargs i costosos" conclou, Jaume Font.

Una altra de les activitats que vol oferir Cat-Studios és la d'organitzar classes magistrals durant els estius aprofitant el meravellós clima de mar i muntanya de que

gaudeix la plana del Rosselló. Aquests cursos aniran destinats a estudiants de cinema i seran impartits per personalitats del món del setè art, algunes de les quals ja han confirmat la seva presència i suport al projecte com: Roman Polanski, André Dussolier i Marie Gillain.

Cal que ens felicitem per l'entusiasme i coratge d'aquests emprenedors nord-catalans per haver tingut la indicativa de tirar endavant aquest macro-projecte, ells esperen poder comptar amb la col·laboració de molts dels professionals del sector audiovisual sud-català. ■

D'esquerra a dreta: Jean-Philippe Julià, Joanna Bruzdowicz-Tittel, Nicole Baron-Seguín

L'altra cara dels programes de mà (5) Siente a un pobre en su mesa*

Central Cinema
Bajeros, L. M. S.
Martes 21 Noviembre de 1939
Año de la Victoria

ESTRENO
ZARAH LEANDER
Noche de Estreno
ESTRENO Noticiario FOX núm. 45
UN COMPLEMENTO

Miércoles 22 de Noviembre de 1939
Año de la Victoria

¿Guarnecimiento - ESTRENO en ESPAÑA, de la superproducción «METRO»
La vuelta de Arsénio Lupin
¿Detective, ladrón, enamorado?
Suscribiendo una FICHA AZUL de AUXILIO SOCIAL, lleveis alegría y cultura al último rincón de España.
Saludo a Franco J. Arribas Escorial

Alguns continguts dels programes posteriors a la Guerra Civil constitueixen una clara referència a la situació de precarietat econòmica en que estava immers el país. Així, apareixen notes extracinematogràfiques demanant (o exigint) a l'espectador la seva aportació econòmica per a ser canalitzada a través dels mecanismes instaurats pel règim, per combatre el pauperisme de l'època.

En aquest programa de finals del 1939 s'instava a col·laborar amb "Auxilio Social", una institució de caràcter benèfic fundada per Mercedes Sanz Bachiller, vídua del falangista Onésimo Redondo, i regentada per la rama femenina de la "Falange". L'eslògan propagandístic emprat per sol·licitar l'òbol a l'espectador fugia de qualsevol connotació pessimista i endolcia (o encobria) les necessitats reals: Suscribiendo una FICHA AZUL de AUXILIO SOCIAL, lleveis alegría y cultura al último rincón de España.

El gener de 1937 es creà el "Subsidio al Combatiente", per atendre als mutilats de guerra o les famílies dels combatents de la zona nacional. Reorganitzat el maig de 1939 (en realitat es convertiria en el "Subsidio al Excombatiente"), perduraria fins el mes d'octubre de 1946.

El "Subsidio" es nodria de diverses fons, una d'elles un tiquet especial que gravava l'entrada als espectacles. Ho podem veure en el present programa de l'any 1942, on es feia constar que el 30 % d'aquest impost anava a càrrec de l'espectador.

CINE IMPERIO
Miércoles 26 de Agosto de 1942
Sesión continua de 7,30 a 1
LA MARQUESONA
Película española

Precio de las localidades

	Pesetas
Butaca de Patio.....	0,70
Delantera de Platea...	0,70
Butaca de Platea.....	0,50
Butaca de Entresuelo..	0,40
Anfiteatro.....	0,30

Nota.—El impuesto del 30 por 100 del "Subsidio al combatiente" a cargo del público.

TEATRO UNION JAQUESA Teléfono 11

El jueves 31 de julio
presentamos una oportunidad para poder ver la película que nos enseña un problema humano con eco español,
CERCA DE LA CIUDAD

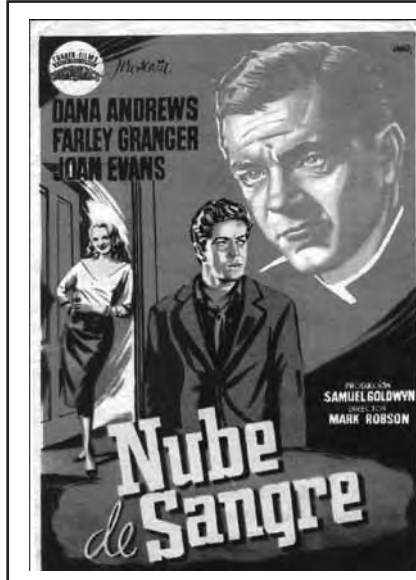
¡ ATENCION !
El importe íntegro de las recaudaciones de este día será entregado al **ASILO DE ANCIANOS DESAMPARADOS DE JACA** que tanto necesita para atender a sus ancianitos, especialmente en los crudos meses de invierno.

Veraneantes. Jacelanos. Acuda usted este día al Teatro Unión Jaquesa
Abad - Jaca 33-7 81-1060

L'any 1952, trobem a Jaca aquesta mostra de "cinema benèfic", una iniciativa ja al marge dels estaments oficials. En aquest cas, la crida a la solidaritat (dirigida no solament a la gent de la ciutat, sinó també als estiuiejants) s'expressava amb tot el seu dramatismes, perquè feia referència a uns ancians desemparats sotmesos a la cruïlla del fred hivernal. Per incentivar l'assistència no s'oferia l'atractiu d'un film divertit, sinó una obra que, segons indicava la publicitat, mostrava un problema humà, però així sí, "con eco español".

(* Eslògan d'una campanya instaurada pel règim franquista durant els anys 50, que Berlanga va satiritzar en el seu film "Plácido" (precisament, "Siente un pobre en su mesa" era el títol previst inicialment per a la pel·lícula, però la censura el va desautoritzar)

El mes de desembre de 1956, a Almaraz (Càceres), la premsa i la ràdio local presentaven *En las manos del hijo*, de "Don" José María Pemán, el dramaturg de capçalera del règim, "a beneficio de la suscripción Pro-Navidad del Necesitado". Era una obra teatral, anunciada en un programa de cinema.

S. A. E. S - Viernes 21 Diciembre 1956

COLISEUM A las 7,45 y 11
ESPECTACULAR ESTRENO

NUBE de SANGRE
(Autorizada mayores de 16 años)

TARAMONA Desde las 5
La Gran ESPERANZA
- Y -
NOVIO A LA VISTA ::
(APTAS para todos los públicos)

LICEO A las 8 y 11
A beneficio de la suscripción «Pro-Navidad del Necesitado», la Prensa y Radio locales, presentan

En las manos del hijo
original de D. JOSE MARIA PEMAN
(Autorizada mayores de 16 años)

Imp. de Almaraz Publicidad AVIL

= CINE NOVEDADES =

Esta EMPRESA ofrece a sus distinguidos clientes, y público en general, unas FELICES NAVIDADES y en cumplimiento se anuncia para el DOMINGO 25 Diciembre 1956 - TARDE Y NOCHE: **Una rigurosa PASTORAL.**

Una de esas películas que le gustan a Usted.

Una gran multitud de día y noche alardea maravillosa en su óptica. Hoy ha nacido y en adelante durante a todos estos días de fiestas que sea de la paz. Ha nacido con nosotros.

Diferéncies siendo de que manera lo consigue en

PAPA SE HA ENAMORADO
con la garantía de 6 asistencias semanales del día balanceo: (ACQUILINO GAZDARIS - MARIANO MASTROIANNI - MARISA MERLINI - ROBERTO FELICETTI - NUNO CAROTENUTO - FRANCO DI TROCCHIO)

Si está soltero... ¡Arrenda! Si está casado... ¡Consuélase! Si quiere sueldo... ¡Ahorra!

Un salario italiano increíblemente del día.

Reservando las prestaciones con el alquiler. Una de las mejores.

EL CLUB DEL CRIMEN
con el más grande TERRY CONSTANTINE - NATHAN GRAY - DOMINIQUE WILLES

NOTICARIO HOJO. Noticias y zonas de comercio de todo momento.

¡IMPORTANTE! Por cada entrada distribuida abonamos 1 pta. con destino a la obra benéfica de Navidad y Reyes.

Tarjetas de Diciembre 1956. Cambio total de programa.

Programa: **El Prisionero** y **Teodora** (las Venturosas)

Per les Festes Nadalenques de 1960 l'empresa del "Cine Novedades" de Sant Feliu de Guíxols gravava les entrades amb una pesseta, per contribuir (o millor dit, per fer contribuir a l'espectador) a la campanya benèfica de Nadal i Reis. Ho comunicava amb un nota que tenia un cert to comminatori: *deberá abonarse 1 pta.*

Enrera quedaven la "Ficha Azul de Auxilio Social" i el "Subsidio al Combatiente", però el cinema continuava sent un col·laborador necessari en qualsevol iniciativa benèfica.

HISTÒRIES DE LA CENSURA

La imatge de la dreta ens mostra "l'altra cara" del programa d'un film de 1945, modificat substancialment per adequar-lo als codis de la moral sexual de l'època.

En aquest cas la manipulació afectaria fins i tot al títol. *La rubia de fuego* (traducció d'*Incediary blonde*) passaria a denominar-se *La rubia de los cabellos de fuego*.

En quant a la imatge de la protagonista, la "impúdica" Betty Hutton (que encarnava la figura de Texas Guinan, una estrella del vodevil dels anys vint) es transformaria en una dama pèl-roja vestida fins als peus, amb posat de bona minyona, i un frondós cap de cabells rogencs per justificar el nou títol del film.

*Jordi Tomàs i Freixa, cineasta i col·leccionista de cinema

Ressenyes bibliogràfiques

Nunes El cineasta intrèpid

Joan Maria Minguet Batllori

Filmoteca de Catalunya / Ed. Pòrtic, 2006. Barcelona

"Nonos...? Feia molt temps que esperaves aquest llibre, de fet podries dir que és un dels que febrasament esperaves, i a la vegada amb la seva existència et sembla que no n'hi ha prou. Pot ser, tot i que no t'agrada idolatrar a ningú, només penses això per mitomania i no n'hi ha per tant. Nones?"

A la vegada, el que més t'agrada d'aquest llibre està fora, possiblement assentat a una galeria d'art, no ho sé...

Com es deia? Nunes, Nines,...

NUNES!

... Per un moment no te'n recordaves, com és que t'ha vingut al cap?

No ho sé, dubtava, però ara estic convençut!"

Desconec qui parla, però el to em resulta familiar, sincer. Quina sensació més estranya, en aquest espai imaginari m'hi sentia bé, em sento particip de la diegesis, formo part del tot perquè qui em parla em respecta com espectador i sap que jo, com a tercera dimensió, sóc un elevat tan per cent de la pròpia obra.

La primera aportació filmica de Nunes data de l'any 1957, i des de llavors els únics escrits sobre els seus films o la seva trajectòria personal els hem trobat a revistes especialitzades, articles al diari i en volums on la seva figura formava part d'un universal. Per tant, *El cineasta intrèpid* es podria considerar com el primer estudi sobre el director.

Tot i ser un personatge molt estimat en l'àmbit cinematogràfic de Catalunya, amb el pas dels anys es troba a faltar una major implicació real amb la seva obra, per part dels historiadors i professors de cinema, sobretot tenint en compte la condició inversament proporcional que s'ha mantingut respecte el volum de la seva filmografia.

Com antecedent d'aquest treball val la pena recordar l'escrit José María Nunes, un hombre en libertad de Llorenç Soler, actualment editat a la web de Nunes, (<http://www.geocities.com/nunes->

[cine/index.htm](#)), juntament amb el llibre d'Esteve Riambau i Mirito Torreiro *Temps era temps: L'escola de Barcelona i el seu entorn* (1993) i varis articles publicats a *Nuestro Cine* (a destacar num. 54 i 61).

L'encarregat de consolidar aquest volum ha estat Joan Maria Minguet Batllori, professor d'Història del cinema i d'Art contemporani a la UAB, i autor del text "Una semblança de José María Nunes, director de cine, poeta", "Teoria i consciència del cinema català en la historiografia clàssica" editat a la col·lecció *Cinematògraf*, i "¿Tú vas al cine? Mira que es un medio diabólico de perversion (sobre la recepció del cine en la España de los años diez)" editat per la revista *Secuencias*. L'aportació literària de Minguet Batllori passa principalment pel camp de la pintura, tot i que amb llibres com *Cinema, modernitat i avantguarda* (1920-1936), *Segundo de Chomón*, més enllà del cinema d'atraccions, i les col·laboracions amb revistes especialitzades deixen patent la seva implicació en el concepte global d'Història de l'Art.

Nunes, el cineasta intrèpid ens explica d'una manera àgil i plena de continguts, tant de valor historiogràfic com semiòtic, el trajecte pel món del cinema i desxifra perfectament l'ideòleg i els referents que defineixen la forta personalitat del director nascut a Faro (Portugal).

Tot i ser un llibre relativament breu per la quantitat d'elements que conformen l'univers Nunes, val a dir que és concís i traça els punts essencials de la seva trajectòria, ja que Minguet Batllori ha sabut situar-se en el lloc idoni per desenvolupar aquest discurs. En el volum es nota l'admiració de l'escriptor pel cineasta però en cap moment cau en sensacionalismes o frases retòriques. Tant en aquest aspecte, com en el literari, dóna la impressió que és coherent amb el que hauria de ser un primer títol sobre Nunes. Ara bé, més enllà de la valoració estilística i de continguts del llibre, sorgeixen moltes qüestions, sovint redundants dins de l'actual marc

cinematogràfic, que apunten amb cert recel al món del cinema a Catalunya. El crític i/o historiador cinematogràfic català hauria de parlar del cinema de Catalunya, ja que és el que té l'accés més directe i coneix la perspectiva històrica de l'espai geogràfic? I a la vegada, si existeix un component ètic en la crítica, hauria de suposar una plusvàlua en el suport al seu cinema? És necessari reivindicar el cinema que s'ha generat fora de la indústria, independentment de l'evolució que hagi suposat pel llenguatge o la repercussió econòmica? És necessari que la docència, la crítica i d'historiografia cinematogràfica cavalquin en sincopa? Com es pot reivindicar, tant a nivell polític com industrial, la possibilitat d'exhibir nous llenguatges, si a les escoles de cine no es plantegen nous autors perifèrics i la major part de la crítica continua col·lapsada amb les estrenes que veuen als festivals? Perquè l'excusa és sempre que no hi ha públic per aquest tipus de films i ningú fa res per demostrar la plurilateralitat que suposa la història del cinema?

Moltes d'aquestes qüestions sovint troben resposta en els propis directors, com és precisament el cas de Nunes que pel que sembla no es partidari d'editar la seva filmografia en DVD, però per altra banda adopta un fort compromís amb cada una de les seves projeccions, el que en certa manera acaba repercutint i definint molt més que comprar un pack de cinc pel·lícules i veure-les assegut al sofà de casa. Malgrat d'aquesta aparent dosi de negativisme, val la pena felicitar a la Filmoteca de Catalunya i l'editorial Pòrtic per aquesta nova col·lecció que ja ha servit perquè tots puguem conèixer més coses i més punts de vista sobre personatges com José María Nunes, Joaquim Jordà, Jordi Cadena i Antonio Isasi-Lasmendi. ■

El llibre rescatat

Cine documental español

José L. Clemente

Libros de Cine Rialp, 1960. Madrid

Cine documental español és sense cap mena de dubte l'obra literària cabdal de José López Clemente, un personatge que des de 1945 quan dirigí el seu primer film *Redes* fins al 1981 amb el curtmetratge *El mágico prodigioso*, ha dedicat exclusivament la seva comesa cinematogràfica al gènere documental. Entre aquest període va dirigir aproximadament vuitanta vuit films, la major part d'ells centrats en temes culturals i socials, analitzats quasi sempre des d'una mirada eminentment antropològica. La seva última referència literària la trobem com a col·laborador en el llibre editat per Fundación de autor, *Historia del cortometraje español* de 1996.

A banda d'articular aquesta doble vessant com a cineasta i puntualment com a escriptor, una de les tasques més encomiables de López Clemente fou la seva vinculació per la consolidació i evolució de la revista especialitzada *Cine Experimental*, on amb l'entrada a la direcció de Carlos Serrano del Osmá, ell passà a ser nomenat cap de redacció, en una de les millors etapes d'aquesta curta i poc reconeguda publicació. Entre les pàgines de *Cine Experimental*, López Clemente deixà alguns articles on planteja conceptes i punts de vista que a posteriori recupera en el present volum i que per tan ens poden servir com antecedent, com és el cas de "Poesia documental", "Teoria del documental" i "Principios técnicos del documental". La resta d'articles que va escriure es centren en el camp del guió i el muntatge juntament amb alguna crítica cinematogràfica.

Pel que fa concretament a *Cine documental español*, val la pena destacar-lo per l'especial interès que desperta en l'actualitat degut a l'aproximació lingüística del

cinema amb les formes representatives del documental; però sobretot és digne d'esments per certs detalls històrics que el converteixen en una obra molt representativa d'un temps on el cinema tornava a sortir al carrer. Sense anar més lluny el seu pròleg el firma José Luis Saez de Heredia, cosí germà de Antonio Primo de Rivera, i autor de *Raza* (1941), *Franco ese hombre* (1964) i *La verbena de la Paloma* (1963), entre molts altres; a la vegada que representant del règim franquista a les Conversaciones de Salamanca del any 1955.

En aquest pròleg Saez de Heredia senyala, (amb un to molt sobirà) la gran tasca de López Clemente en la difusió del documental, gènere que segons Heredia es trobava en una peculiar situació que descriu elaborant un símil amb les paraules de Primo de Rivera "queremos España porque no nos gusta", deixant entreveure a posteriori la mala relació que mantenia el gènere degut a l'escassa qualitat dels seus realitzadors. A mode de conclusió Heredia defineix el llibre com un manual dedicat al servei de la societat cultural i subratlla la seva vessant més pragmàtica.

Cine documental español es converteix en un llibre de molt èxit en els cercles cinematogràfics, entre altres factors per la forta aposta que realitzà Edicions Rialp en la seva col·lecció "Libros de cine", coordinat pel Cine Club Montecols de Barcelona, on començaren a publicar literatura estrangera de prestigi, com *Teoría y técnica cinematográfica* de Sergei M. Eisenstein, *¿Qué es el cine?* de Andre Bazin o *Lecciones cinematográficas* de Vsievod Pudovkin. Aquesta aposta va aconseguir consolidar un perfil de lector, que ajudà a la elaboració de nous estudis a nivell nacional.

Abans d'entrar en l'estil de la prosa de Clemente, val la pena referir-nos al context polític en què s'emmarca l'obra, ja que la dècada dels seixanta fou l'era en què el franquisme estava més consolidat i curiosament aquesta situació política, condicionava certs intel·lectuals en una peculiar manera d'expressar-se i d'impli-car-se conceptualment. Així doncs, tant l'estructura semàntica com els adjectius utilitzats mantenen un to molt formal i conservador sota construccions amb reminiscències acadèmiques i defugint d'utilitzar recursos literaris. Tot i així, el contingut i la idea aporten nous conceptes, que queden ben explicats a través d'un discurs senzill i directe.

Amb el temps, *Cine documental español* ens queda com un estudi pioner sobre el cinema documental a Espanya, on a través d'un itinerari per la seva història i els conceptes perifèrics d'aquest gènere, planteja i reflexiona sobre la vessant ètica i moral, les fronteres dels gèneres, les possibles i relatives definicions del terme documental, l'arribada del color, la vinculació del cinema documental amb el folklore, el valor històric de les imatges que el conformen, d'utilització futura d'aquestes imatges i sobretot esmenta sobre una sèrie de cineastes que amb l'actual període de sociabilització del cinema arrel de les càmeres de vídeo domèstiques i els nous sistemes d'edició, valdria la pena de revisar per no caure en repeticions innecessàries. ■

Novetats editorials remarcables

En aquest número de la revista comptem amb la col·laboració, en aquesta secció, de la Biblioteca Xavier Benguerel, de la Xarxa de Biblioteques de Barcelona, especialitzada en cinema. La biblioteca conté un extens fons sobre cinema: història, diccionaris i enciclopèdies, actors i actrius, guions de pel·lícules, crítiques, novel·les i literatura relacionada amb el cinema....Secció de films, revistes, bandes sonores, i tot el relacionat amb l'actualitat cinematogràfica. Ja havíem gaudit de la seva gentilesa acollint la presentació del número 17 de la revista a càrrec de Miguel Fernando Ruiz de Villalobos, director d'aquesta publicació. A continuació, trobareu la selecció de novetats que la responsable de l'àrea de cinema ha preparat per a aquesta edició.

ARESTÉ, José María. *Escritores de cine: relaciones de amor y odio entre doce autores y el celuloide.* Pozuelo de Alarcón: Espasa Calpe, cop. 2006

Paul Auster, Ray Bradbury, James M.

Cain, Truman Capote, Michael Crichton, William Faulkner, Francis Scott Fitzgerald, Graham Greene, Enrique Jardiel Poncela, David Mamet, Arthur Miller, i John Steinbeck són els dotze escriptors que serveixen per fer l'anàlisi de les relacions, no sempre fàcils, entre cinema i literatura.

L'autor del llibre ens acostava a les biografies d'aquests escriptors i les seves relacions amb el cinema, bé perquè les seves obres han estat portades a la gran pantalla, bé perquè han alternat la seva activitat literària amb la producció cinematogràfica pròpia, a través de l'escriptura de guions o, fins i tot, de la direcció. Inclou bibliografia sobre els escriptors i índex onomàstic.

Cultura Contemporània de Barcelona entre el 10 de febrer i el 21 de maig de 2006 i que després va itinerar per d'altres entitats culturals del país.

Mostra les semblances i diferències en la concepció del cinema dels dos cineastes, coetanis, però nascuts en llocs i cultures molt distants, que manifesten professar-se mútua admiració.

S'inclouen treballs fotogràfics de tots dos al voltant de temes comuns i s'analitzen les seves trajectòries a través de la seva obra cinematogràfica.

GRANADO, Verónica P. *20 años de goyas al cine español.* Madrid: Santillana, 2006

L'objectiu del llibre, com l'autora reconeix, és fer un recorregut per les vint cerimònies de lliurament del Premis Anuals de l'Acadèmia de les Arts i les Ciències Cinematogràfiques d'Espanya.

Recorda breument l'origen de l'Acadèmia i dels premis, i repassa una per una totes les cerimònies de lliurament dels premis explicant els anecdotaris de cadascuna, la qual cosa fa que a més de fixar dades concretes, pugui ser un llibre divertit de llegir.

Inclou en el llibre: fitxes de les gales, fitxes dels nominats i premiats de cada any i índex de títols de pel·lícula i onomàstic.

Erice, Kiarostami: *Correspondencias.*

Barcelona: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, Diputació de Barcelona, cop. 2006

Catàleg sobre l'exposició d'ambdós directors que es va poder veure al Centre de

SALVADOR MARAÑÓN, Alicia. *De ¡Bienvenido Mr. Marshall! a Viridiana: historia de UNINCI: una productora cinematográfica española bajo el franquismo.*

[s.l.]: Egeda, 2006

En el pròleg, Román Gubern, comenta que, amb aquest llibre, Alicia Salvador desxifra "un dels grans forats negres de la història del cinema espanyol", realitzant una exhaustiva investigació, basada en documentació de l'època i amb testimonis dels qui la van viure. Així, l'autora, després de situar Uninci en el seu context social, polític i cultural, va desgranant, en les successives parts del llibre, la seva trajectòria empresarial i cinematogràfica, des dels seus inicis, el 1949, passant pel seu reconeixement a Cannes amb *¡Bienvenido Mr Marshall!*, fins a la seva fi, l'any 1962, amb les polèmiques suscitées amb *Viridiana*. Inclou bibliografia i índexs.

SÁNCHEZ, Santiago. *La melancolía de la revolución: Panorama del cine europeo moderno.*

Madrid: Fragua, 2006

Anàlisi del cinema europeu a partir de 1968, moment en el que un gran nombre de cineastes van considerar que havia arribat un moment crucial a la història d'Europa i això havia de veure's reflectit en les seves obres. En aquell moment les pel·lícules eren creades, però també visionades, amb la convicció que el món podia canviar. El significat social i cultural d'aquelles pel·lícules amb la perspectiva que ens dona el pas del temps, les influències que aquell moviment ha tingut posteriorment i l'evolució del cinema europeu fins avui, són algunes de les qüestions que s'analitzen en aquest llibre. Inclou bibliografia.

WILLIS, Jaime. *Metro-Goldwyn-Mayer.* Madrid: T&B, 2006

S'inicia una col·lecció de l'editorial T&B sobre els grans estudis cinematogràfics amb els de la Metro Goldwyn Mayer com a primers protagonistes.

L'ampli material gràfic que s'inclou en el llibre (fotografies, cartells de pel·lícules, portades de revistes...) serveix per il·lustrar la trajectòria descrita dels estudis: els seus orígens, el tàndem Mayer-Thalberg, l'època muda, la dècada dels 30 que van suposar els anys daurats de la companyia, la decadència després de la II GM, la importància del gènere musical... Inclou bibliografia.

*Núria Berenguer, responsable de l'àrea de cinema de la Biblioteca Xavier Benguerel

Taller mecànic JULI CASTELLS

Bobines d'alumini
de totes les mides, fins a 1 metre de diàmetre, per a 8 - S8 - 9_{1/2} - 16 - 35 i 70 mm
Fixes, desmuntables, antiinèrcia i especials

Capses rodones d'alumini
per a tota classe de bobines

Bobinadores
diversos models manuals i amb motor. Regulació de velocitat, retenció i frens, fins a 1.000 mm de diàmetre

Girafa
dispositiu per a projecció de llargmetratges, amb rebobinat

Films de pas	Diàmetre màxim de les bobines
S8-9 _{1/2}	400 mm
16	650 mm
35	1.000 mm

**FABRICACIÓ D'ACCESSORIS
PER ENCÀRREC**

Laboratorio Cinematográfico

Tu película no se merece menos

Your film deserves nothing less

Cinematographic Laboratory

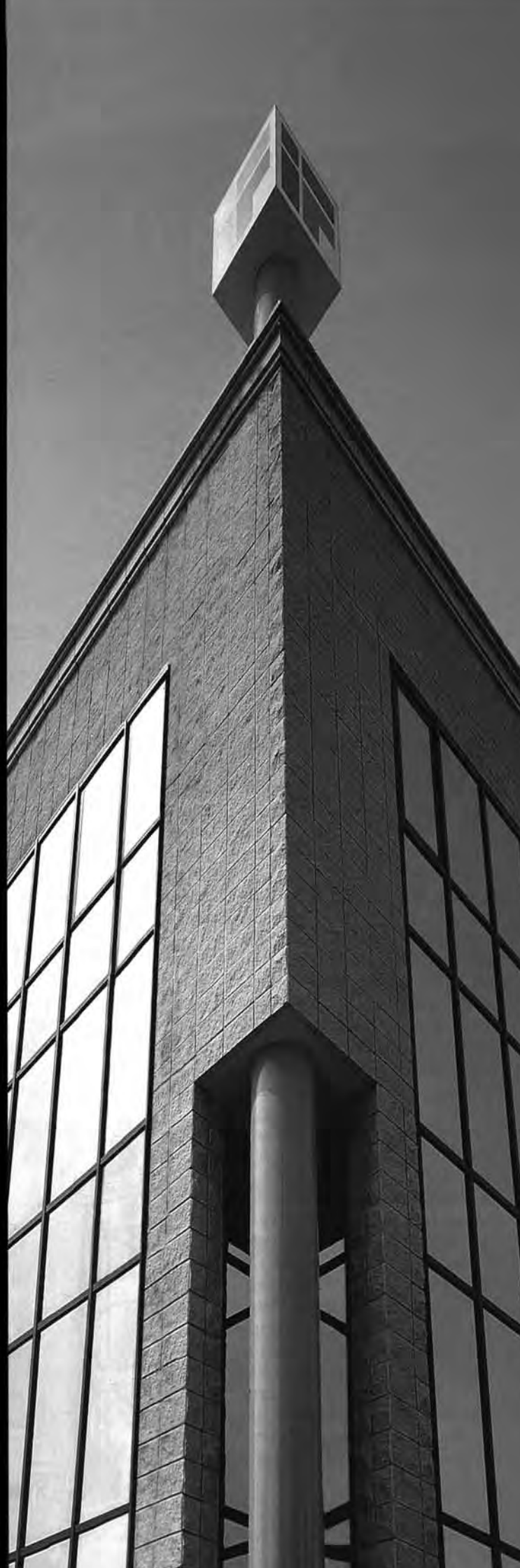
- Revelado de 35mm, 16 y Super 16 en color y blanco y negro.
- Registro de sonido Dolby Digital SRD, Sony-SDDS y DTS.
- Telecine, edición on/off line, tiraje de copias y sala de proyección.

- 35, 16 and Super 16mm. developing in colour and black and white.
- Dolby Digital SRD, Sony SDDS and DTS recording.
- Telecine, on/off line editing, copies and projection room.

 **IMAGE
FILM**

C/ CARME, 1-3 POL. IND. GRAN VÍA SUR 08908

HOSPITALET - BARCELONA - SPAIN

TEL.: +34 (9) 3 261 85 05 - FAX: +34 (9) 3 335 90 14

MUSEU DEL CINEMA

**comença l'espectacle!!
let the show begin!!**

GIRONA

C/ Sèquia, 1 - Tel. 972 412 777 - www.museudelcinema.org

Museu del Cinema
Col·lecció Tomàs Mallol

Ajuntament de Girona

Membre protector

 el Periódico

què és l'Associació CINEMA·RESCAT

CINEMA·RESCAT

ASSOCIACIÓ CATALANA PER A LA RECERCA I
RECUPERACIÓ DEL PATRIMONI CINEMATogràFIC

Membre de:

AEI. Association Européenne Inédits Brussel·les / Bèlgica

Premi González-Sinde 2001, atorgat per:

Academia de las Artes y las Ciencias Cinematográficas de España

Què és CINEMA RESCAT?

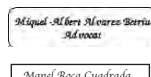
Som una associació sense ànim de lucre, lliure i independent, formada per persones, empreses i entitats interessades en la recuperació del patrimoni cinematogràfic i, conseqüentment, compromesos en la seva salvaguarda, amb la ferma convicció de la importància que aquest té com a document històric, i difondre aquest concepte a tothom.

Per tal de complir amb aquest objectiu participem i col·laborem en nombroses activitats i amb diverses institucions d'arreu que comparteixen el mateix ideari. També desenvolupem una tasca pròpia –com la edició semestral d'aquesta revista– mitjançant la organització de jornades de debat, investigació, recerca i recuperació del patrimoni filmic.

Fer-se sòcia/soci de la nostra entitat significa compartir aquest ideari i solidaritzar-se amb ell, contribuint a la seva difusió, ajudant a consolidar aquest col·lectiu humà arrelat per a tota la geografia de Catalunya –amb l'important recolzament d'associats de Madrid, Andorra i Balears–. Una associació com aquesta necessita un impuls –generós en actitud, mòdic en despesa– creixent i constant. Sent associat rebràs, entre altres coses, la revista al teu domicili gratuïtament.

Si hi estàs interessat –si més no, tens aquesta revista a les mans–, decideix-te a fer-te'n soci. Estem desitjant poder-te'n donar la benvinguda. Anima't!! ■

Socis protectors

Mamé Roca Cuadrada
Periodista

BUTLLETA D'ASSOCIACIÓ A CINEMA·RESCAT

Nom i cognoms: _____

Domicili: _____

C.P. - Població: _____ Tel.: _____

- Soci/a numerari/a (quota anual) 40,00 € *Imports vigents per a l'any 2007. Cada any posterior, s'incrementa la quota amb l'augment de l'IPC.*
- Soci/a numerari/a (quota semestral) 20,00 €
- Soci/a protector/a (quota anual, mínim) 120,00 €

Autoritzo a CINEMA·RESCAT per a que es carregui al meu compte l'import de l'opció triada.

Nom del banc/caixa: _____

c.c.c.:

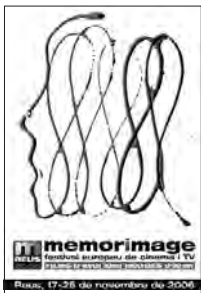
Data:

Signatura: _____

miscel·lània de l'Associació CINEMA·RESCAT

ACTES REALITZATS

Novembre 2006

L'agostada aposta cultural de Cinema Rescat, el Festival Europeu de Cinema i Televisió «MEMORIMAGE – Films d'avui amb imatges d'ahir», inicià la seva singladura a la ciutat de Reus amb la celebració de la primera edició del mateix, del 17 al 25 de novembre passat. La participació de tretze països europeus i la inscripció de setanta cinc films a competició avalen el projecte amb una raonable esperança en el seu futur, basada en aquella realitat de la qual,

a través del contingut del Catàleg Oficial del Festival que fou tramés a tots els associats de Cinema Rescat, aquests n'han pogut tenir-ne coneixement.

Informació que ampliem, ara, a través de les pàgines 37 i 38 de la revista.

Desembre 2006

Junt als habituals premis Sant Nitrat, a l'edició del juny del passat 2006 s'hi va incloure el I Premi Cinema Rescat d'Investigació Cinematogràfica. El treball de Pau Martínez sobre dos documentals anarquistes produïts a Barcelona: *Aragón trabaja y lucha*, i *Ruinas y sangre en España*, obtingué el primer premi. Es concedí un accésit, per la valoració que va fer el jurat presidit per la doctora Palmira González, professora d'història del cinema de la Universitat al de Barcelona, al treball d'Izaskun Indacochea *Nemesio Sobrevila, un cineasta olvidado*.

El mes de desembre es procedí a l'edició del llibre amb els dos treballs premiats.

Gener

Amb motiu de la celebració de la XIV Reunió de la Sociedad Española de Historia de la Medicina, que va tenir lloc a la Universitat Autònoma de Barcelona, del 22 al 27 de gener, en una sessió dedicada a reflexionar sobre el 'Patrimoni mèdic cinematogràfic' Cinema Rescat, a través d'Encarnació Soler, hi fou present amb

una ponència sobre la relació del cinema amateur amb el científic. A la taula rodona es va discutir, sobretot, sobre la dificultat de l'accés a aquests films. En les conclusions s'instà a l'Associació Española de Cine Científico per tal que posi fil a l'agulla per demanar a les filmoteques més atenció en aquest camp.

Gener

NOCES DE PLATÍ DEL CINEMA AMATEUR A CATALUNYA.

Al llarg de tot aquest any 2007, la Secció de Cinema Amateur del Centre Excursionista de Catalunya (CEC) commemora el 75è aniversari del naixement del cinema amateur al nostre país. Un període, aquest, prou important per poder fer un balanç del que ha significat el cinema amateur en el panorama cultural i, específicament, en el cinematogràfic de casa nostra. Des

d'aquestes pàgines la nostra enhorabona a la Secció de Cinema Amateur del CEC.

Una de les primeres sessions dedicades als actes que s'organitzen al CEC amb motiu d'aquesta efemèride, fou la dedicada a la figura del cineasta mataroní Enric Fitè i Sala, commemorant el centenari del seu naixement. Precisament aquest aniversari ha estat el causant de la decisió de dedicar el dossier especial de la revista a la figura d'aquest important cineasta amateur (veure dossier a partir de la pàgina 39).

Febrer

El dissabte dia 24 de febrer, al CCCB va tenir lloc la XI assemblea general ordinària de socis de Cinema Rescat, retent compte de l'activitat de l'entitat durant l'exercici 2006 i en la que es va procedir al relleu parcial de la junta per renúncia al càrrec de la secretària, Núria Montmany i del tresorer, Jordi Torrell, essent el seu càrrec subs-

tituït per Lluís Mascaró, quedant vacant el de secretària, les funcions de la qual queden assumides per la junta mentre no es trobi candidat. S'anuncià la incorporació d'un nou vocal a la junta, en Rubén Faneca, responsable d'Arxiu Històric i d'un vocal de revista, en Jordi Artigas, que farà efectiva la coordinació de la mateixa a partir del número 22.

Març

S'inicia la fase de promoció exterior de la segona edició del Memorimage. De forma personal, Anton Giménez director del Festival, el presentà a Rouen (França) els dies 23 i 24 en el si del Festival de cinema nòrdic, tot coincidint amb una reunió de la junta directiva de l'associació europea Inèdits, entitat compromesa en la difusió del Festival entre tots els seus afiliats. El

30 del mateix mes, en el marc del festival Cine Confrontation a Perpinyà, organitzat per l'Institut Jean Vigo, es presentà la nova edició del Festival Memorimage. Tanmateix, amb l'organisme Catalan Films de la Generalitat de Catalunya, es va pactar la promoció del Memorimage als mercats d'importants festivals europeus de cinema i TV: Cannes, Màlaga, La Rochelle, entre d'altres.

Abril

El divendres dia 13 s'inaugurà la Casa Orlandai al barri de Sarrí de Barcelona –districte en el que està ubicada la seu de la nostra associació–, un magnífic edifici rehabilitat per a donar cabuda a diverses entitats culturals i les seves activitats. Cinema Rescat hi va ser present, mostrant la seva realitat i explicant els seus objec-

tius, tot mostrant imatges antigues del barri que van sorprendre agradablement als assistents. Una tasca més en la línia de propagar la noció de responsabilitat col·lectiva en el deure i la importància de preservar i conservar el patrimoni cinematogràfic d'un barri o d'un país.

ACTES REALITZATS

Abril

Conseqüència del conveni subscrit entre Cinema Rescat i la Federació Catalana de Cine Clubs, Encarnació Soler presidenta de la nostra entitat, presentà, el dissabte dia 14 al Centre d'Estudis Josep Baralt d'Arenys de Mar, una conferència sobre Laya Films, seguida de la projecció d'uns documentals d'aquesta productora de la Generalitat republicana, amb gran èxit de públic. L'acte fou organitzat per l'esmentat Centre d'Estudis amb la col·laboració de Cinema Rescat, la Filmoteca de Catalunya, la FCCC i l'Ajuntament d'Arenys de Mar.

La reiterada tasca de donar a conèixer Laya Films i el seu llegat filmic, ha comptat en diverses ocasions amb la participació de Cinema Rescat de la mà d'Encarnació Soler, com foren les dues conferències amb projecció de diversos documentals Laya que es varen realitzar els dies 8 i 15 del passat novembre, al Cine Club Associació Cultural Granollers.

Centre d'Estudis Josep Baralt

Maig

En el marc de les jornades A REVEURE. EL CINEMA FA MEMÒRIA, organitzades pel Cine Club 8 1/2 de Cassà de la Selva, el divendres 11 es presentà el Festival Memorimage i es projectà el documental de TV3 *Ravensbrück, l'infern de les dones*, que va obtenir el primer premi en l'apartat de treballs per a televisió, a la primera edició (novembre 2006) del Memorimage a Reus.

Maig

El dijous 17, a la Biblioteca Francesca Bonnemaison de Barcelona, es va procedir al lliurament, per part del director del Festival memorimage Anton Giménez, a la presidenta d'honor de l'Associació Amical Ravensbrück Neus Català, del import (3.000 €) del premi que el documental *Ravensbrück l'infern de les dones* obtingué, com a treball guanyador en l'apartat televisió, en la primera edició del Memorimage. Els autors del documental, Montse Armengou i Ricard Belis de TV3 van renunciar al premi en metàl·lic en favor de l'associació que vetlla pel manteniment de la memòria històrica de la tragèdia que les dones varen patir al camp de concentració de Ravensbrück.

ACTES PREVISTOS

Juny

El proper dimarts 12 de juny, a la seu de la SGAE de Barcelona, a les set de la tarda, tindrà lloc el lliurament de premis Sant Nitrat i es donarà a conèixer el guanyador o guanyadora del II Premi Cinema-Rescat d'Investigació Cinematogràfica.

El Premi Trofeu Sant Nitrat d'enguany serà atorgat al senyor Xavier Filella, regidor de Cultura de l'Ajuntament de Reus per la seva decidida aposta vers el patrimoni cinematogràfic i que ha culminat amb la creació del Centre de la Imatge Mas Iglésias. El Premi Sant Nitrat al soci, serà per a l'advocat Miquel Albert Álvarez Betriu, qui

VIII Premis
CINEMA RESCAT
Trofeu sant Nitrat

des de fa més de vint anys recupera films antics i en fa difusió al seu local al barri barceloní del Raval, en sessions obertes i gratuïtes per a tots els veïns i tothom que s'estimi el cinema.

Juny

En el marc de l'Any de la Ciència que ha organitzat l'Ajuntament de Barcelona aquest 2007, amb la col·laboració de la nostra entitat es realitzaran uns tallers d'animació, per a grans i menuts, a càrrec de l'equip Zoòtrop de l'especialista en història del cinema Jordi Artigas i del cineasta i expert en animació Àngel Garcia, a les Biblioteques Collserola Josep Miracle (els dies 25 i 26) i Clarà (els dies 27 i 28), ambdues ubicades al districte de Sarrià Sant Gervasi de Barcelona.

Octubre

Dins els actes de commemoració de les noces de platí de la Secció de Cinema Amateur del CEC, que aquesta entitat duu a terme durant el transcurs de tot l'any, el dilluns 29 d'octubre, a la Sala d'Actes del CEC carrer Paradís 10 de Barcelona, tindrà lloc la sessió d'homenatge a Domènec Giménez i Botey, un dels més impor-

tants pioners del cinema amateur català, amb un doble motiu: fou fundador d'aquella secció i enguany s'acompleix el centenari del seu naixement. A l'acte, presentat per el nostre consoci Anton Giménez (fill del cineasta homenatjat), està prevista la presentació d'un llibre biogràfic de la seva vida i obra.

memorimage
FILMS D'AVUI AMB IMATGES D'AHIR

Novembre

Del 16 al 25, a la ciutat de Reus, es presentarà la segona edició del Festival Europeu de Cinema i Televisió MEMORIMAGE –films d'avui amb imatges d'ahir–. Com l'any passat els socis de Cinema Rescat gaudiran d'ofertes especial per assistir-hi i poder gaudir de la programació i actes paral·lels del Festival d'enguany. Per a una millor i actualitzada informació el més adequat és consultar la pàgina Web www.memorimagefestival.org

Número 1 (1997)
La veu dels mestres
exhaurit

Número 2 (1997)
Les associacions
dels cinemes
exhaurit

Número 3 (1997)
Orígens del
cinema
exhaurit

Número 4 (1998)
Campanya de
recuperació de la
Filmoteca

Número 5 (1998)
Especial Guerra
Civil i cinema
exhaurit

Número 6 (1998)
Cinema pornogràfic
antic

Número 7 (1999)
Especial Cinema no
professional-Cinema
amateur

Número 8 (1999)
El cinema reflex de
frustracions sexuals

Número 9 (2000)
Especial Segundo
de Chomón

Número 10 (2000)
Una mirada
al futur

Número 11 (2001)
Artilugios para
fascinar

Número 12 (2001)
Especial Germandat
del Cinema

Número 13 (2002)
Televisió i patrimoni
cinematogràfic

Número 14 (2003)
La nissaga dels
Napoleon

Número 15 (2003)
Cine Nic, cinema
de gènere

Número 16 (2004)
Mañana de José
Maria Nunes,
restaurada

Número 17 (2005)
Ley del mar, salvada
del naufragi

Número 18 (2005)
Cent anys de
Solitud

Número 19 (2006)
Recuperació d'uns
films antics

Número 20 (2006)
Monogràfic
Memorimage

Números endarrerits i subscripcions:

CINEMA·RESCAT
Isaac Albéniz, 28 - 08017 Barcelona
Tel.: 636 16 69 12 - revista@cinemarescat.com

Preu de subscripció anual (2 números): 12,00€
Preu de cada exemplar endarrerit: 6,00€
(pagament contra reemborsament + despeses d'enviament)

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ A LA REVISTA *cinema* rescat

Nom i cognoms: _____

Domicili: _____

C.P. - Població: _____ Tel.: _____

Subscripció anual (2 números, 12,00 €) - A partir del núm.:

Exemplars endarrerits (6,00 €/exemplar)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Sempre he tingut la sensació que en aquest país als ciutadans els costa tenir opinió pròpia, si més no pel que fa al cinema. En general, es critica molt els nord-americans pel que fan, diuen o pensen. I per altre costat, les millors pel·lícules són les nord-americanes, reflectint, o això intenten, la seva contradictòria manera de viure i pensar.

Crec que és una manera d'actuar una mica antinòmica. I dic això perquè sempre que vaig al videoclub tinc problemes per trobar pel·lícules espanyoles, europees o asiàtiques. El propietari del mateix em comenta que gairebé no es lloguen i no són rendibles. Si parles amb els altres clients, veuràs que en general prefereixen pel·lícules nord-americanes, siguin del tema que siguin. Si els parlo d'una bona pel·lícula espanyola sembla que la sensació que tenen és que ben segur que serà dolenta. Què és el que s'hauria de fer per a què el públic en general ampliés el seu cercle filmic i anés a veure pel·lícules d'altres països?. Crec que un primer pas fora que a les televisions passessin en hora de màxima audiència bones pel·lícules europees, si més no, una vegada cada quinze dies. A l'escola no estaria malament que els infants sabessin una mica de literatura, música (clàssica i actual) i, per descomptat, de cinema. El suficient per a què no els avorreixi... Per sort hi ha productores autònomes (com Cameo) que aposten pel cinema independent i sembla que va assolint certa acceptació. Espero que l'espectador espanyol vagi canviant ja els costums i comenci a veure cinema d'altres països.

Novetats en DVD que ja es poden trobar a la venda

De la col·lecció Filmoteca de la FNAC:

● *Berlin, occidente* (1948) de Billy Wilder

● *Cinco tumbas al Cairo* (1943) de Billy Wilder

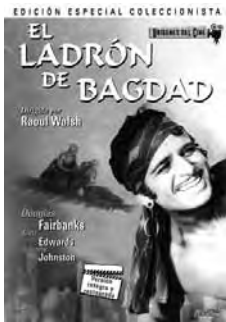
● *Tierra generosa* (1946) de Jacques Tourneur

● *La dama de armiño* (1948) d'Ernst Lubitsch

● *Sangre y arena* (1922) de Fred Niblo

● *El ladrón de Bagdad* (1924) de Raoul Walsh

● *El mundo perdido* (1925) de Harry O. Hoyt (amb metratge adicional)

● *El hombre de la cámara* (1929) de Dziga Vertov

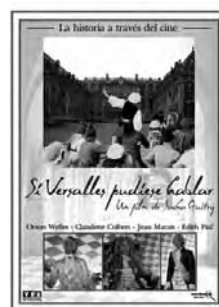

● *Roman Polanski: Curtmetratges 1957-1963*

● *La octava mujer de Barba Azul* (1938) d'Ernst Lubitsch

- Pack *El tigre de Esnapur + La Tumba India* (1959) de Fritz Lang
- *Tabú* (1931) de F.W. Murnau
- *La verdadera historia de Jesse James* (1957) de Nicholas Ray
- *Historias extraordinarias* (1968) de Federico Fellini, Louis Malle i Roger Vadim
- *El diablillo ya es mujer* (1947) d'Irving Pichel
- *Una partida de campo* (1936) de Jean Renoir
- *Las tres noches de Eva* (1941) de Preston Sturges
- *Los viajes de Sullivan* (1941) de Preston Sturges
- *Una mujer para dos* (1933) de Ernst Lubitsch

● *Si Versailles pudiese hablar* (1954) de Sacha Guitry

● *Había un padre* (1942) de Yasujiro Ozu

La Filmoteca de Catalunya fa vint-i-cinc anys

És innegable la relació que Cinema-Rescat té amb la Filmoteca de Catalunya. Bona part dels nostres esforços van adreçats a aconseguir augmentar el patrimoni cinematogràfic del nostre país. És motiu de joia, doncs, veure que aquesta institució celebra els seus primers vint-i-cinc anys amb nous projectes ambiciosos i que milloraran molt els serveis, en tots els aspectes. Encara que no ha estat possible que la institució, per motius diversos, ens escrivís un article de la seva trajectòria al llarg d'aquests 25 anys, no podem deixar de parlar-ne a la nostra revista. Per això, hem transcrit el text del senyor Ferran Mascarell, aleshores Conseller de Cultura, per al fullet per a la setmana del 2 al 8 d'octubre de 2006, en la qual es deixà l'accés lliure a totes les sessions.

"Des de l'any 1981, la Filmoteca de Catalunya juga un paper destacat en la formació dels molts amants del cinema a Catalunya. A través de la preservació de material fílmic, la recerca sobre el

cinema i la cultura de la imatge i la difusió de pel·lícules i documentals, la seva activitat ha contribuït activament, en aquests vint-i-cinc anys, a la preservació de la memòria i al progrés cultural del país.

Des de la ubicació inicial de la sala de projeccions de la Travessera de Gràcia fins a l'actual de la Sala Aquitània a l'Avinguda de Sarrià, aquests procés es tradueix en unes xifres destacades: 140.000 espectadors anuals de mitjana, 40.000 llibres i revistes a l'abast dels estudiosos i més de 120.000 rotlles de pel·lícula que reflecteixen la riquesa i el potencial de la Filmoteca de Catalunya d'avui.

Actualment, la Filmoteca prepara el seu futur mitjançant la construcció de dues grans infraestructures. D'una banda, l'arxiu, al futur Parc Audiovisual de Terrassa, que disposarà de les instal·lacions més actuals per a la conservació de pel·lícules. De l'altra, la nova seu central al Raval de Barcelona, que aplegarà dues sales de projecció i el conjunt de serveis que es troben ara dispersos. Tot plegat permetrà gestionar amb millors condicions la preservació del patrimoni cinematogràfic de Catalunya i seguir treballant per la difusió del coneixement del cinema. En el marc de la commemoració del vint-i-cinquè aniversari, us convido a gaudir aquesta setmana d'accés lliure a les sessions de la Filmoteca de Catalunya, a descobrir alguns trossos de la gran pantalla. El Departament de Cultura vol agrair d'aquesta manera la complicitat dels espectadors que, durant tots aquests anys, han estat sensibles a les seves propostes, i també atreure l'interès dels cinèfils del demà." ■

Neix l'Associació Amics de Miquel Porter

Ha nascut l'Associació Amics de Miquel Porter amb la finalitat de preservar el patrimoni intel·lectual i humà de Miquel Porter i Moix (1930-2004) en matèria de cinema, d'ensenyament universitari, de civisme, d'activisme polític i sindical, de teatre, de música i de totes aquelles altres activitats públiques que, al llarg de la seva vida va dur a terme, promocionant tanmateix la divulgació pública d'aquest patrimoni intel·lectual arreu de Catalunya.

A través de l'Associació es pretén continuar l'obra de Miquel Porter mitjançant tasques d'investigació universitària en matèria de cinema

i d'història, d'activisme cultural popular, de divulgació de la diversitat cultural, de col·laboració amb tots els nivells de l'ensenyament, reglat i no reglat, i amb tota mena d'entitats i associacions socials i culturals que s'aduguin al seu ideal obert, humanista, democràtic i no violent.

La presentació pública va tenir lloc a la Sala d'Actes de l'Ateneu Barcelonès, el 4 d'abril. La nostra entitat s'hi ha adherit, per acord de l'assemblea de socis celebrada el propassat febrer. Ens agradaria que es recordés que el fundador 'espiritual' de la nostra associació, que va néixer sota la seva inspira-

ció per a recuperar el patrimoni cinematogràfic en uns moments més que difícils, va ser en Miquel Porter, el nostre primer Soci d'Honor, a qui atorgarem el més estimat, per bé que modest, guardó de l'entitat: el Sant Nitrat d'Or. Encara que la seva vinculació no figuri, ni tan sols s'esmenti en cap dels múltiples actes o escrits que s'han fet sobre la seva variada i important personalitat. ■

Activitats del Cineclub 8 1/2 de Cassà de la Selva

El 29 de setembre Cinema-Rescat i el Cineclub 8 1/2 de Cassà de la Selva, van presentar els noticiaris *Fuego en España* (1937) a l'auditori del Centre Cultural Sala Galà de Cassà. Encarnació Soler va explicar, davant dels nombrosos assistents a l'acte, la història de Laya Films, una introducció brillant i important per situar les pel·lícules en el context bèl·lic del moment. La projecció va anar seguida de la presentació del llibre *Els refugiats de la Guerra Civil a les comarques del Gironès i el Pla de l'Estany (1936-1939)*, escrit per Josep Ros Nicolau, Xavier Turró Ventura i l'antropòleg cassanenc Josep Maymí Rich. També van comptar amb la presència de Fèlix Horcajo, antic nen refugiado de la guerra i que va ser acollit a Cassà, on finalment hi ha viscut la resta de la seva vida. El

seu testimoni, realment emotiu, ens demostra que la realitat sol estar molt per sobre de les pel·lícules, encara que hi surtin nens fugint de les bombes: ell hauria pogut ser una de les criatures que apareixien en els noticiaris, assegut en un menjador comunitari tot esperant que algun família l'acollís. Aquesta activitat és la primera Sessió Fahrenheit que organitza el Cineclub 8 1/2, que és el nom que hi hem posat a la presentació d'obres audiovisuals combinades amb publicacions escrites. Tenim la intenció de continuar amb aquesta línia, esperonats pels programes que la Filmoteca de Catalunya posa a l'abast de tothom gràcies al conveni amb la Federació Catalana de Cineclubs així com per l'enorme producció editorial del nostre país; es tracta de donar-li forma i, en

definitiva, impulsar la programació cultural a casa nostra.

El segon cap de setmana de maig tindrà lloc la segona edició d'*A reveure: "El cinema fa memòria"*. Volem que sigui una mostra dedicada a mostrar pel·lícules recuperades i crear un lloc de trobada per tots els aficionats al cinema. Farem el lliurament del segon Premi Domènec Torrent i Gelmà, destinat a totes aquelles persones i institucions que fan el possible per mantenir les sales de cine als seus pobles, normalment anònims que passen un munt d'hores intentant mantenir l'anomenat setè art a nivell local. En Domènec era un d'ells, i la millor forma de recordar-lo és donar un premi als Domènecs que, per sort, encara queden a Catalunya. ■

Josep Ferrer, President del Cineclub 8 1/2 de Cassà i delegat de Girona de Cinema-Rescat

FESTIVALS I MOSTRES ORGANITZADES PER CINECLUBS 2007

La Macca / Cineclub 8 1/2	1-4 febrer / Cassà de la Selva
Festival de curtmetratges de Celrà / Cineclub 2001	27-29 abril / Celrà
Festival Ko & Digital / Cineclub Amics del Cinema de la Capital del Cava	16-20 de maig / Sant Sadurní d'Anoia
Mostra de curts Figueres – Alt Empordà / Cineclub Diòptria	1-2 juny / Figueres
Revoltes / Cineclub Sant Esteve	1-3 juny / Sant Esteve de Palautordera
Mostra de cinema sobre la família / Cineclub Cinemanet	juny-setembre / Barcelona
Mostra de curtmetratges de Vilafranca / Cineclub Vilafranca	15-25 de novembre / Vilafranca del P.
Festival Julius / Cineclub Vic	27 novembre – 2 desembre / Vic
Cinàrg. Mostra de cinema i arquitectura / Cineclub Manresa	9 2008 (Biennal) / Manresa

Informació:

Federació Catalana de Cineclubs
C/Casanova 3-5-7, escala Esquerra, entresol 7^a 08011 – Barcelona
fcc@federaciocatalanacineclubs.net
www.federaciocatalanacineclubs.net

Amb el suport de:

Presentació de *Les Filles del Vent*

Els dies 16 març a Ca La Pruna, Centre Cultural de Pals, i el 17, a Can Quintana, Museu de la Mediterrània a Torroella de Montgrí, va ser presentat el nou documental amb imatges d'arxiu *Les filles del vent*, de Vídeo Play Serveis, del nostre soci Antoni Martí. Aquest documental evoca la gran empresa duta a terme per l'home de fixar les dunes empordaneses entre finals del segle XIX i principis del segle XX, i com aquests espais tan fràgils i sensuals han anat acollint des de les antenes de

Radio Liberty fins a les urbanitzacions construïdes al llarg de la segona part del segle passat.

Els paisatges són sistemes en constant canvi a causa de la força dels elements, el temps... i l'acció humana; l'actual, la passada i la que exercirem a partir d'ara...

I amb l'enderrocament de les antenes, quin futur li espera a aquest antic paisatge de silencis i dunes? ■

Àrea de Cinema i Audiovisuals de la UCE 2007

En plena eferescència de la recent inaugurada II República, el 22 d'abril de 1932, al Centre Excursionista de Catalunya de Barcelona es creà la Secció de Cinema que hauria de portar el nom de Catalunya i de molts cineastes catalans arreu del món. Molts d'ells havien tot just estrenat la càmera de filmar amb la data de la proclamació de la República esdevenint no sols cronistes independents de l'època, sinó també creadors d'un llenguatge nou i innovador, a través d'un cinema molt diferent al comercial. El seu compromís cultural es feu palès quan el 1933, tot just creat el Comitè del Cinema de la Generalitat pel conseller Ventura Gassol, el cinema amateur del CEC s'hi

Cursos de cinema de la UCE'2007:

"75è anys de cinema amateur a Catalunya"

L'Àrea de Cinema de la UCE dedicarà un curs a repassar el què ha estat el cinema amateur català al llarg d'aquests 75 anys, en un homenatge a la gent que ho feren i ho fan possible, així com conèixer de prop una productora amateur i la seva obra: 'Max Films'. El curs serà impartit per membres de la Secció de Cinema del CEC, i Ramon Font de Saint Germain, de Max Produccions. Coordinació de M. Encarnació Soler.

"Recuperació històrica de la figura de sis músics catalans emblemàtics en el cinema dels anys quaranta i cinquanta"

El curs té per objectiu donar a conèixer les seves obres més representatives a través dels títols més importants de la seva filmografia: Xavier Montsalvatge, Duran Alemany, Ramon Ferrés, Martínez Tudó... El curs que serà impartit per Joan Padrol i Escolies, especialista en música de cinema, soci de Cinema·Rescat.

"L'hinduisme a través de la mirada de Bollywood"

El curs anirà dedicat a conèixer un cinema que està en plena fase d'expansió: el cinema hindú, més conegut pel Bollywood. Per una banda el curs repassarà les formes mitjançant aquest gènere respon a l'hinduisme i per altre, analitzarà el context hindú en el món modern a través del cinema.

El curs serà impartit per Meritxell Martín i Pardo, professora del Departament de Religió de la Universitat la del Sur, Sewanee (EEUU)

Coordinació dels cursos a càrrec de M. Encarnació Soler i Alomà, doctora en Història del Cinema.

vinculà immediatament. Estroncada, el 1936, la seva prometedora arrencada, el cinema amateur català, al llarg dels seus 75 anys ha passat per diverses etapes,

esdeveniment en moltes i llargues èpoques l'únic mitjà d'expressar amb imatges allò que calia callar o filmant escenes que la realitat oficial ocultava. ■

Andorra va acollir la novena edició de la Trobada Debat

L'Arxiu Nacional d'Andorra, integrant de la junta plenària de Cinema Rescat, s'encarregà aquest any d'organitzar una nova edició de la Trobada Debat, un dels actes més emblemàtics de la nostra associació. Així doncs, i després de vuit edicions, aquestes jornades de debat creuaren fronteres per primera vegada i se celebren a la capital del Principat d'Andorra, a Andorra la Vella, concretament a la sala d'actes de l'edifici Prada Casadet, just davant de l'edifici administratiu del Govern i al costat de la seu de l'Arxiu Nacional. Els dies escollits foren el 20 i el 21 d'abril.

La Trobada Debat va néixer el 1998 i de seguida es va convertir en un punt de trobada i d'intercanvi d'experiències i de coneixements no només dels associats de

Cinema Rescat sinó també de persones interessades en el món de la recerca i la recuperació cinematogràfiques. Al llarg d'aquests nou anys, les jornades s'han celebrat de manera itinerant a Barcelona, Girona, Reus i Tarragona. En totes les ocasions, el patrimoni cinematogràfic s'ha analitzat des de diversos punts de vista: el cinema no professional, el cinema com a instrument d'intercanvi entre cultures, la relació d'aquest patrimoni amb arxius i filmoteques, el reconeixement d'elements exteriors d'aquest cinema però absolutament complementaris com ara la fotografia, els cartells i programes, el material i la tècnica, entre d'altres. El títol escollit per a la Trobada Debat d'aquest any fou El patrimoni filmic com a eina de recuperació de la memòria històrica.

Cartell de la Trobada d'enguany

Juli Minoves, ministre d'Afers Exteriors, Cultura i Cooperació d'Andorra, i Joie Springer, responsable del programa Memòria de la Unesco, van inaugurar la Trobada Debat

Taula rodona amb representants d'institucions públiques dedicades a la recuperació, conservació i difusió del patrimoni filmic

Aprofitant l'ocasió que ens brindà Cinema Rescat, l'Arxiu Nacional d'Andorra va voler recuperar l'esperit que va presidir la campanya de recuperació de material filmic que es va dur a terme entre els anys 2000 i 2002 amb el lema Un record per a tots. El projecte va permetre la recuperació d'uns 600 documents de 35 procedències diferents. Ara pot ser un altre bon moment per incidir en la importància de conservar correctament aquests documents i posar-los a disposició de les noves generacions. Tal com va passar en la campanya, la Comissió Nacional Andorrana per a la Unesco també col·laborà en la Trobada Debat. Gràcies a la seva participació i a les gestions personals de Jean Michel Armengol, secretari general de l'esmentada comissió, la conferència inaugural de les jornades, el divendres 20 d'abril a les 10.20 h, la protagonitzà la senyora Joie Springer, responsable del programa Memòria del món de la Unesco. Prèviament, el ministre d'Afers Exteriors, Cultura i Cooperació del Govern d'Andorra, el Molt Il·lustre Senyor Juli Minoves i Triquell inaugurarà oficialment la trobada i donà la benvinguda als assistents.

Imatge dels convidats al debat sobre el cinema a Andorra

Taula rodona sobre les televisions

M. Encarnació Soler a la cloenda de l'acte

Anton Giménez, director de Memorimage, va presentar el Festival als assistents

A les 11.30 h se celebrà una taula rodona amb representants d'institucions públiques dedicades a la recuperació, conservació i difusió del patrimoni filmic, sota la moderació de José Carlos Suárez, de Cinema-Rescat. La integraren Maria García Barquero, cap del

Servei de Cooperació de la Filmoteca Espanyola; Michel Raynal, director adjunt de la Inateca de l'Institut Nacional de l'Audiovisual de França; Roc Villas, director de la Filmoteca de la Generalitat de Catalunya, i Susanna Vela, cap de l'Àrea d'Arxius del

Govern d'Andorra. Després de dinar, a les 15 h, una altra taula rodona donà a conèixer la mateixa experiència però des del punt de vista d'entitats privades i de gent particular que esmerça els seus esforços en la recerca i la recuperació. En parlaren la presidenta de Cinema Rescat, M. Encarnació Soler; el director de projectes de l'Institut Jean Vigo de Perpinyà, Kees Bakker, i el col·leccionista andorrà Miquel Sánchez, taula que fou moderada per Cinta Pujal en representació de l'Arxiu Nacional d'Andorra. A continuació s'inicià el debat sobre el cinema a Andorra i per això van ser convidats gent de diverses generacions com ara Fèlix Peig, Jordi Sasplugas, Inés Sánchez i Alfons Casal, actuant de moderador Josep M. López i Llaví de Cinema-Rescat. Al vespre ens desplaçarem de parròquia i vam anar a Escaldes-Engordany: a la sala d'actes del Comú on es van projectar algunes de les gravacions dipositades recentment a l'Arxiu i es va oferir un pica-pica als assistents.

La jornada de dissabte fou només matinal i es va centrar en les televisions ja que, d'una banda, són les demandants principals de les imatges d'arxiu i, de l'altra, són les creadores d'una part molt important de la memòria del present. Ens van explicar les seves experiències Josep Lluís Trabal, periodista del Departament de Nous Formats d'Andorra Televisió i Josep Carles Miranda i Jordi Guardiola, periodistes de Lleida Televisió, debat moderat per la periodista andorrana Noemí Rodríguez. La cloenda de la Trobada va ser a càrrec, com és habitual, de la presidència de Cinema Rescat M. Encarnació Soler. Aquestes jornades van servir, un any més, per intercanviar experiències i contrastar punts de vista en l'àmbit, sempre apassionant, de la importància de la recuperació del patrimoni cinematogràfic. ■

memorimage: films d'avui amb imatges d'ahir

Ens havien advertit que Ícar, apropant-se fatalment al sol, s'havia cremat les ales i estavellat contra la terra per la seva gosadia. Potser ens hem socarrimat una mica però no s'han produït els fatals vaticinis. Ha calgut però, una lluita tenaç i l'esforç de molta gent per a materialitzar el Festival Memorimage. Per a la nostra petita però tossuda associació, la feina ha estat l'equivalent als dotze treballs d'Hèrcules, en forma d'incomptables gestions i peticions d'ajuts, a voltes no assolits. Per descomptat que no ha calgut matar cap hidra de set caps, ni capturar el brau de Creta, però de vegades ha semblat que demanéssim les pomes d'or del jardí de les Hespèrides, quan només calia un xic més d'implicació per part de persones, especialment de l'empresariat i de les entitats financeres reussenques a les quals, segurament després els hauria agradat ser participants d'un esdeveniment tan interessant, nou a la ciutat. Tal volta si Hèrcules hagués viscut avui, potser s'hauria hagut d'heure-se-les amb altres 'treballs' potser tan feixucs com els que li tocà fer en els seus mítics temps. Perquè un dels més durs és que no s'ajudi prou un festival amb una proposta tan seriosa i acurada en tot els detalls, fins que no rutlla bé, al cap de tres anys o bé aconseguir que els ciutadans reussencs entenguin que és una sort comptar, entre les activitats que el seu Ajuntament promou, amb un festival del qual tothom se'n pot beneficiar i gaudir, des dels joves a més grans. Cal però una implicació que faci que hom se senti una mica més allò com seu. I això es fa des de les escoles i instituts, aprofitant aquesta activitat i incloent-la a temps al seu Pla Anual per tal que pugui ser aprovada pels respectius Consells Escolars, com en àmbits comercials, amb coses tan senzilles com són posar els cartells del festival als aparadors o ambientant-los amb elements de cinema, talment com fan als festivals no sols d'arreu del món, sinó de moltes viles i ciutats de Catalunya, implicades amb la seva amable complicitat en aquella activitat que dota de dinamisme a la ciutat.

Començar un festival sempre és difícil. Ho són els començaments de qualsevol activitat humana i realitzar un festival de caire internacional, que en la seva primera edició ha assolit la participació de tretze països, no està gens malament. Com a presidenta de l'entitat que ha endegat aquest projecte amb l'Ajuntament de Reus, no puc menys que sentir-me orgullosa i felicitar tot l'equip de treball i el seu director. Només els desitjo que, en aquesta segona edició, no els toqui fer els treballs d'Hèrcules. ■

M. Encarnació Soler i Alomà
presidenta de Cinema·Rescat

PALMARÈS FESTIVAL MEMORIMAGE 2006

Apartat A: llargmetratges d'exhibició en pantalla comercial

La doble vida del faquir (Catalunya, 2005), d'Elisabet Cabeza i Esteve Rimbau

- Premi al millor film, en aquest apartat
- Premi a la millor direcció – realització

El perro negro (Països Baixos, 2005), de Peter Forgács

- Premi a la millor utilització d'imatges de cinema no professional
- Premi al millor film sobre la Guerra Civil Espanyola, atorgat per la Unitat d'Investigació del Cinema de la URV

El tren de la memoria (Espanya, 2005), de Marta Arribas i Ana Pérez

- Premi a la millor tasca d'investigació i recerca

Cineastes contra magnats (Catalunya, 2005), i **Cineastes en acció** (Catalunya, 2006), ambdues de Carles Benpar

- Premi (al conjunt dels dos films) a la millor aportació per una nova visió del cinema i la seva història, atorgat per el Centre de la Imatge Mas Iglésias de Reus.

Apartat B : programes de televisió

Ravensbrück, l'infern de les dones (Catalunya, 2005) de Montse Armengou, Ricard Belis i M. Josep Tubella (TV3)

- Premi al millor programa de televisió

San Fermín 78 (Espanya, 2005), de Juan Gauthier i José Ángel Jiménez (TVE)

- Premi al millor muntatge (al muntador Carlos Otero)

Roig i negre (Catalunya, 2006), de Dolors Genovès i Lluís Montserrat (TV3)

- Premi al tractament de la imatge més innovador
- Premi a la millor producció catalana, atorgat per l'Associació CINEMA-RESCAT

Apartat C : Treballs videogràfics d'encàrrec

Le cyclisme en Bretagne (França, 2006), de Claude Andre

- Premi al millor treball en aquest apartat

Apartat D : Treballs d'alumnes d'Escoles de l'Audiovisual

Caméo (França, 2006), de Laurent Darboeuf

- Premi al millor treball en aquest apartat

Schueberfouer (Luxemburg, 2006)

- Premi del públic (per votació popular)

El premi d'honor del Festival s'atorga al director i productor català Josep M. Forn, en reconeixement a la seva singular i llarga trajectòria en el món del cinema.

dossier enric fité

El nom d'Enric Fité s'associa ràpidament al cinema amateur i a una obra cinematogràfica que assolí admiració i honor allà on va ser vista, tant de Catalunya, la resta de l'Estat espanyol i arreu del món: *Porta closa*.

En canvi, és poc coneguda la seva vessant humana, la seva vida particular. Sembla que en Fité hagués nascut el dia que va començar a rodar amb la seva càmera. Poc se sap de la seva manera de ser més familiar i íntima. Sabem que va romandre solter, que va exercir la seva professió fins molt gran, que era admirat i apreciat per tothom...

Un primer article ens endinsa en la vessant més coneguda del cineasta amateur i la seva dilatada filmografia. A més, a través de tres articles, dos de familiars del cineasta, i un tercer, del més petit col·laborador de Cidass Films, descobrirem un altre aspecte de la manera de ser del cineasta, un oncle afable i complaent amb els nebots, una persona pacient, divertida i amb un bon sentit de l'humor, i una personalitat discreta i amarada de tendresa i tímida a parts iguals.

Enric Fité i Cidass Films: l'alquímia cinematogràfica

El senyor Fité. Amb aquest mot de categoria, 'senyor', pronunciada sempre amb respecte, gairebé veneració, és amb la que el defineixen totes les persones amb les que he parlat per conèixer la personalitat d'aquest extraordinari cineasta.

L'Enric Fité i Sala va néixer el 20 de setembre de 1906 a Mataró. Estudià a l'Escola Pia. Treballava a la drogueria del seu oncle. La seva afecció a la fotografia el portà a crear una secció d'aquesta especialitat dins l'establiment. El dimecres 20 de maig de 1936 al *Diari de Mataró* s'hi inseria un anunci de la Casa Fité presentant la novetosa càmera fotogràfica Kodak, pensant que molts afeccionats mataronins participarien en el concurs convocat amb motiu de la Fira Comercial d'aquell any. Però el 18 de juliol esclatà la Guerra Civil que hauria de durar tres terribles anys i una postguerra, que anorregà tot el què la República havia aconseguit.

Fité era una persona culte, religiosa i de posició política moderada. Per damunt de tot, valorava l'amistat i el sentit de la justícia i va saber estimar el millor de la persona, independentment de la seva identitat política. Com es podria entendre sinó la seva vinculació posterior, la que el portà a ser membre d'un col·lectiu humà amb el qual seria reconegut arreu del món, amb persones que havien estat exiliades o empresonades per motius polítics? En efecte, tant el poeta i ànima primigènia del grup, en Josep Punsola que havia retornat de l'exili, del camp de concentració tal com recorda la seva família 'amb una sabata de cada color', com en Lluís Terricabras havien estat

adscrits al bàndol republicà, empresonat i deportat en les més inhumanes condicions²; tots ells, per tant, no simpatitzant del nou règim polític. En un acte que l'honora, Fité va anar a Paterna (València) a declarar a favor del mataroní Joan Peiró, sindicalista, ministre d'indústria durant el govern de Largo Caballero. Malgrat tots els testimonis favorables, va ser afusellat el 1942³.

Després del 39 vindria la llarga postguerra. Molts companys, conciutadans, havien mort; altres eren a l'exili o n'havien retornat passant un veritable calvari de judicis i estaven sota sospita per no ser "adeptos al règim", amb vigilància policial permanent. Altres, com el mateix poeta Josep Punsola, havien perdut la feina per les seves idees polítiques⁴; molts eren a la presó...Una grisor i opressió planava sobre la ciutat, com arreu, talment com una espessa boira. Però fins i tot de la terra més erma, l'herba s'entossudeix a néixer i a sortir vers la llum.

Hom no sap per què però quan una porta es tanca, una altra se n'obre. S'havia tancat la porta oberta a la llibertat d'una primavera que l'etapa republicana tot just havia encetat i s'havia clos de sobte. Però la resistència a tanta grisor va deixar entrellucar una esclatxa on s'hi escapava la llum. I van començar les tertúlies, creant un fructífer marc de discussió on poder expressar l'opinió, on poder confluïr o divergir, sempre amb una discussió al final enriquidora. Una d'aquestes tertúlies de Mataró s'anomenà 'El Canelobre'⁵ i es feia a la barberia del pare del músic Joan Tutó i Diffent, a la plaça Beat Salvador. En exiliar-se aquell a Honduras,

Un home espiritual

Amic dels seus amics

fou traslladada a la rebotiga d'en Martí Fité al carrer Pujol⁶. (Què hauria estat de la contra-cultura catalana sense les tertúlies de les 'rebotigues'?) El destí, teixint els camins de confluència com una fina teranyina, faria factible un miracle que, amb el nom de CIDASS Films, naixeria poc després a Mataró.

CIDASS Films, la resistència cultural en versió cinematogràfica

La relació de l'home amb la natura, el desig de reflectir la seva bellesa en una imatge immòbil on poder retenir aquells instants meravellosos, han estat l'inici de moltes afeccions fotogràfiques que després s'han transformat en cinematogràfiques. Moltes seccions de fotografia d'entitats excursionistes han vist aquest fenomen en cineastes amateurs. I és que una cosa és retenir la bellesa un instant que esdevé fixo i immutable a la mirada i l'altra és la possibilitat de poder evocar i reproduir tantes vegades com hom desitgi.

L'afecció del poeta Josep Punsola, enamorat de la natura i de l'excursionisme i a la fotografia el portà a conèixer l'Enric Fité. I la relació de tots els seus amics, alguns vinculats a més per llaços familiars, com en Vicenç Arís, casat amb la Manola Punsola, germana del poeta, els ajuntà en un projecte col·lectiu, al que s'hi afegí el rapsode Josep Reniu, l'Enric Benet i en Lluís Terricabras 'Terri' que s'incorporà anys després, en sortir de la presó. L'any 1945, data del primer film com a col·lectiu, en Fité tenia 39 anys; en Josep Punsola, 32; en Vicenç Arís 29; en Terri, 27... M'agrada ressaltar aquesta paraula: col·lectiu, CIDASS respon a *Companyia Il·limitada d'artistes sense sou*, en català, en una Espanya en que s'havia de parlar en castellà i on la nostra llengua estava totalment prohibida. Tenien clar que eren un grup 'inclusiu', com està de moda dir ara; i que no cobraven per fer la feina, com també continua passant a totes les associacions que fan la seva tasca sense cap més interès que obtenir la difusió cultural per a la qual han estat creades. I també ressaltar l'humorisme que conté el mot, d'un humor del què en queda poc, heretat ben segur dels precursors, eixelebrats i creatius membres del memorable *Cau Grillat* a Mataró, a manera del grup *Els Quatre Gats* de Barcelona. Així, amb aquest projecte col·lectiu, comença la carrera cinematogràfica de l'Enric Fité i de tots ells. Compartien l'amor per la natura, per la imatge, per la música... Dos membres molt relacionats amb el grup foren els músics Elisard Sala, autor de la música de molts poemes i cançons de Josep Punsola, i Joan Tutó, de la música d'alguns films, que poc després s'exiliaria a Honduras⁷.

El 1932 va néixer la Secció de Cinema Amateur del Centre Excursionista de Catalunya⁸. El 1933, la revista editada per aquesta entitat i dirigida per Domènec Giménez, saludava la fundació de l'Associació Cinematogràfica Amateur de Mataró, que molt probablement va conèixer Enric Fité, ja que el 1935, any que ell ingressa com a soci fundador de la UEC, s'hi van

Cidass Films

Homenatge del companys de Fotocine UEC a Enric Fité

fer varies sessions cinematogràfiques. Segons pròpies declaracions d'en Fité, tenia un projector Pathé Baby i una càmera de corda, de pas 9,5 mm. Però no se li coneixen films ni d'aquest pas ni d'aquesta època entremig del llegat cinematogràfic dipositat generosament i responsable per la família Fité a la Filmoteca de Catalunya. Sabem que molts cineastes amateurs van filmar la proclamació de la II República o els primers moments de l'esclat de la Guerra Civil però que destruïren llurs films per temor a conservar imatges comprometedores. És difícil saber quina fou l'experiència cinematogràfica primerenca d'en Fité rodant films amb 9,5 mm perquè no en queda res. Han desaparegut tots els seus primers assaigs⁹.

Sigui com sigui, a la dècada dels quaranta Enric Fité figura com a soci fundador de la secció fotogràfica de la UEC amb el número 6. A la seva professió consta que és fotògraf i no adroguer, essent el seu domicili al carrer Sant Josep 3. I és a la UEC on es vincula amb les persones que crearan CIDASS Films: en Josep Reniu, el matrimoni format per Manuela Punsola i Vicenç Arís, el poeta Josep Punsola, Lluís Terricabras 'Terri', Enric Benet... col·laborant en els seus films nombrosos afeccionats mataronins, seduïts pel mestratge de l'equip i del seu director: Joana Varela, Fèlix Benaiges, Jordi Llivina, J. Viñas, Timoteu Mas, Joan Bonareu, Francesc Belcos, Àngel Torelló, Rosa Maria Rovira, Josep Buch, els infants Nati Díaz i Miquel Huesca, Maria Reniu i el petit de tots: en Toni Arís.

Primer concurs CEC (1945); Premi *Porta Closa* (1948); XI Concurs CEC i invitació CEC (1953)

La seva erudició fotogràfica es deixaria veure en tots els seus films, amb l'ús de la llum i fosc, amb la perfecció dels enquadraments, l'encert en destacar eficaçment els plans detall... Era una mena de Dziga Vertov, "l'home-ull", i com el director soviètic, era capaç de captar amb la càmera els detalls i sentiments més imperceptibles i intangibles. Probablement els films soviètics que es van veure a Mataró –com arreu– a l'etapa republicana, el degueren influir i captivar. Molts enfocaments de càmera tenen el regust de les llums i ombres de Sergei Eisenstein i de l'escola soviètica, així com la precisió i efectisme dels plans detall.

El 1944, amb els membres de la UEC realitzen el seu primer assaig de film: el reportatge *Nieve y esquis*, rodat a Núria i La Molina, i una primera prova de filmació d'una excursió al Montseny, que acabà amb un trauc al cap d'en Fité a causa de la caiguda inoportuna d'una pedra, van estroncar la primera filmació com a CIDASS Films.

La dècada prodigiosa: 1945 -1954

És durant la dècada 1945-1955 que el col·lectiu realitza les seves millors obres cinematogràfiques, algunes de les quals obtindran reconeixement mundial. El 1945 endeguen el seu primer projecte cinematogràfic de ficció: *Ensayos*, obtenint un primer i modest reconeixement, amb un tema senzill i molt relacionat

amb la seva activitat predilecta: l'excursionisme. L'any següent, Fité enregistra el casament dels seus amics Josep Punsola i Arcàdia Mitjans, el setembre de 1946. *Noces al Montseny* un reportatge gens 'convencional'. Fins i tot rodant un tema habitual dels que enregistren els amateurs (noces, bateigs, i altres esdeveniments familiars) té un lirisme poc habitual, acompanyat d'un text retolat en català. Aquest mateix any, CIDASS emprèn la filmació d'un altre film: *Alter ego, L'altre jo*. No és un tema novetós però en Josep Punsola va saber donar un to magistral a la novel·la *El retrat de Dorian Gray*, d'Óscar Wilde. L'elegància de les escenes que podrien haver esdevingut escabroses, l'actuació magistral de la Manola Punsola i en Josep Renu, l'efectisme dels plans detalls, el mestratge de la càmera que juga amb l'aparició i desaparició de l'ombra de la culpa, van fer-li assolir el Premi Extraordinari i Medalla d'Honor al Concurs Nacionals de 1946. S'havia obert la porta que els menava cap un reeixit camí.

PORTA CLOSA: un plany per la mort, un cant a la vida

L'any següent, el 1947, el col·lectiu endega la que serà sens dubte, una de les millors pel·lícules rodades per cineastes amateurs: *Porta closa*. Portada amb aquest títol, amb els crèdits també en català, ningú no entén com se'ls va 'colar' en els moments més àlgids de repressió del nou règim franquista. Presentada al X Concurs Nacional del CEC va guanyar el Premi Extraordinari, la Medalla d'Honor, millor fotografia, interpretació femenina, infantil... i a la UNICA¹⁰ a Suècia, a Estocolm, el Primer Premi i Copa d'Or, el Gran Premi del President de la República Francesa i la Copa Challenge al Festival de Cinema Amateur de Canes. És norma dels concursos de la UNICA que hom s'abstingui d'exterioritzar qualsevol tipus de sentiment a favor o en contra del film que s'acaba de projectar. Només es trencà aquesta rígida norma amb un cas. I fou amb *Porta closa*. El públic assistent, es posà dempeus tot just sortir la paraula 'Fi' i l'aplaudí durant set minuts¹¹.

Què té *Porta closa* que avui, seixanta anys després, encara aconseguixi emocionar-nos? Segurament, que ha entrat en el camp de les obres mestres de la Humanitat, essent capaç de remoure els diversos i profunds sentiments humans, com ens esfereïx la visió del *Gernika* o ens captiva la mirada de la Gioconda; com ens esporugueix el *Nosferatu* de Murnau o ens fa riure Charlie Chaplin amb el seu humor punyent; com ens emociona el llarg del Concert de clarinet de Mozart o ens enalteix l'Himne a l'Alegria de la Novena de Beethoven.

L'argument de *Porta closa* és senzill, tendre i dur alhora, carregat d'humanitat: ens planteja el drama personal de la disminució física d'una nena, el de la pèrdua de la filla, i el retorn a la vida després que la porta de l'existència d'aquella s'hagi tancat. Fa deu anys, amb motiu que Cinema·Rescat proposés a l'Ajuntament de Mataró col·locar una placa al Mas Fogueres, recordant que allí es rodà aquella pel·lícula, en Miquel Porter i Moix va dir-me, a cau d'orella en acabar la projecció del film: *Encara s'aguanta*. I glossà en l'acte d'homenatge la senzillesa de mitjans, amb que havia esta feta, ben allunyada dels sofisticats sistemes actuals: una càmera corrent, tisores, acetona i una empalmadora; però amics que ho eren de veritat, actors no professionals extraordinaris al quadre artístic, un magnífic guió i una direcció impecable.

Cal deixar palès que avui és un document fidel d'una realitat quotidiana ja desapareguda però habitual a l'any en la que fou rodada, en plena postguerra: la nena està afectada de poliomeilitis que l'ha deixat coixa, una malaltia que en aquells moments feia estralls entre la infància. La restricció de llum, els detalls dels estris de la cuina, el mobiliari, una llet que era llet i que calia colar perquè tenia 'nata', el sistema de llaurar el camp del pare, amb arada i cavall... I un element simbòlic que va marcant el destí, el pas inexorable del temps: el rellotge de pèndol. Hi apareix fins a set vegades, intercalades magistralment, número simbòlic al que s'atribueix el dolor. El vestuari, els pentinats, com els que portaven com a la vida real... Hi ha altres elements que eren record del passat, de l'escola republicana: l'escola franquista deixà de ser mixta i en canvi, al film, en canvi, ho és.

La noia, una adolescent, en una etapa en que els nois i les noies sovint no se senten bé dins el seu cos, com oprimits dins un capoll abans no deixa eixir el que serà una papallona, pateix encara més la seva disminució física, la seva coixesa que li impedeix jugar i córrer entre els altres. L'hivern la reclou a casa, on rep la visita de l'amic 'estimat' que li porta un nou bastó que ell mateix ha fet. De sobte, l'apropament del cap de l'amic a una altra companya amb qui s'enriola, desvetlla en la noia un sentiment fins llavors desconegut: la fiblada de la gelosia, junt a la impotència del seu estat. I es desencadena el drama. Ran del barranc

El cineasta amb la seva inseparable càmera

on l'amic li havia recollit un pom de flors, obsessionada pel record dels amics corrent i jugant, la mirada agradosa de la 'rival', amb unes sobreimpressions d'imatges extraordinàries, tot gira vertiginosament dins el seu cap. Una espiral, recurs narratiu molt emprat i que molt segur Fité havia vist en altres films com *Les txeques*¹² o *Spellbound*¹³ deixa sospitar un desmai o una caiguda intencionada; els guionistes sabien que a l'època franquista els suïcides no es podien enterrar en terra sagrada. I segueix el drama, la recerca, les mirades esglaiades de la mare i el pare, la desesperació davant la troballa del cos mort... però tot sense estridències ni llàgrimes. Després, una reixa que s'obre, quatre creus al terra, una fosca boira que ho embolcalla tot i tot seguit, una cinquena creu: la de la noia, amb un pom petit de flors al terra. Així resolen Fité i Cidass la seqüència que hauria pogut ésser d'un dramatisme exacerbant. No és per que sí aquesta resolució. A molts d'ells ja no els devien quedar llàgrimes per vessar perquè també ells havien patit molt o perdut pares, mares, fills, amics... La millor manera de reproduir aquell drama intern va ser la del plor en silenci, - com feien molta gent a la vida real- amb el gest dolorós a manera de *mater dolorosa* de la Manola Punsola, en el paper de mare, i el contingut i desconcertat d'en Josep Renui en el del pare quan, amb gest enèrgic, atura l'obsessiva oscil·lació del pèndol del rellotge de la cambra de la filla morta. Tota una paràbola del passat. La porta de la vida, de la llibertat, s'havia tancat.

Trofeu Josep Punsola

Però la vida continua, tossuda, com la llavor vol néixer. Es veu una imatge bellíssima de la mare recollint fruits i el pare sembrant llavors. L'anunci d'una nova vida es palesa amb un lleu i esperançat somriure de la mare, amb una mirada a l'infinit. Les tiges fermes del blat han nascut malgrat el fred i la duresa de l'hivern. El nou fill vol obrir la porta tancada. La mare dubta, com devien dubtar ells mateixos intentant obrir amb gosadia esclatxes, dient amb imatges el que la paraula havia de callar. I així, amb l'entrada de la llum, com en l'apoteòsic final de l'obra de Mozart *La Flauta màgica*, en la que la llum, la saviesa i la cultura triomfen sobre la foscor, la incultura i l'opressió, es posa en marxa de nou el pèndol del rellotge, de la vida. La música, la Cinquena Simfonia, la del destí; la Setena, Pastoral, de Ludwig von Beethoven; *L'aprenent de bruixot*, de Paul Dukas hi estan tan perfectament inserides i coordinades que semblen escrites a posta. Tot plegat, senzillament, admirable.

Després de l'èxit assolit, el 1948 CIDASS emprèn un altre film, aquesta vegada amb *Tares eternes*, basat en el conte de Josep Punsola *L'artífex d'Ilc*, una al·legoria als set pecats capitals. Un boig surt del manicomi però hi torna a entrar voluntàriament després de veure el món exterior. Un conte de contingut tal vegada massa proper a la realitat que els envoltava. Com deia en Terri a les seves memòries, a la Model de Barcelona s'hi estava millor que a aquell Mataró gris de la postguerra, ja que allí s'hi havia tancat el bo i millor de la cultura i de la política catalana que no havia pogut fugir a l'exili.

El 1949, Josep Punsola escriu el què serà el seu darrer guió cinematogràfic: *L'esperit del vent* en el que hi fa el paper de protagonista. El film conté doncs, les darreres imatges del poeta, que no va poder veure estrenada l'obra, ja que havia mort sobtadament poc abans, el 10 de maig. El seu esperit, com el vent, havia fugit. La pel·lícula fou presentada al concurs nacional d'aquell any, rebent Medalla d'Honor i un premi *Ad honorem* per a Josep Punsola. Fité va crear el Trofeu Josep Punsola destinat a aquells cineastes que haguessin assolit el primer premi de manera consecutiva o alterna en tres certàmens. Per a cadascuna d'aquestes primeres pel·lícules, el poeta escriví un poema, també per a la del seu propi casament. El cert és que la desaparició de Punsola deixà desolat l'equip. Malgrat la plorada pèrdua, van continuar la seva labor cinematogràfica.

El 1950, realitzen *Fantasia tràgica*, guió d'en 'Terri' basat en el mite del rei de Xipre Pigmalíó i Galatea, premiat amb el Primer Premi a la UNICA, entre d'altres, que ens parla del drama de l'amor impossible. El 1951, l'equip endega la filmació de *Retorno*. Una paràbola també sobre la vida i la mort. Un soldat retornat de la guerra es veu assetjat per la Mort. La casa on cerca la família està abandonada; al cementiri, la Mort li mostra les làpides dels éssers estimats... Desesperat, s'adreça al penya-segat on mira obsessivament les onades que esclaten contra les roques. Una jove, amb vestit blanc i riulla franca, que es contraposa a la negra vestimenta i mirada adusta d'aquella, el captiva. Llença la jaqueta de soldat i s'enfila amunt, de la mà de la jove. No calen paraules ni massa interpretacions. El grup CIDASS ens deia que s'havia de tirar endavant: la mort, la guerra havien quedat enrera i calia tornar a viure.

Roden *Carrousel* el 1952. Una parella enamorada es casa. Ell li regala un carrousel de joguina, com el que s'han conegut, enjogassats. Neix el primer fill, la passió minva, el marit cerca la companyia d'una altra dona. Ella, en descobrir-ho li tanca la porta; ell desesperat vol tornar... Els seus passos el menen al carrer, davant el carrousel on va conèixer l'esposa. Al cap d'un moment, se n'adona que al seu darrera té la seva dona, que el perdona. Ambdós miren el carrousel: la vida dona moltes voltes, però sempre torna a girar.

El 1954 filmen *Si el diablo pudiera amar*. No sabem si el mateix diable va ser l'encarregat d'impedir que sabéssim què passaria si ell pogués estimar i ésser estimat. Una malaltia 'demoníaca' afectà el suport de la pel·lícula de tal manera que quan arribà a la Filmoteca per a ser conservada, era com una làmina fina i transparent de la qual s'havien esborrat totes les imatges¹⁴. Sabem l'argument mercès a la memòria d'en Toni Arís, que feia el paper de dimoni petit. Tampoc ha tingut bona sort el film *Pantomima*, rodada en color el 1954, del qual només se n'han con-

servat descarts, un film de dansa, adaptació de la poesia *Claveles rojos*.

I finalment, es clou aquesta dècada el 1955 amb *Nostàlgia*, un film que palesa una realitat punyent de la postguerra: moltes persones, sobretot homes, estaven mutilats a causa de la guerra. Un violinista compona, enfervorit, pres de la inspiració l'obra *Nostàlgia*, una música que mai no podrà tocar perquè ha perdut el braç i s'ha quedat manc.

Enric Fité, l'home 'seriós'?

Corrida de toros (1957), és una atípica producció d'animació, feta amb ninots, que representa una cursa de braus feta amb bona dosi d'ironia i humor, que no va ser apreciada pel jurat. Certament, un film molt allunyat dels cerebrals i reflexius films anteriors. Aquest film, però, serveix per reivindicar la figura d'un Enric Fité molt allunyat d'aquell senyor seriós amb el qual se l'ha definit sempre. Al contrari, coincidint amb el testimoni de Montserrat Camprubí i d'en Benet Fité¹⁵, l'Enric tenia un bon sentit de l'humor, però d'un estil molt subtil i sagaç. A tall d'exemple, al documental *Per terres de Castella* es fa un tip de filmar ases, encetant la seva narració dient que "ha estat en unes terres on el burro és qui porta el ramat" i passa de llarg el comentari sobre el Valle de los Caídos amb un laconic: tot és tan trist i gris com la pluja que cau.

CIDASS Films figura també com a productora de varis documentals de la primera època. El 1958 CIDASS Films crea el 'Premi al millor fons musical creat ex-professo o no' per a un film amateur. En la realització documental, Fité esdevé rigorós en l'estudi i documentació preparatòria, fossin els temes tan diversos com els canaris, les fonts de Barcelona, o el Museu Marés. Rigor, estudi, precisió i absència de banalitat és la característica més acusada en els documentals que esdevenen una eina d'estudi eficient. Com a aquest col·lectiu, es rodarien *Fiesta mayor en La Mataroneta* (1945) *Siguiendo su camino* (Noces de plata de Benet Fité i Teresa Novellas) (1946), *Destí Andalusia* (1948), *Tossa* (1949), *Estampes mataronines* (1951), *Helvètia* (1955), *Fuentes de*

Barcelona (1957), *Museu Marés* (1961), *Cactus*, *Canaris*, *D'ací, d'allà...i Galícia*, *Hivern a les valls*, *Idil·li de la llum*, *Jardí en repòs*. A molts films que els va fer sol, sense la col·laboració de l'antiga Companyia Il·limitada d'Artistes Sense Sou, va continuar posant-hi el nom de CIDASS Films, com un homenatge o record del seu equip.

Enric Fité abordà el cinema amateur des de totes les vessants possibles, fins i tot, atesa la qualitat cinematogràfica aconseguida, llargmetratges documentals, un d'ells per encàrrec de la Caixa Laietana de Mataró, una magna obra de rodatge de tots els actes celebrats durant un any, del 1962 al 63, i un altre, desconegut de tothom, fins i tot pels seus col·laboradors: *Misionera desde la patria*. És l'únic sobre el qual hi ha un guió escrit, que em portà a descobrir-lo i recuperar-lo el 1998. En Fité no devia tenir un 'no' per a ningú que li demanés ajut. Així s'explica que rodés una pel·lícula per a recolzar la tasca de les FALMI, *Franciscanes Auxiliars Laiques Misioneres de la Immaculada*, rodat per amistat amb el fundador de l'ordre, el monjo franciscà Andreu Berenguera i Uró. També va resultar ser un excel·lent cronista de la realitat social que l'envoltava, del que succeïa a la ciutat: amb *Auxilio Social en Mataró* (1945) dona testimoni de la gran quantitat de gent que anava amb un atuell a cercar menjar a aquesta entitat, on hi menjaven molts infants i on la gent necessitada anava a recollir el paquet d'arròs, de cigrons o de sucre amb la cartilla de racionament.

L'Enric Fité va portar els seus films arreu on li demanaven, rebent sempre elogis de la seva obra. Les darreres filmacions corresponen a finals del seixanta i algun de familiar els setanta. Potser va rodar més films de contingut familiar però no es troben entre el llegat cinematogràfic. Fité va ser en nombroses ocasions membre de jurat tant de cinema, del CEC a Barcelona, a Manresa... com als de fotografia. Era un home extraordinàriament ponderat i posseïa la humilitat i senzillesa que només tenen els grans. A tothom que li he preguntat com actuava de jurat, de fotografia o cinema m'ha respost el mateix: primer, observava llargament, de forma pausada. Escoltava tothom; finalment donava la seva opinió sense estridències. El què ell deia, era tan encertat que ningú no podia rebatre'l. En vida, va obtenir el reconeixement de molta gent que l'admirà. En Miquel Porter, en una conversa sobre la figura d'en Fité, em va dir que li havia confessat sentir-se cansat i que ja no volia fer cap més film. Li mancava allò que ell tant estimà: els amics. Molts havien anat marxant; molts ja eren massa grans per continuar fent allò que de joves els havia unit. Reconeguts cineastes van mantenir amb ell una gran amistat: en Pere Font Marçet, en Joan Pruna Flaqué... Respectava tothom i mai se sentí rival ni competidor de ningú. Morí el 8 de maig de 1988, als 82 anys.

Membre de jurat de cinema

Aquell mateix any, a la 10ena. Mostra de Cinema de Mataró, se li retia homenatge amb un acte acadèmic a càrrec de Miquel Porter al Saló de Sessions de l'Ajuntament. Enric Fité i Cidass Films van portar el nom de Mataró i de Catalunya arreu del món. Enguany, que s'ha celebrat el centenari del seu naixement, la casa natal encara no li ha dedicat cap homenatge¹⁶, però sí a la casa adoptiva, la Secció de Cinema del CEC, que va veure en ell un dels seus fills més il·lustres, i que portà a aquella secció, amb els seus films, a les més altes cotes de qualitat obtingudes mai per un cinema que es deia *d'afecionat*. ■

Agraïments

- Manuel Punsola i Mitjans, pels documents del seu arxiu personal sobre el seu pare i Cidass Films
  - Família Arís i Punsola, fotografies de Vicenç Arís i Julià
  - Montserrat Camprubí Cabané, documents d'Enric Fité
  - Benet Fité Novellas, fotografies d'Enric Fité
  - Foto Cine UEC Mataró, documents
  - Filmoteca de Catalunya - fotografies
- A totes les persones entrevistades:
- Germinal Belis Peiró, nét de Joan Peiró, ministre i sindicalista mataroní
  - Miquel Sala Girbal, soci i fotògraf de Foto-Cine UEC
  - Miquel Serra Masjoan, ex-president de Foto-Cine UEC Mataró
  - Pere Roure, arxiver de la UEC – Mataró
  - Francesc Soler Cantón
  - Josep-Jordi Queraltó, delegat de la UNICA per Espanya, membre de la junta de la Secció de Cinema del CEC, soci de Cinema-Rescat (entrevista feta poc abans de la seva mort).

Bibliografia

- Cuyàs, Emmanuel, *El manyà encès*, Editorial Pòrtic, Col·lecció *Memòries* núm. 31, Barcelona 1985
- Punsola i Vallespi, Josep, *Obra poètica completa* edició a cura de Maria Mercè Bruguera, Patronat Municipal de Cultura, Editorial Alta Fulla, Caps de Bou, 12, Barcelona 1989.
- Homenatge a Enric Fité, programa de la Mostra de Cinema de Mataró, 1988. Patronat Municipal de Cultura. Caixa Laietana. Foto-cine UEC Mataró
- Torrella, Josep, *Crònica y análisis del Cinema amateur español*, Libros de Cine Rialp, Madrid 1965.

Hemeroteca

- *Diari de Mataró* 1935/36
- *Libertat*, òrgan del "comitè local de salut pública" canvi del nom *Diari de Mataró* des del 23 de juliol de 1936 i 1937
- *Diario de Mataró* (des de 1942 a 1947)
- *Cine Experimental* (1946)
- *Hola* (1948)
- *Cámara* (1948)
- *Cinema* (1948)
- *Destino* (1950)
- *Fotogramas* (1951)
- *Imagen y sonido* (1964)
- *Cinema amateur* (1933-35)
- *Otro cine* (1952-1975)

NOTES

1. Josep Punsola havia estat al camp de concentració de Septfonds (França). Obra poètica completa, pàg. VIII del pròleg.
2. Terricabras, Lluís, *El manyà encès*, autobiografia a cura de Emmanuel Cuyàs.
3. Dada confirmada tant per Guillermina Peiró, la seva filla, com per Germinal Belis Peiró, nét.
4. Op. cit, íd pàgina.
5. Apart de les restriccions de llum, el nom li posaren pel bonic canelobre amb el qual il·luminaven l'estança. En el llenguatge simbòlic, significa la llum espiritual i la salvació.
6. En una d'aquestes tertúlies per presentà l'obra poètica-humorística-musical *En Parkatxoffi* de Josep Soler Saurí, músic mataroní, del conjunt de jazz Els Verds.
7. Altres músics mataronins reconeguts que s'exiliaren foren Vicenç Badia a Turquia, i Díaz Conde, a Mèxic.
8. Enguany, el 2007, es compleix el 75è aniversari del naixement del Cinema Amateur.
9. Assaigs – Ensayos és el títol del primer film rodat per Fité.
10. UNICA: Union International of Cinema Non Professionnel
11. Set minuts, com el número de vegades que surt el rellotge de pèndol del film. Curiosa coincidència.
12. *Les txeques*, (1939) versió francesa del film de propaganda feixista de Manuel Augusto García Viñolas, exhibit a Mataró.
13. *Spellbound* (1945) del director Alfred Hitchcock. Segons informació de Toni Arís, l'espiral la van fer amb paper que girava moguda per l'escalfor d'una estufa de carbó.
14. Es tracta del 'síndrome del vinagre' que afecta el suport afeblint-lo i fent desaparèixer les imatges del film.
15. Vegis sengles articles de Montserrat Camprubí i de Benet Fité sobre la figura del seu oncle.
16. Cinema-Rescat va presentar el 2 de febrer de 2006 la proposta de commemoració del centenari del cineasta al Regidor de Cultura i president del PMC sr. Jaume Graupera. Després de nombroses gestions fetes al llarg de l'any, a Mataró encara no s'ha fet cap acte de record de l'il·lustre mataroní.
17. Per consultes d'investigadors podeu adreçar-vos a: polburriac@hotmail.com

El meu oncle Enric

Em demanen que escrigui sobre algunes de les meves vivències en relació amb el tiet Enric - així és com li dèiem - i que comencen precisament en l'època en que ell estava en el moment de creació de les obres que són considerades puntals del cinema amateur a Catalunya. Això és el que provaré d'anar recordant i organitzant en les properes línies.

Potser una resposta ràpida seria dir que, havent jo nascut el 1947, de records directes relacionats amb els aspectes fonamentals com serien la creació i la realització de les seves principals pel·lícules dels anys quaranta i primers cinquanta, no en tinc cap. Però també és cert que de la convivència amb ell es generen un munt de records relacionats amb aquesta activitat cinematogràfica i que senyalen alguns trets de com era el tiet Enric.

Recordo per exemple, de molt petit sentir els comentaris als meus pares en el sentit que l'Enric ha guanyat tal o qual premi, normalment era a l'estranger, a Cannes recordo, amb la seva tal o qual pel·lícula, que jo no havia vist ni sabia que existís. Després, apart de veure a la seva prestatgeria el mateix trofeu que sortia a la fotografia de la recollida del premi, res més feia sospitar que era la mateixa persona.

En el moment que tornava a Mataró i s'incorporava a la botiga era una persona diferent a la del festival. Jo no recordo haver sentit mai que ell a casa hagués dit: "He guanyat aquest premi". Aquí hi ha una característica seva, la discreció i la independència amb que vivia els molt diferents àmbits on es bellugava, el familiar, el de treball i l'artístic.

Li agradava i ho feia manifestant interès i satisfacció; obtenia reconeixement i premis i això suposo

"Humor amb fora de servei": Enric Fité amb Pere Font (dreta)

que li donava el mateix goig però no l'expressava fora de l'àmbit del cinema. Tal vegada en aquesta reserva hi ha un altre element del caràcter del tiet Enric.

Però de tota manera la seva fetta artística no era una activitat que ni al meu germà ni a mi ens interessava gaire en aquell moment. El que ens interessava del tiet, que era solter, vivia amb l'avi un pis sota nostre i portava la botiga que era als baixos del mateix edifici, era que era el nostre proveïdor de recursos per comprar tant el *Roberto Alcázar* o *El Capitán Trueno*, com els cromos que en aquella època entretenien la canalla.

De fet però aquesta interessada relació sí que em va introduir en algun aspecte del món de la fotografia i el cinema. Un dels primers records que tinc de l'activitat de la fotografia, és el neguit que es generava i les esbroncades que rebia quan, en l'afany d'adquirir el "tebeo" de la setmana, arribant del col·legi, entrava sense encomanar-me a ningú a demanar-li els cèntims, en el que si vaig aprendre de seguida que era el

"sancta sanctorum" de la fotografia, el que en dèiem el "quarto fosc". Allà on d'una manera artesanal i gairebé ritual es produïa el miracle diari en uns papers blancs que tirava a un recipient després de haver-los posat sota una llum i recitat el que semblava una oració; en realitat crec que comptava fins a tres.

El miracle era la aparició d'una manera progressiva de figures i paisatges en blanc i negre en aquells petits papers. Llavors eren realment molt petits i a nosaltres ens estava permès remenar en el recipient perquè no s'enganxessin. L'esbroncada era perquè l'entrada de llum blanca al "quarto fosc" on hi havia una difosa llum vermella durant una de les fases del revelat, era considerat pel tiet, suposo que amb raó, el pitjor esdeveniment que podia succeir, en el treball d'un fotògraf, que era la seva activitat quotidiana.

Després al final dels anys 50, vam passar a una època de relació i col·laboració més intensa en el cinema del tiet, i es produïa en els decurs de les moltes tardes de diumenge que baixàvem una estona a la sala on ell sempre tre-

ballava amb les pel·lícules. I amb aquest sempre voldria destacar una altra característica del tiet Enric: la dedicació, paciència i cura que va dedicar a les seves pel·lícules tota la seva vida.

La relació llavors era que apart de remenar els trofeus que de diferents i molt curioses formes tenia col·locats als prestatges, n'obteníem, per jugar, part dels estris que havia utilitzat a les pel·lícules. Recordo especialment les banyes que apareixen i desapareixen al dimoni¹, els ninots, toreros, toros², "monosabios" amb plaça inclosa que amb gran paciència avançaven de diumenge a diumenge per la pel·lícula dels toros o una enorme gravadora i reproductora de cintes magnetofòniques que li permetia al principi portar el so de les pel·lícules a les projeccions.

La col·laboració en aquesta època es basava en "ajudar" al tiet, portant les bobines, els LP d'on treia els fons musicals per les pel·lícules provant i provant fins que trobava allò que volia, ficant-nos dins de la plaça de toros i movent els ninots que abans he esmentat o recollint els trossos de pel·lícula que rebutjava.

Del que sí érem experts era en pinzellar amb un líquid d'olor forta³ les dues franges que quedaven quan es posava davant d'unes bobines i per un petit visor mirava i mirava les imatges, endavant i endarrera fins que trobava el punt per tallar. Llavors, amb

paciència ens explicava com fer-ho per enganxar-les i amb molt de coratge per part seva ens deixava fer i així anava naixent la pel·lícula. Aquí vaig aprendre un altre esdeveniment a que tenia por un cineasta: que es trenqués la pel·lícula durant la projecció.

Més endavant, la meva participació en la seva activitat de cineasta va ser l'acompanyament a les sortides que feia en taxi els diumenges, quan per exemple filmava Les Fonts de Barcelona⁴, per ajudar-lo amb l'equip que portava. En principi em continuava interessant més l'aspecte lúdic i distret de l'activitat, que les explicacions o comentaris sobre la llum o l'enfocament que ell feia sobre els diferents plans de la filmació.

Però potser va ser precisament quan li van donar el Premi Ciutat de Barcelona per aquesta pel·lícula que vaig començar a veure el tiet Enric com un personatge més públic i reconegut com un gran artista. També va coincidir que la meua edat ja em va permetre compartir algunes estones amb els que eren els seus companys, com en "Terri", en Vicenç Aris, en Josep Renui que em parlaven del tiet Enric amb un entusiasme i admiració per mi desconeguts i que em descobrien un altre cercle on ell hi tenia relació, el de la UEC i els seus companys.

Posteriorment, disminuïda ja l'activitat de filmació, més el meu germà que jo, la nostra relació amb l'activitat de cineasta del tiet

Enric va ser acompanyar-lo quan deia ell per compromisos ineludibles, però crec que amb íntima satisfacció, havia de carregar algun vespre el taxi amb projector, bobines i altaveus per anar fos a Mataró, Barcelona o algun altre lloc a fer una sessió de cinema amateur, perquè això sí, no crec que en vida hagués deixat mai un original seu a ningú. Aquest seria un altre tret del seu caràcter, l'estimació profunda que sentia per les seves pel·lícules i el que patia per elles.

La relació va esdevenir la normal en una família, amb un dia a dia de petites coses i les corresponents celebracions, mones, onomàstiques, en les quals compartíem el seu fi sentit de l'humor i comentàvem algunes de les pel·lícules que llavors feia en els seus viatges, però curiosament ni el seu cinema anterior ni el cinema en general eren tema de conversa. Encara que la seva activitat pública va anar reduint-se amb l'edat, la activitat a la seva sala de cinema va ser constant durant tota la seva vida, malgrat que al final em deia que estava una mica preocupat i cansat pel manteniment que havia de realitzar.

No voldria acabar aquest breu comentari sense reconèixer que va ser arrel de la seva mort, quan vam decidir dipositar el seu material cinematogràfic a la Filmoteca i conjuntament amb l'Encarnació Soler i l'Anton Giménez, vam anar la meua dona i jo, tot un hivern, els dissabtes a la tarda a visionar-lo, tranquil·lament, projectant, descobrint i gaudint una per una de totes les seves pel·lícules, quan vaig copsar la profunditat artística de la seva obra i la figura de l'Enric Fité cineasta es va col·locar definitivament al costat de la del Enric Fité tiet. ■

NOTES

1. Es refereix al film perdut *Si el diablo pudiera amar*.
2. Es tracta *Corrida de toros* (1957), l'única de ninots animats de la seva filmografia.
3. El líquid anomenat és l'acetona.
4. El film és *Fuentes de Barcelona*, Premi Ciutat de Barcelona 1957.

A Cannes

El "tiet" Enric, el cineasta

El tiet era el germà de la meva àvia, la iaia Joaquina, mare de la meva mare i que va morir l'any que jo vaig néixer. Així doncs, per part de la nostra família, el tiet Enric era algú molt particular: era el referent de la iaia. Jo com a nena petita, el que rebia a casa era que tothom el tenia en gran estima i respecte. Era algú molt benvolgut.

Els primers records que tinc del tiet pertanyen a la meva infantesa i responen a un senyor ja gran que veia a les festes familiars i en dues ocasions força especials: quan ell venia a casa a dinar un diumenge de cada tardor, amb pastes de Can Miracle i l'altre cop era quan jo acompanyava al meu avi a dinar a casa seva, normalment un diumenge cada primavera i dinàvem amb la seva germana, la tieta Pepeta i la Carme, la filla d'aquesta, que vivien amb ell. La tieta era una gran cuinera i sempre ens rebien amb viandes delicioses.

Encara que ja tenia una edat, el tiet sempre treballava a la seva botiga del carrer Sant Josep de Mataró i a la pregunta: "Què fa el tiet?". Sempre la mateixa resposta: "El tiet fa pel·lícules".

Jo sentia parlar de les seves pel·lícules, que mai havia vist i del premis que deien que havia guanyat arreu d'Europa. Era tot un misteri!

Ja de gran, a la Universitat, vaig cursar la assignatura d'Història del Cinema amb el professor Miquel Porter i un cop, tot parlant, li vaig comentar que tenia un tiet que havia fet pel·lícules i segons deien havia guanyat alguns premis, encara que no era famós ni conegut pel públic. Quan va saber que li estava parlant de l'Enric Fité em va encoratjar a fer un petit estudi de les seves pel·lícules. Així vaig descobrir un altre tiet: el cineasta.

L'Enric Fité, tot un senyor

Durant uns quants mesos vaig anar a Mataró un cop per setmana, el dimarts, per ser més exacte. Arribava a casa seva sobre les cinc de la tarda, el tiet m'esperava amb una copa de cava fresca a la mà i uns bombons. Ell deia que així feia festa. Plegats baixàvem a la sala de projecció, fosca i freda, i plena de trofeus i allà veiem les seves pel·lícules.

El tiet ja era gran, tenia vuitanta anys, les mans li tremolaven i jo em feia creus de veure la traça que tenia en ficar la pel·lícula al projector, però sempre ho aconseguia al primer intent. La pràctica, deia. Jo era una jove de vint-i pocs anys que no parava de fer-li preguntes, al principi de cinema, de com havia fet per filmar alguna escena, o per muntar aquella seqüència o com escrivien els guions, sobre els actors... però a mesura que el temps anava passant, li preguntava sobre qualsevol altra cosa. Recordo que de vegades abans de respondre'm somreia o fins i tot reia, però sempre trobava la resposta justa.

Vaig veure un cop i un altre aquelles pel·lícules i mica en mica, dimarts a dimarts, i sobre tot film

a film, la meva relació amb el tiet va anar canviant. L'Enric Fité va deixar de ser un parent vellet i tremolós per convertir-se en un bon amic. Ell em parlava d'uns temps que jo no havia conegut, dels paisatges de les pel·lícules, de com havien estat els carrers i la platja de Mataró, del camp de Canyamars, de les excursions i de la natura. Molts cops mencionava als seus amics, la seva colla, en Josep, la Manola, en Vicenç, en Terri, i d'altres i de com aquells "Artistes Sense Sou" miraven de alliberar sensibilitats i divertir-se en temps molt foscos, a través del cinema.

Poc temps després de les meves visites, el tiet es va posar malalt i va morir. El que m'ha quedat són pocs records i la certesa de que entremig de les converses sobre estètica, música, poesia, art, viatges, Fellini, Visconti, Passolini, cinema i amistat, amb cava i xocolata, vaig entendre que hi havia diferents maneres de mirar i de sentir. El tiet em va obrir una porta de coneixement amb una sensibilitat i tendresa com no ho tornat a fer mai ningú. ■

El més petit dels "artistes sense sou"

En Toni Arís va 'debutar' a la CIDASS Films quan només tenia prop de dos anys, al film *Porta closa*. Els seus pares eren la Manuela Punsola i en Vicenç Arís, dos membres destacats de la Companyia Il·limitada d'Artistes Sense Sou. En Toni Arís ens escriu els records del film *Si el diablo pudiera amar*, malauradament perdut, i en que el petit Toni feia el paper de dimoniet. D'aquest film només en queden fotografies que guarda curosament en Manuel Punsola i Mitjans, fill de Josep Punsola, el poeta i guionista dels primers films de la CIDASS Films.

En primer lloc voldria explicar que el títol primerament pensat per a la pel·lícula era *El diablo, el diablillo y la hija del bombero*. El que no se és perquè posteriorment l'equip va decidir canviar el nom. Això pot donar a entendre una mica l'argument i la realització de la pel·lícula feta en clau d'humor (jo mateix reia molt durant el rodatge de segons quines escenes...era petit!) en la que ambdós es troben en diverses situacions en les que ells hi posen part dels seus "poders màgics", tot i jugant a l'efecte invers.

L'argument, si no recordo malament, es basava en que un dimoni gran i el seu fill petit feien una introspecció al món dels mortals per saber de què anava aquesta vida terrenal, molt diferent del de les "calderes d'en Pere Botero" on ells residien. Físicament sortíem de l'infern els dos: pare i fill, d'una cova plena de fum (fent cremar fullaraca i que en feia plorar els ulls a tots...) situada en unes feixes de la muntanya de Cabrera. Anàvem vestits amb la disfressa de dimonis dels "Pastorets" cedits per la Sala Cabanyes i unes banyes postisses que, tot i anar enganxades amb 'Imedio' sobre els respectius fronts, es desenganxaven sovint a la meitat d'alguna escena, amb el conseqüent tip de riure...

En el decurs del fet exploratori-tafaner i després de moltes altres situacions en clau d'humor, arriben a una mansió...(la torre dels Fité, al passeig de la Font Picant d'Argentona) que representava la casa on hi vivia (mai mes ben dit "vivía") un bomber recentment traspasat (difunt ja) i que pel que semblava era un bomber "de prestigi" (això volia donar a entendre el gran retrat pintat, emmarcat amb un immens i sumptuós quadre-marc de fusta esculpida amb la suposada imatge del senyor bomber, pomposament pintat. En aquesta casa el dimoni gran s'enamora (amor impossible, donada les dues realitats materials i corporals...) de la filla del bomber i fa bajanades, tot intentant atraure's la noia. Només recordo amb claredat dues escenes que crec que poden ser il·lustratives:

Una escena rodada a la casa del bomber a Argentona on després que, com en un encanteri, el bomber "sortia del quadre". Ja es pot suposar doncs, que el quadre no era tal, sinó un marc tan sols, darrera el qual s'hi posava un personatge vestit de bomber (...dels de Mataró)... tot baixant per l'escalinata de la torre li queia un test al cap i tot just tocar-li el cap, el meu pare dimoni (en Josep Reniu), fent un gest màgic amb les mans, aturava el test i el retornava a sobre el seu pedestal a dalt de l'escala. Així ho vaig veure jo en un "passi" dels molts que feien els de l'equip visionant les escenes del diumenge anterior. En realitat jo no vaig entendre res. Havia vist com llençaven un text (fet de cartó) lligat amb un cordill daltabaix de l'escalinata al cap del bomber sense arribar a tocar-lo. Paraven l'escena i tot seguit plantificaven el test buit al cap del bomber, aquest immòbil i palplantat, sense moure una pestanya. Segons em va explicar el meu pare, el que havia fet en Fité era re-filmar confegint les dues escenes en sentit invers !...no se com explicar-ho...allò que ara

modernament fan amb el futbol i la mobiola.

Una altra escena, un home estrafolari, baixet una mica estrafet, "apallassat", tocat amb un bombí (em recorda ara algun dels personatges de Fellini) enfilat a la barana d'un jardinet (al carrer Francesc Moragues, a les "cases barates" de Mataró a un 30 metres d'on vivia la família Reniu) voltat de canalla mirant-se'l...tocant...no se si era una trompeta o un trombó de vares... i el meu pare i jo (dimonis) en segon pla. En un instant, el meu pare feia un gest i... se li convertia l'instrument en un espantatogres. Sempre la mateixa història: es parava l'escena...l'home quedava de sobte immòbil i tot seguit els crits d'en Fité... "Quiet!... Quiet!..." i un de l'equip li agafava la trompeta de les mans mentre un altre li plantificava l'espantatogres a la boca i continuava el rodatge amb la màquina en el mateix pla. Jo no vaig veure mai la pel·lícula sencera acabada i muntada. Són records molt inconnexes doncs i van haver-hi moltes escenes en la que jo no vaig intervenir, en especial n'hi havia alguna de romàntic-amorosa...i llavors els pares ja no em portaven aquell diumenge al rodatge. No per l'escena en sí, sinó per a que aprofités per fer els deures que els "Hermanos Maristes" ens imposaven. A més, el pare era d'aquells que "...a les nou els nens al llit..." i em perdia les sessions de visionat que ells feien i a les poques que vaig anar-hi, m'ho passava la mar de bé, mirant i admirant bocabadat els "trucs" dels quals la pel·lícula n'era plena i sento no recordar.

A nivell de sensacions personals, em sembla que va ser un "divertimento" en to d'humor per a tot l'equip. Recordo moviments de càmera i també de focus rars per aconseguir efectes en que tot l'equip hi deia la seva, a veure qui la feia mes grossa la broma ! Molta distensió i força gresca. ■

TÍTOL: ENSAYOS (1945)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ:
Enric Fité i Sala
GUIÓ: CIDASS Films
CÀMERA: Enric Fité
MUNTATGE: Enric Fité
PRODUCCIÓ: CIDASS Films
PAS: 16 mm - **EMULSIÓ:** B/N
SO: rètols castellà
DURADA: 16'

FITXA ARTÍSTICA: M. Punsolasky: Manuela Punsola V. Arissi: Vicenç Arís - J. Ponsol-lha: Josep Punsola 'Ensayos' - Film basat en la cèlebre novel·la original de Mohamed-Ben-Ylu-Minat 'Agafeula' - Realizado por Enrique Fité

"Todos los personajes que intervienen en este film son ficticios; cualquier parecido con personas conocidas es pura casualidad"
"Este es el lugar donde tres excursionistas se dieron cita; uno de ellos tenía que llegar tarde, naturalmente, la mujer".

Tres excursionistes es citen per a fer una caminada. En Ponsol-lha és el primer d'arribar, després l'Arissi i finalment, amb retard la Punsolasky. La renyen i comencen a caminar. Després d'un joc de persecucions entre els nois i ella, de la que sempre en surt vencedora, fan les paus. S'acaba amb una amical marxa dels tres excursionistes. "Y nuestros héroes, después de preguntar a la muchacha si estaba enojada, deciden retirarse. Han conseguido su ideal. ¡Figurar en un film! "Fin".

PREMIS: Medalla de Plata al VIII Concurs Nacional del CEC 1945

TÍTOL: ALTER EGO (EL OTRO YO) (1946)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ:
Enric Fité i Sala
GUIÓ: Josep Punsola i Vallespí (inspirada en l'obra d'Oscar Wilde *El retrat de Dorian Grey*)
CÀMERA: Enric Fité i Sala
MUNTATGE: Enric Fité i Sala

PRODUCCIÓ: CIDASS Films **PAS:** 16 mm
EMULSIÓ: B/ SO: sense (intertítols en castellà)
DURADA: 26'

FITXA ARTÍSTICA: Ella: Manuela Punsola i Vallespí - Ell: Josep Renui i Calvet

El film comença amb una llarga reflexió escrita la lluita que sostenen, a l'interior de l'ésser humà, la consciència (representada per una ombra) i la culpa (un gripau).

"El que sueña es como quien se pone frente a sí: frente a su rostro, tiene la imagen del espejo" Eclesiástico XXXIV. Un home que acaba de robar un rosari de la Verge d'una església, va a casa seva, on bevent i llegint *Crim i càstig* i *El retrat de Dorian Grey*, s'adorm. En somnis, comet tota mena de vileses, com la violació d'una noia i el seu assassinat. Perseguit per l'ombra acusadora de la consciència, torna a casa i es mira el mirall, que es trenca. Es desperta del malson i retorna l'objecte robat.

PREMIS: Premi Extraordinari de la Direcció General de Cinematografia i Teatre, Medalla d'Honor al IX Concurs Nacional i Premi al millor film amateur català, premis millor interpretació femenina i masculina, Destino al film més cinematogràfic.

TÍTOL: PORTA CLOSA (1947)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ:
Enric Fité i Sala
GUIÓ: Josep Punsola
CÀMERA: Enric Fité i Sala
MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS Films
PAS: 16 mm - **EMULSIÓ:** b/n
SO: música
DURADA: 40 min.

FITXA ARTÍSTICA: La nena coixa : Nati Díaz i Màrquez - La mare: Manuela Punsola i Vallespí - El pare: Josep Renui i Calvet - El nen amic: Miquel Huesca - El fill petit: Antoni Arís i Punsola - Un veí: Vicenç Arís i Julià

La disminució física d'una adolescent, afectada per la poliomeilitis, la gelosia vers una companya de classe a qui creu preferida pel seu amic estimat, serà la causa que la conduirà al suïcidí. El pare, desesperat, per la mort de la filla atura el pèndol del rellotge de la cambra on tantes hores passava la seva filla, reclosa per la malaltia, i la tanca amb clau. La vida, però, malgrat tot el dolor patit, continua. Un nou fill retornarà l'alegria a la casa i posarà en marxa altre cop el rellotge de la vida.

PREMIS: Premi Extraordinari, la Medalla d'Honor, millor fotografia, interpretació femenina al X Concurs Nacional del CEC 1947 i a la UNICA a Suècia, a Estocolm, el Primer Premi i Copa d'Or, el Gran Premi del president de la República Francesa i la copa Challengeur al festival de cinema amateur de Canes 1950.

TÍTOL: TARES ETERNES (1948)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ:
Enric Fité i Sala
GUIÓ: adaptació del conte de Josep Punsola *L'artífex d'Illc*
CÀMERA: i **MUNTATGE:** Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS Films
PAS: 16 mm - **EMULSIÓ:** B/N
SO: magnètic (música)

rètols en català - DURADA: 17'

FITXA ARTÍSTICA: L'home: Lluís Terricabres 'Terri' - La ira: C. Domeneco - S. Torrent - La luxúria: F. Reyné - F. Belcos - L'avarícia: J. Montells - La superbia: M. Rovira - L'enveja: Manuela Punsola - T. Gilbert - M. Cuyàs - La gula: M. Fité - La peresa: F. Ribas

Un home ingressa al Manicomí d'Illc, del que en sortirà guarit anys després. Retorna a casa seva on regna l'abandó més absolut. Amb les restes de les cases d'un pessebre i altre elements, confegeix un poble imaginari. De l'hort cull set pomes. Totes elles estan podrides i del seu interior en surten cucs, que s'adrecen cap al poblet. Les set pomes són una simbologia dels set pecats capitals que desfilaran davant els ulls de l'home: la ira, la luxúria, l'avarícia, la superbia, l'enveja, la golaferia i la peresa, mostrades a través de situacions que viuen els personatges representatius de cadascun d'ells. El cuc -els pecats capitals - acabem envaint totalment el poble. Horrорizat, l'home retorna al manicomí, lluny de la pretesa llibertat que li ofereix una societat, plagada de mals i perills.

PREMIS: Medalla d'Honor al XI Concurs Nacional del CEC 1948, millor intepretació femenina i de conjunt. Millor film espanyol al *Campo del Fiori* (1949)

TÍTOL: L'ESPERIT DEL VENT (1949)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ:
Enric Fité i Sala
GUIÓ: Josep Punsola i Vallespí
CÀMERA: Enric Fité i Sala
MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS Films
PAS: 16 mm - **EMULSIÓ:** b/n

SO: magnètic-català - **DURADA:** 33'

FITXA ARTÍSTICA: Ella: Joana Varela - Ell: Josep Punsola - Ell (nen): Fèlix Benaiges i Rovira - Els pares: Timoteu Mas, Francesc Belcos, Josep M. Viñas, Dolores Danis, Jordi Llivina, Joan Bonareu, Vicenç Arís

Un noi se sent fascinat pel so del violí. Després d'una baralla, l'amaga entre les roques. Els pares de la nena i el nen es coneixen per motius de treball. Passen els anys i ara són els joves que ocupen el lloc de treball dels pares, portant els negocis. Es casen. Ell, però, té una recaença que no el deixa viure; se sent presoner i vol recuperar la llibertat en la natura i la música, representada pel so de les cordes del violí fregades pel vent. Aderelat, se'n va de casa i troba el violí. Ella, el segueix i es troben al cim de la muntanya.

Films molt simbòlic, en el que el poeta hi intercala fragments de poesies seves. Va morir pocs dies abans de veure estrenada la seva obra.

PREMIS: Millor sonorització del film. Millor qualitat fotogràfica. Millor interpretació masculina. Medalla d'Honor XII Concurs del CEC 1949. Premi "Ad Honorem" del Círculo de Escritores Cinematogràfics de Madrid pel millor relat.

TÍTOL: FANTASIA TRÁGICA (1950)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ:
Enric Fité i Sala
GUIÓ: Adaptació del mite de Pigmalión de Lluís Terricabres i Molera
CÀMERA: Enric Fité i Sala
MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS Films

PAS: 16 mm - **EMULSIÓ:** b/n - **SO:** magnètic (música)
DURADA: 17'

FITXA ARTÍSTICA: L'escultora: Rosa Maria Rovira
L'escultor: Àngel Torelló
Recreació del mite de Pigmalión traslladat als nostres dies. Un home, escultor, està enamorat d'una ballarina de music-hall, la imatge de la qual trasllada a una escultura corpòria feta en fang. Li col·loca, igual que fos la dona estimada, un collar de perles i la garlanda de flors que li ha llençat al cafè la ballarina. Els seus anhels s'acompleixen i l'escultura pren vida, però quan la vol posseir, aquesta, horroritzada, li clava l'eina amb la qual l'ha construït i el mata. Ella, al moment, torna a ser el que havia estat: una estàtua d'argila.

PREMIS: XIII Concurs Nacional de 1950: Medalla d'Honor i Premi Extraordinari. XIX Certamen UNICA a Roma (1957)

TÍTOL: RETORNO (1951)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ:
Enric Fité i Sala
GUIÓ: Lluís Terricabres i Molera
CÀMERA: Enric Fité i Sala
MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS Films
PAS: 16 mm - **EMULSIÓ:** B/N - **SO:** magnètic (música)

DURADA: 16'

FITXA ARTÍSTICA: El soldat: Josep Buch - La vida i la mort: Manuela Punsola

Un soldat retorna a casa després de la guerra. Dalt del penya-segat, on colpegen les onades, fixa l'esguard obsessivament. S'adreça cap on havia estat la seva llar i ho troba tot en estat d'abandó. Només el segueix la figura, negra i hieràtica d'una dona, abillada de negre: la mort. Aquesta el mena fins el cementiri, on el soldat constatarà la mort dels éssers estimats. La mort no l'abandona; el sedueix i, mansament, el porta altre cop cap als penya-segats. Quan allà els pensaments més intensos de suïcidí l'aclaparen, apareix, a la platja, la figura fresca, radiant i blanca d'una noia que li somriu. Es produeix una lluita interna del jove que culmina amb l'arrencada de la seva jaqueta militar que llença als peus de la mort, per anar al costat de la jove i enlairar-se cap al cim, vers la vida. La mort s'esvaeix, així com ho fan els seus passos marcats a l'arena de la platja que esborren les onades.

PREMIS: XIV Concurs Nacional del CEC, Medalla d'Honor 1951. Primer Premi del XIII Concurs Internacional a Glasgow (1951)

TÍTOL: CARROUSEL (1952)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ:
Enric Fité i Sala
GUIÓ: CIDASS Films
CÀMERA: Enric Fité i Sala
MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS Films
PAS: 16 mm - **SO:** música (Plaisir d'amour)
DURADA: 17'

FITXA ARTÍSTICA: El marit: José Buch - L'esposa: Manuela Punsola

COL·LABORADORS: Vicenç Arís - Lluís Terricabres
Una parella es coneix en el carroussel d'una fira. S'enamoren, es casen i tenen un fill. El trencament d'un petit carroussel que simbolitzava el lloc on es van conèixer, fa de peça simbòlica del cansament i la rutina de la parella, que culminarà amb la infidelitat de l'espos. Després de descobrir-lo en companyia d'una altra dona, es retrobaran altre cop davant el carroussel on s'havien conegut. Mirant com el aquest torna a girar, com la mateixa vida, la muller el perdonarà.

PREMIS: Premi Extraordinari i Medalla d'Honor al XVII Concurs Nacional (1954) Segon Premi al Concurs Nacional al millor film a Brussel·les. Millor argument a Cannes.

TÍTOL: PANTOMIMA (1952)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ:
Enric Fité i Sala
GUIÓ: inspirada en la poesia "Claveles rojos", adaptació de Lluís Terricabres
CÀMERA: Enric Fité i Sala
MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS Films
PAS: 16 mm - **EMULSIÓ:** color

SO: es desconeix. Tractant-se d'un film de ballet, segur que tenia música.

DURADA: 100 metres (només han quedat descarts)
FITXA ARTÍSTICA: La ballarina: desconeguda - El ballari: desconegut

Del film només es conserven descarts en els quals es veu els ballarins en els jardins del laberint d'Horta.

Basada en la poesia "Claveles rojos", amb una adaptació de Lluís Terricabres 'Terri', es tractava d'un film realitzat mitjançant la dansa.

Dos homes es disputen l'amor d'una dona. L'un li ofereix roses vermelles i l'altre només troba flors blanques. L'assassinat del rival farà que les roses blanques envermeleixin amb la sang de la víctima.

PREMIS: Medalla de Plata al XVII Concurs Nacional del CEC (1954)

TÍTOL: *SI EL DIABLO PUDIERA AMAR...* (1954)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
CÀMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS Films
PAS: 16 mm - **EMULSIÓ:** B/N
SO: -
DURADA: 250 metres

* Film desaparegut a causa de la síndrome del vinagre. Només es conserven algunes fotografies.

FITXA ARTÍSTICA: En Satanàs: Josep Renui i Calvet El dimoniet: Toni Arís i Punsola Ficcio en clau d'humor amb el subtítol de El diablo, el diablillo i la hija del bombero, segons paraules de l'actor més petit, en Toni Arís: Un diable aconsegueix un passaport per anar a la Terra, al món dels mortals per només vint-i-quatre hores. S'enamora de la filla d'un bomber, una vídua jove i bonica. Passa les mil i una peripècies i quan li toca l'hora de retornar a l'infern lluita amb el seu 'jo' humà, aconseguint hàbilment desdoblarse.

PREMIS: Medalla de Plata al XVII Concurs Nacional del CEC. Premi als millors recursos tècnics.

TÍTOL: *NOSTÀLGIA* (1955)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
GUIÓ: CIDASS Films (amb la inclusió d'una poesia de Garcilaso de la Vega)
CÀMERA: Enric Fité i Sala
MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS Films
PAS: 16 mm

EMULSIÓ: color - **SO:** magnètic (música escrita pel músic mataroní Joan Tutó -violinista)
DURADA: 18'

FITXA ARTÍSTICA: El violinista: Josep Renui i Calvet El film narra el drama d'un músic que inspirat de sobte després de la lectura d'un llibre de poesia, compona una peça per a violí, en la que descriu la natura: rius amb aigües braves, el vent, les plantes i arbres, els cims nevats... Treballa de manera febril fins que acaba la composició. Llavors ell mateix se'n adona de la seva trista realitat: per uns moments de passió musical havia oblidat que ha perdut el braç esquerre i no tornarà a tocar mai més el violí. Amb desesperació, llença la partitura al foc que tenia un nom ben significatiu: Nostàlgia. Les imatges de la natura van ser gravades al Montseny.

PREMIS: Medalla d'honor XVIII Concurs Nacional CEC 1955

TÍTOL: *CORRIDA DE TOROS* (1957)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
GUIÓ: Enric Fité i Sala
CÀMERA: Enric Fité i Sala
MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS Films
PAS: 16 mm
EMULSIÓ: color

SO: magnètic (música: El gato montés, España Cañi...) - **DURADA:** 11'

Animació
Film realitzat amb ninots abillats de toreros, de guàrdies civils, picadors... i toros de joguina. El cineasta va muntar una plaça de toros petita en la que hi va rodar aquest curiós i satíric film, mitjançant l'animació pacient de cadascun dels ninots. Una 'corrida de toros' en la que el veterà és envestit pel toro, resultatn malparat i sortint a ajudar-lo el jove 'muletilla' que és qui acabarà essent aclamat, mentre el veterà surt a saludar ben mal parat. En aquest film de divertiment hi va col·laborar el nebot del cineasta Benet Fité i Novellas (vegí's article en aquest dossier). El film no va ser entès pels cineastes poc avaluats a veure en Fité una faceta menys coneguda en ell: la divertida i satírica.

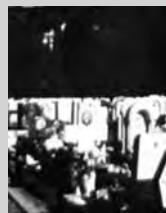
TÍTOL: *DESTI ANDALUSIA* (1948)
REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
GUIÓ, CàMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PAS: 16 mm-**EMULSIÓ:** color
SO: magnètic - català
DURADA: 40'

Realitzat amb motiu del viatge del cineasta per diverses capitals de províncies, essent el darrer destí Andalusia. S'integra a la sèrie de documentals de viatge que el cineasta anomenà "Carnet de ruta". La primera parada és a Elx, al famós Huerto del Cura, amb el famós palmerar. Màlaga, a les coves de Nerja; a Granada, amb l'Alhambra i el Generalife, i el barri de l'Albaicín i el Sacromonte; Mijas; Ronda, amb l'antiga plaça de toros; Córdoba, amb la mesquita; Sevilla i el pont de Triana per acabar al carrer Illoc del recorregut: Càdis.

TÍTOL: *TOSSA* (1949)
REALITZACIÓ, CàMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS Films
PAS: 16 mm
EMULSIÓ: color - **SO:** sense
DURADA: 8'

Documental sobre aquesta coneguda vila de la Costa Brava, amb els seus penya-segats, la cala amb els pescadors realitzant llurs tasques, una platja gairebé sense gent... La torra circular i el camí del pas de guaita. El poble, amb la seva església i els carrers, que a l'any que fou rodat el film, res tenen a veure amb la generació actual. El film és el testimoni viu de la meravellosa Costa Brava d'abans del creixement desaforat pel turisme.

TÍTOL: *VIAGGIO IN ITALIA* (1953)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
CÀMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS Films
PAS: 16 mm-**EMULSIÓ:** color
SO: magnètic (música de cançons italianes)

DURADA: 28'

Realitzat amb escenes rodades als diversos indrets turístics visitats en aquest viatge del cineasta, captant en tots ells els monuments i edificis més representatius de Gènova, Pisa, Florència, Siena, Assís, Verona. Venècia, Roma, Nàpols i Capri, Sant Marino.

* Fité posa aquest nom Viaggio in Italia, probablement prenent-lo del film de Rossellini del mateix nom, rodada el 1953, traduïda aquí amb el nom de Te querré sempre. **PREMIS:** es presentada al II Certamen de Films Amateurs de Excursions i Viajes del CEC (1958) però no obté cap premi.

TÍTOL: *HELVETIA* (1956)
REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
GUIÓ, CàMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS Films
PAS: 16 mm
EMULSIÓ: color
SO: magnètic - català
DURADA: 35'

Realitzat amb motiu del viatge del cineasta al XVIII Concurs de Cinema Amateur celebrat a Suïssa. Recull imatges de tots els indrets visitats, començant per Ginebra, amb la Seu de la Creu Roja Internacional; Vevey; Montreux; Interlaken, amb la Jungfrau; a Interlaken, els assistents retraten detalls típics dels carrers, de les noies abillades amb vestits típics, el Casino... Lucerna i Zuric, Sant Gallen, on s'acomoden una part dels cineastes amateurs i es veu un orfanat de nens orfes a causa de la guerra; Schaffhausen i Berna, on no podia faltar la visita als ossos del parc, animal que figura a l'escut de la ciutat.

PREMIS: XXI Concurs Nacional de Cinema Amateur CEC (1957), premi de cooperació Casa Alexandre al millor film documental (1957), dins el II Certamen de Films amateurs de excursiones y Reportajes.

TÍTOL: *FUENTES DE BARCELONA* (1957)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
GUIÓ, CàMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS Films
PAS: 16 mm-**EMULSIÓ:** color
SO: magnètic - castellà
DURADA: 29'

Recorregut per les fonts més important de Barcelona, des de les més imponents, com la del Parc de la Ciutadella de Josep Fontseré, a les més humils, com la del davant l'església de Santa Maria del Mar; amb algunes d'escultors importants com Damià Campeny, o Jujol, i d'altres populars, com la de Canaletes. En total, el film documenta 33 fonts (totes en funcionament l'any del rodatge). A la Font del Gat, el cineasta intercala una breu seqüència de ficció en la que es representa l'idil·li de la Marieta i el soldat. El recorregut acaba a l'espectacular Font de Carles Boigas, amb la filmació nocturna dels brolladors d'aigua il·luminats.

PREMIS: Premi Ciutat de Barcelona 1957

TÍTOL: *CACTUS* (195...) **DIRECCIÓ I REALITZACIÓ:** Enric Fité i Sala
CÀMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS Films
PAS: 16 mm
EMULSIÓ: color
SO: magnètic (música)
DURADA: 11'

A través de la música d'un concert de piano, el cineasta va filmant tota una sèrie de cactus, alguns d'espècies corrents i altres molt exòtiques, amb tot tipus de pla detall de les formes, punxes i espectaculars floracions.

TÍTOL: *CANARIS* (195...) **DIRECCIÓ I REALITZACIÓ:** Enric Fité i Sala
CÀMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS
PAS: 16 mm
EMULSIÓ: color
SO: magnètic (música)
DURADA: 20'

A Mataró, en el marc de la Fira Comercial, se celebrava el concurs de canaris. El documental recull imatges dels premiat, classificats per categories i colors, d'una gran varietat: blanc, groc llimona, isabela taronja, verd, coure, bronze, diluïts i mosaics.

A continuació, el cineasta filma una femella i un mascle de canaris, el procés de fabricació del niu, la posta, el naixement del poll, la cura i alimentació, fins que arriba a edat adulta.

TÍTOL: *HIVERN A LES VALLS* (195...) **DIRECCIÓ I REALITZACIÓ:** Enric Fité i Sala
CÀMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS Films
PAS: 16 mm-**EMULSIÓ:** color
SO: magnètic (música)
DURADA: 10'

Documental sobre els pobles dels Pirineus català de les valls d'Andorra, d'esglésies romàniques, de masos abandonats. El riu Valira, i espais de neu desglaçant-se, amb degotalls i salts d'aigua.

TÍTOL: *TROSSOS* (195...) **DIRECCIÓ I REALITZACIÓ:** Enric Fité i Sala
CÀMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS
PAS: 16 mm-**EMULSIÓ:** color
SO: magnètic - música
DURADA: 17'

Recull tres filmacions diferents, separades entre elles per una seqüència d'estrelles de colors. La primera filmació correspon a un jardí amb una font i escultures femenines. La segona, és el rodatge de Sant Miquel del Fai, amb l'església i el campanar, i l'espectacular cascada. El darrer, és un zoòtrop en funcionament, seguit de titelles molt antigues, algunes amb la boca articulada, que es mouen acompanyades de la música de la cançó anglesa 'Marionetes a la corda'. Rètol de 'F'.

TÍTOL: *MUSEO MARÉS - Sección de escultura* (1961) **DIRECCIÓ I REALITZACIÓ:** Enric Fité i Sala
GUIÓ, CàMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS Films
PAS: 16 mm-**EMULSIÓ:** color **SO:** magnètic - castellà (música de J.S. Bach) **DURADA:** 42'

FITXA TÈCNICA: Comentaris d'Artur Llopis, amb la veu de Xavier Ubach, amb la col·laboració de Josep Renui en el paper del visitant. El Museu Marés es va constituir amb la donació del lle-

enric fité dossier enric fité

documentals

gat de Frederic Marés. L'edifici està ubicat al Barri gòtic. Un home, del qual només se li veuen les cames en tot el film, va fent un recorregut per les diferents sales de l'esmentat museu. Cadascuna de les sales està dedicada a diverses etapes de l'art: des del paleocristià als retaules gòtics policromats, talles flamenques i germàniques, renaixentistes, a imageria dels grans mestres del barroc com Berruguete o Martínez Montañés.

PREMIS: Es presentà al Ciutat de Barcelona 1961

TÍTOL: MISIONERA DESDE LA PATRIA (1964)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
CÀMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala
GUIÓ: molt probablement del monjo Andreu Berenguers i Uró
PAS: 16 mm

EMULSIÓ: color SO: magnètic (castellà)
DURADA: (dues bobines)

Docudrama que recrea la fundació de les FALMI (franciscanes auxiliars laiques missioneres de la Immaculada) de Barcelona, que gaudia de la protecció dels senyors de Lacambra. La fundació d'aquest grup de recolzament de les missions, va ser idea del pare franciscà i missioner Andreu Berenguers Uró i de la primera missionera la germana M. Teresa Servitje, ambdós protagonistes de la pel·lícula.

El film recrea la fundació de l'ordre als anys cinquanta, amb les mateixes persones (Berenguers i Servitje). Editaven una revista adreçada al públic infantil que tenia per nom Ling-Ling per a recaptar diners per a l'ajut a les missions. L'ordre tenia una missió també educativa (escoles i jardí d'infància) i regentaven l'obra social de la colònia de la Farga Lacambra. Col·laboraven amb carrosses en el dia del Domund que s'organitzava a Barcelona. A Madrid, l'ordre hi també tenia escoles.

TÍTOL: IDIL·LI DE LA LLUM (1974)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
GUIÓ: Josep Reniu i Calvet, basat en la poesia de Joan Maragall "L'ànima de les flors"
CÀMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala

PRODUCCIÓ: CIDASS - PAS: 16 mm - EMULSIÓ: color - SO: magnètic - català - DURADA: 25'
FITXA ARTÍSTICA: Arranjament literari-poètic de Josep Reniu i Calvet de textos de Joan Maragall, J.V. Foix, Carles Cardó, amb les veus de Mercè Sunyol i Francesc Valls. A través de la recitació del text poètic, amb les veus masculina i femenina, descriu l'idil·li que mantenen la llum i la natura: les flors i plantes, l'aigua, els peixos...

TÍTOL: D'ACÍ, D'ALLÀ... I GALÍCIA (Impressions d'un viatge) (c. 1960)
REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
GUIÓ, CàMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS Films
PAS: 16 mm
EMULSIÓ: color

SO: magnètic - català **DURADA:** 49'
Realitzat amb motiu del viatge del cineasta per diverses capitals de províncies, essent el darrer destí Galícia. S'integra a la sèrie de documentals de viatge que el cineasta anomenà "Carnet de ruta".

El recorregut del viatge passa Valladolid, on hi ha la casa on morí Colom; Salamanca, amb la famosa Plaça Major; Lleó, amb el cor més antic d'Espanya; Ribadeo, a Astúries; Santillana del Mar; Santander, amb les coves d'Altamira; Burgos, amb la gran catedral; a carrers i cases típi-

ques entre les que destaca La Casa de la Troya (de la novel·la de Pérez Lugín) i el monument a Rosalía de Castro.

TÍTOL: PER TERRES DE CASTELLA (c. 1960)
REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
GUIÓ, CàMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PAS: 16 mm
EMULSIÓ: color
SO: magnètic - català
DURADA: 34'

Realitzat amb motiu del viatge del cineasta per diverses capitals de províncies castellanes. S'integra a la sèrie de documentals de viatge que el cineasta anomenà "Carnet de ruta".

Madrid, Àvila, El Valle de los Caídos, Segòvia, Medinaceli, el Monestir de Pedra i Saragossa, visitant en aquests llocs els indrets i monuments més emblemàtics, així com la seva gent i ambient de l'any del rodatge.

TÍTOL: JARDÍ EN REPÒS (197...)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
CÀMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS
PAS: 16 mm-EMULSIÓ: color
SO: magnètic (música)
DURADA: 14'

Dedicat a Maria Bou i Agustí Pera. El documental es basa en la filmació dels jardins de Can Pera, de tots els detalls de les flors i plantes, acompanyat de la narració d'un text poètic. Detalls de la gran palmera davant de la mansió.

mataró

TÍTOL: NIEVE Y ESQUÍ (1944)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
CÀMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: UEC Mataró
PAS: 16 mm - EMULSIÓ: B/N
SO: sense (rètols en castellà)
DURADA: 12'

Reportatge rodat a Núria i La Molina, amb la participació de membres de la Unió Excursionista de Catalunya. Els esquiadors que hi prengueren part foren: Joan Rigual, Artur Galí, J.M. Trias, Joan Noguera, Lluís Montasell, Enric Borrel i Vicenç Arís... Tots ells preparen els esquís i efectuen exercicis de descensos i salts d'esquí. Vista del Santuari de Núria i de l'hostal. "El campeón" que fou en Lluís Montasell.

TÍTOL: NOCES AL MONTSENY (sic) (1946)
REALITZACIÓ, CàMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala
GUIÓ: CIDASS Films
PRODUCCIÓ: CIDASS Films (no s'especifica)
PAS: 16 mm - EMULSIÓ: B/N
SO: sense (intertítols en català)

"A Josep Punsola i Arcàdia Mitjans i per record d'una data: 22 de setembre de 1946" La cerimònia d'enllaç del poeta, ànima del col·lectiu CIDASS Films, es va celebrar al Poble de Montseny, essent oficiat pel monjo Joan Roig. Al film s'hi recull totes les imatges tant del Montseny com dels núvis (ella amb vestit curt), familiars i membres del col·lectiu CIDASS Films: Josep Reniu, Lluís Terricabras 'Terri', Manuela Punsola, Vicenç Arís... i l'àpat del casament al petit restaurant del poble, acabant de tocs d'humor realitzats pels companys. La parella, després de l'àpat i abillats d'excursionistes, comencen el seu peculiar viatge de núvis: una travessa pel Montseny.

Afegida a la filmació del dia del casament, es veu un nadó en el seu cabasset: és en Manuel Punsola i Mitjans als pocs mesos d'haver nascut.

TÍTOL: REPORTAJE DE LOS ACTOS CELEBRADOS CON MOTIVO DE LA FIESTA ONOMÁSTICA DE SU DELEGADO D. JUAN MAS (1945)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
CÀMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PAS: 16 mm - EMULSIÓ: B/N
SO: sense (rètols i intertítols en castellà)
DURADA: 14'

Reportatge
A l'Auxilio Social de Mataró es van celebrar una festa infantil amb motiu de l'onomàstica del president d'aquesta entitat falangista el sr. Joan Mas. La festa i l'àpat va tenir lloc al Pati del Cafè Nou de la Unió de Cooperadors. Aquest edifici, juntament amb tots els de les cooperatives mataronines, van ser confiscades durant l'etapa franquista i arrabassades als seus legítims propietaris. El reportatge és un testimoni colpidor de la gran quantitat d'infants que anaven a menjar a l'Auxilio Social, que també distribuïa el menjar de les cartilles de racionament a la gent pobre. Apart dels infants, que emploïnats per a l'efemèride mengen asseguts, una gran quantitat de persones, moltes d'elles dones i ancianes, fan cua davant el perol per obtenir una ració de menjar.

TÍTOL: CENTENARIO DEL CARRIL DE MATARÓ (1948)
REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
GUIÓ, CàMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PAS: 16 mm-EMULSIÓ: B/N
SO: magnètic - intertítols en castellà
DURADA: 24' minuts

Documental
"A la memoria de D. Miguel Biada el hijo ilustre de la ciudad impulsor del primer ferrocarril de España". Documental elaborat amb imatges del reportatge dels actes que tingueren lloc el 28 d'octubre de 1948, amb motiu de la commemoració del centenari del primer ferrocarril d'Espanya, en el que es veuen diversos actes, com la cursa dels atletes fins Barcelona, les exposicions d'art sobre Miquel Biada o el ferrocarril, la màquina de vapor del Centenari i l'elèctrica, que s'inaugurà aquell dia, la sortida de Barcelona i l'arribada a Mataró. L'acte va comptar amb la participació de persones (de classe alta mataronina) que s'abillaren d'època (1848) per donar més ambient a l'acte. Fité intercala una escena de ficció, recreant un ball de l'època en una sala de casa noble, amb aquestes persones disfressades. A l'acte can assistir-hi des de les autoritats locals, el Cardenal Modrego i el ministre d'Obres Públiques de l'Estat espanyol.

TÍTOL: BENEFICIENCIA MUNICIPAL MATARÓ - ASILO DE SAN JOSÉ (1949)
REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
CÀMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PAS: 16 mm-EMULSIÓ: B/N
SO: sense-DURADA: 24'

Reportatge
Rodat el 6 de novembre de 1949 a la residència municipal per a dones ancianes, annexa a l'escola religiosa i església de Sant Josep de Mataró. El motiu del rodatge va ser l'acte de nomenament del senyor Benet Fité i Pi com a "Vocal honorari de la junta". La residència, regentada per monges, acollia un gran nombre de dones vídues, ja d'edat. És un testimoni que va més enllà de l'acte en si, que fou president per autoritats de la ciutat i del Auxilio Social, deixant palès la gran quantitat de dones que a la dècada dels quaranta, soles moltes a causa de la Guerra Civil, hagueren de ser acollides en aquesta institució.

TÍTOL: FIESTA MAYOR EN LA MATARONETA (194...)
REALITZACIÓ, CàMERA I MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PAS: 16 mm
EMULSIÓ: B/N
SO: sense (rètols en castellà)
DURADA: 22'
Documental

El film recull les imatges dels actes celebrats amb motiu de la Festa Major al popular barri de La Mataroneta, avui desaparegut totalment. Aquest barri, ubicat al final del carrer Sant Pere, travessant la via del tren prop de la platja i del barri de pescadors del Callao, estava construït amb cases molt senzilles on els mataronins anaven a passar els diumenges i algunes hores de lleure. El barri tenia el seu propi equip de waterpolo, així com els seus nans i gegants. Precedits per un intertítols en clau d'humor, el film va recollint tots els actes d'aquesta festa i la seva gent: la competició de waterpolo, dins la mar i flanquejada per barques, la passada de nans i gegants, l'anada a la primera ermita mariner de Sant Simó, la ballada de sardanes, el ball amb piano de maneta, jocs per a la mainada i el dinar de germanor de tota la comunitat de veïns.

TÍTOL: UN REPORTATJE DE LA ELECCIÓ DE LA PUBILLA DEL CASAL (sic) (1949)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
CÀMERA i MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: Enric Fité i Sala
PAS: 16 mm - **EMULSIÓ:** B/N
SO: sense - **intertítols en castellà**
DURADA: 19'

Reportatge

Escut del "Casal Mutualista - Secció cultural recreativa de La Alianza Mataronense"

Rodat el 18 d'abril de 1949 amb motiu de la festa de l'elecció de la Pubilla del Casal, coincidí amb la commemoració de les Festes del II aniversari de la nova entitat, el Casal Mutualista de La Alianza Mataronense, que havia adquirit el que era l'antic edifici de la Societat Iris, confiscada per la Falange després de la Guerra Civil. Les joves candidates, de la societat acabada mataronina, acompanyades per llurs parelles, es presentaven al jurat i ballaven a la pista, acompanyades per una orquestra de jazz i piano. Tant la pubilla com les participants van rebre obsequis de diverses empreses mataronines: el Forn del Vidre, Albo S.A., Can Miracle, Martí Fité, Celler Duran....

TÍTOL: LAIETANIA DOCUMENTAL (c.1950)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
CÀMERA i MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PAS: 16 mm - **EMULSIÓ:** B/N
SO: sense, amb rètols dels indrets en català
DURADA: 23'

Documental

Comença amb un mapa de Laietània i Ilduro, amb les Illes iberes que formen aquest nom. El documental tracta

de les excavacions arqueològiques realitzades als poblats ibers a la comarca del Maresme, a Argentona, Cabrera, Mataró i Caldes d'Estrac, veient-se l'estat de les prospeccions del poblat ibèric ubicat a la falda del castell de Burriac; a la vila romana de Cans Sans, entre Mataró i Caldes; a la Torra dels Encantats, entre Caldetes i Arenys de Mar. Dos arqueòlegs fan visitant les excavacions i efectuant tasques pròpies de recuperació.

TÍTOL: ESTAMPES MATARONINES - VOLUM I (1951-1955)
REALITZACIÓ, CàMERA i MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS Films
PAS: 16 mm
EMULSIÓ: color
SO: sense (rètols en català)
DURADA: 35'

Documental

El film està constituït per la filmació de cinc festes mataronines, de diferents anys, constituint una mena d'àlbum, representant aques el Volum I.

"Les Fires" (1951) és un recull d'imatges de la Fira Comercial, en el qual s'hi poden veure molts estands d'empreses avui desaparegudes, especialment les del sector tèxtil. "L'aplec de Sant Simó" (1953), que coincideix amb les dates de la castanyada. "Diumenge de Rams", amb la benedicció palmes i palmons a l'esplanada del Convent de les Caputxines". "Els Tres Tombs" (1955), amb desfilada de cavalls, carruatges i els pàgesos amb els seus ases. "Els Armats de Santa Anna" (1955) amb alumnes (nens) que interpreten tots els papers de la Passió. "Les Santes" (1951), dedicat a la Festa Major de la ciutat.

TÍTOL: CASAMENT (193...)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala (?)
CÀMERA i MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PAS: 16 mm
EMULSIÓ: B/N
SO: sense
DURADA: 4'

Reportatge

Reportatge de la cerimònia d'un casament celebrat a Barcelona. Entre els invitats, hi figura el mateix cineasta Enric Fité. Atesa la joventut d'aquest en aquest film d'en Fité, l'estil del vestuari dels nuvis i convidats, els vehicles i altres detalls, es dubtós que hagués estat rodat pel cineasta. És més probable, en canvi, que ell mateix en fes una còpia en 16 mm, quan ja estava en plena activitat amateur.

TÍTOL: SIGUIENDO SU CAMINO (1946)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
GUIÓ: Enric Fité (Josep Punsola, molt probablement)
CÀMERA: Enric Fité i Sala
MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PRODUCCIÓ: CIDASS Films
PAS: 16 mm
EMULSIÓ: B/N
SO: sense (intertítols en català)
DURADA: 15'

Reportatge

El film està dedicat a Benet Fité i a Teresa Novellas en en dia de les seves noces. Recull les imatges de tot el ritual del casament, des del lliurament del ram de flors del padrí a la núvia, la lectura del poema, la cerimònia del casament, amb la signatura de la nova parella, l'aperitiu dels convidats, el retrat dels nuvis amb familiars i amics, i un final amb un pastís de noces, en el que hi ha una ferradura que hi posa 'felicitats'.

TÍTOL: BATEIG D'UN INFANT (194...)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
CÀMERA i MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PAS: 16 mm
EMULSIÓ: B/N
SO: sense
DURADA: 8'

Reportatge

Reportatge de la cerimònia catòlica del bateig d'un infant celebrat a la basílica de Santa Maria de Mataró. El film recull tots els detalls de la cerimònia, així com elements populars ja desapareguts, típics de la ciutat, com els carruatges i tartanes de bateig. Després del bateig, la família celebra un berenar a casa dels pares del nadó.

TÍTOL: NENS JUGANT (194...)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
CÀMERA i MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PAS: 16 mm
EMULSIÓ: B/N
SO: sense
DURADA:

Reportatge familiar

Filmació de contingut familiar en el qual el cineasta filma quatre infant, nens i nenes, jugant en una casa de pagès d'un poble proper a Mataró on la família passava els estius. Destaquen els jocs i joguines de l'època.

TÍTOL: A MARTÍ FITÉ I PEPITA PONS EN EL DIA DE LES SEVES NOCES (1952)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
CÀMERA i MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PAS: 16 mm
EMULSIÓ: B/N i una escena en color
SO: sense (rètols en castellà)
DURADA: 13'

TÍTOL: ACTOS COMMEMORATIVOS DEL PRIMER CENTENARIO DE LA CAJA DE AHORROS Y MONTE DE PIEDAD 1962-1963 (1962-3)

DIRECTOR: Enric Fité i Sala
PAS: 16 mm
SO: magnètic (castellà)
EMULSIÓ: color
FORMAT: estàndart
DURADA: 116 minuts (dues bobines)
FITXA TÈCNICA:
GUIÓ: Joaquim Casas i Busquets
DIRECTOR: Enric Fité i Sala
FITXA ARTÍSTICA:
LOCUCIÓ: Xavier Ubach
DOCUMENTAL

Documental sobre els actes del centenari de l'entitat financera mataronina Caixa d'Estalvis Laietàna, abans Caja de Ahorros y Monte de Piedad, que es van iniciar el 1962 i es van desenvolupar al llarg de l'any 1963.

Al primer rotlle, destaquen entre els esdeveniments el pregó inaugural, a càrrec de Néstor Luján; el Dia del Centenari amb el Te Deum oficiat per Monsenyor Modrego Casaus i cantat per l'Orfeó Català; la portada de la làmpada votiva a Montserrat; l'aplec de Cors de Clavé; l'exposició de Damià Campeny i l'actuació de l'Esbart dansaire de Perpinyà, amb la cloenda de focs d'artifici. El segon rotlle conté una gran quantitat d'esdeveniments esportius (futbol, atletisme, hoquei sobre patins, natació, tennis de taula...) i els actes de la Festa Major, la inauguració del monument a Campeny, l'octaua homenatge a la vellesa, concurs de pessebres, teatre amateur, la festa de la Sagrada Família i la cloenda del Centenari.

Reportatge

Dedicat al seu oncle Martí Fité, es realitzà el 6 de gener de 1952. Els familiars posen davant la càmera al pati de la casa. La núvia, abillada amb vestit fosc, entra a l'església on té lloc la cerimònia nupcial. Després del casament, els nuvis i familiars celebren l'àpat, tallant al final el pastís. Entre els invitats, persona d'alt rang a la societat mataronina com el Delegat del Auxili Social, sr. Juan Mas, o l'alcalde Cabot. El film acaba amb un rètol en to humorístic, enfocant la taula amb plats, safates i gots buits: "Lo que el viento se dejó".

TÍTOL: CUCHITA-1960
ANY: 1960
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
CÀMERA i MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PAS: 16 mm
EMULSIÓ: color
SO: magnètic
DURADA: 14'

Reportatge familiar

Film dedicat a una nena petita, familiar del cineasta. Les escenes es roden al jardí familiar i la petita, amb la seva gràcia infantil, balla davant la càmera. Algunes dones joves ballen el ball de moda: la "yenka".

TÍTOL: COMUNIÓ VICKY - PIM (196...)
DIRECCIÓ I REALITZACIÓ: Enric Fité i Sala
CÀMERA i MUNTATGE: Enric Fité i Sala
PAS: 16 mm
EMULSIÓ: color
SO: magnètic
DURADA: 4'

Reportatge familiar

Reportatge familiar amb motiu de la Primera Comunió de dos infants familiars del cineasta. Rodat a la mateixa torre familiar on es rodà Cuchita, els familiars i els infants celebren el berenar al jardí.

mataró

família

*telecinat a Vídeo: cinta, arxiu o DVD
duplicats i canvis de format
sales d'edició, àudio i subtitolat
autories de DVD i DVD en Alta Definició*

nou!

restauració digital

SANTALÓ, 133, BARCELONA

93 200 54 00

www.videolab.es

VIDEOLAB

MEMORIMAGE

FILMS D'AVUI AMB IMATGES D'AHIR

nou diferent únic
una experiència

Organitzat per:

CINEMARESCAT

ASSOCIACIÓ CATALANA PER A LA RECERCA I
RECUPERACIÓ DEL PATRIMONI CINEMATOGRAFIC

Conjuntament amb:

AJUNTAMENT DE REUS
ÀREA DE CULTURA

CENTRE DE LA IMATGE
MAS IGLESIAS
REUS

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

Reus
16-24
novembre
2007